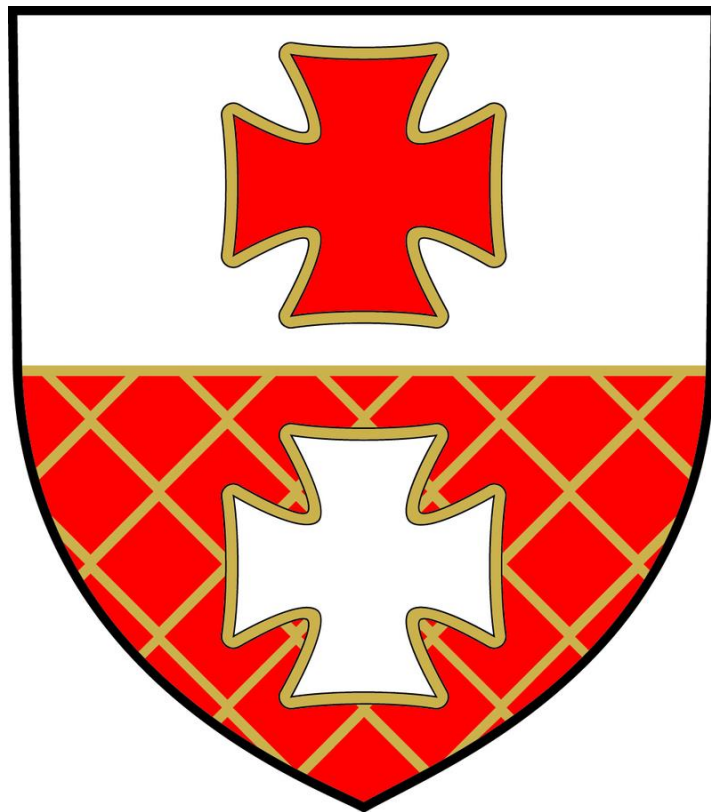

PREZYDENT MIASTA ELBLĄG

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY MIASTA ELBLĄG**

DO ROKU 2030

Wrzesień 2023 r.

WYKONAWCA:

EKOSTANDARD
Pracownia Analiz Środowiskowych

Ul. Wiązowa 1B/2, 62-002 Suchy Las
www.ekostandard.pl
email: ekostandard@ekostandard.pl
tel. 505-006-914, (61) 812-55-89

AUTORZY OPRACOWANIA:

Robert Siudak
Emilia Sikora

SPIS TREŚCI

1. Wykaz skrótów	4
2. Wstęp	7
2.1. Podstawa prawna opracowania	7
2.2. Koncepcja Programu Ochrony Środowiska	7
2.3. Cel i zakres opracowania	8
2.4. Metodyka i tok pracy	8
2.5. Ogólna charakterystyka miasta	9
2.5.1. Położenie	9
2.5.2. Infrastruktura drogowa	10
2.5.3. Demografia	11
2.5.4. Gospodarka	12
2.5.5. Rolnictwo	13
3. Streszczenie	16
4. Ocena stanu środowiska	18
4.1. Ochrona klimatu i jakość powietrza	18
4.1.1. Klimat	18
4.1.2. Powietrze atmosferyczne	22
4.2. Zagrożenie hałasem	24
4.2.1. Hałas komunikacyjny	25
4.2.2. Hałas przemysłowy	26
4.3. Pola elektromagnetyczne	29
4.4. Gospodarowanie wodami	31
4.4.1. Wody powierzchniowe	31
4.4.2. Wody podziemne	37
4.4.3. Zagrożenie powodziowe	38
4.5. Gospodarka wodno-ściekowa	42
4.5.1. Zaopatrzenie w wodę	42
4.5.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	46
4.6. Zasoby geologiczne	48
4.7. Gleby	49
4.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	49
4.8.1. Odpady komunalne	50
4.8.2. Azbest i wyroby zawierające azbest	57
4.8.3. Zapobieganie powstawaniu odpadów	57
4.9. Zasoby przyrodnicze	59
4.9.1. Formy ochrony przyrody	59
4.9.2. Lasy	65
4.10. Zagrożenia poważnymi awariami	67
4.11. Analiza SWOT	67
4.12. Główne problemy i zagrożenia środowiska miasta Elbląg	71
4.13. Efekty realizacji dotychczasowego Programu	72

5. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie	74
5.1. Powiązania Programu z innymi dokumentami	74
5.2. Cele i kierunki interwencji Programu	97
5.3. Główne zagrożenia dla realizacji planowanych działań	104
5.4. Harmonogram rzeczowo-finansowy	104
5.5. Źródła finansowania	116
6. System realizacji programu ochrony środowiska	145
6.1. Wprowadzenie	145
6.2. Uczestnicy wdrażania Programu	145
6.3. Wdrażanie i zarządzanie Programem	146
6.4. Instrumenty realizacji Programu	146
6.4.1. Instrumenty prawne	146
6.4.2. Instrumenty finansowe	147
6.4.3. Instrumenty społeczne	147
6.4.4. Instrumenty strukturalne	148
6.5. Monitorowanie	149
6.5.1. Monitoring środowiska	149
6.5.2. Kontrola i monitoring Programu	150
6.5.3. Wskaźniki realizacji Programu Ochrony Środowiska	150
6.6. Ocena i weryfikacja Programu / Sprawozdawczość	153
6.7. Upowszechnianie informacji o stanie środowiska i realizacji Programu	153
6.8. Wspólnotowy System Ekozarządzania i Audytu (EMAS)	153
Spis tabel	155

1. WYKAZ SKRÓTÓW

- AKPOŚK 2020 – Szósta aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych
- APGWD – Aktualizacja Planu Gospodarowania Wodami Dorzecza
- ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- BAT – Najlepsze Dostępne Techniki
- BDL – Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl)
- CZK – Centrum Zarządzania Kryzysowego
- DPR – Kodeks dobrej praktyki rolniczej
- EMAS – Europejski system ek zarzadzania i audytu
- EMEP – Europejski program monitorowania i oceny
- EWG – Europejska Wspólnota Gospodarcza
- GDDKiA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
- GDOŚ – Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
- GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
- GUGiK – Główny Urząd Geodezji i Kartografii
- GUS – Główny Urząd Statystyczny
- IMGW-PIB – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej–Państwowy Instytut Badawczy
- IOŚ – Inspekcja Ochrony Środowiska
- IOŚ-PIB – Instytut Ochrony Środowiska–Państwowy Instytut Badawczy
- IUNG – Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa
- JCWP – Jednolita część wód powierzchniowych
- JCWPd – Jednolita część wód podziemnych
- KPGO – Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2028
- aKPOP – Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.)
- KPOŚK – Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
- KZGW – Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
- LP – Lasy Państwowe
- MBP – Instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych
- MCP – Instalacja mechaniczno-ciepłnego przetwarzania odpadów komunalnych
- NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

- OSN – obszar szczególnie narażony na azotany pochodzenia rolniczego
- OSO – Obszary specjalnej ochrony ptaków w sieci Natura 2000
- OZE – Odnawialne źródła energii
- PEM – Promieniowanie elektromagnetyczne
- PGN – Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
- PGNiG – Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo
- PIG–PIB – Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy
- PIS – Państwowa Inspekcja Sanitarna
- PK – Park krajobrazowy
- PKB – Produkt krajowy brutto
- PM₁₀ – pył z mieszaniny cząstek zawieszonych w powietrzu o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów
- PM_{2,5}– pył z mieszaniny cząstek zawieszonych w powietrzu o średnicy mniejszej niż 2,5 mikrometra
- PMŚ – Państwowy Monitoring Środowiska
- POIŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
- POP – Program Ochrony Powietrza
- POPW – Program Operacyjny Polska Wschodnia
- POŚ – Program Ochrony Środowiska
- POŚ WWM – Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko–Mazurskiego do roku 2030
- POŚPH – Program Ochrony Środowiska przed Hałasem
- PSH – Państwowa Służba Hydrogeologiczna
- PSP Państwowa Straż Pożarna
- PZP – plan zagospodarowania przestrzennego
- PZRP – Plan zarządzania ryzykiem powodziowym
- RDLP – Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
- RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
- RDW – Ramowa Dyrektywa Wodna
- RLM – Równoważna liczba mieszkańców
- RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej

SOO – Specjalne obszary ochrony siedlisk w sieci Natura 2000

SPA 2020 – Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

SUiKZP – Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

UM/UG – Urząd Miasta/Gminy

UM WWM DOŚ – Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko–Mazurskiego Departament Ochrony Środowiska

UPUL – Uproszczony Plan Urządzenia Lasu

ZZ – Zarząd Zlewni

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie

WPGO – Plan gospodarki odpadami dla województwa warmińsko–mazurskiego na lata 2016–2022

WSS–E – Wojewódzka Stacja Sanitarно–Epidemiologiczna

WSO – Wojewódzki System Odpadowy

WWM – Województwo Warmińsko–Mazurskie

2. WSTĘP

2.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Obowiązek sporządzenia programu ochrony środowiska wynika z zapisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. 2022 poz. 2556 z późn. zm.). Zgodnie z zapisami art. 17 ust. 1. organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska.

Programy ochrony środowiska powinny być przygotowywane zgodnie z *Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska*, opublikowanymi przez Ministerstwo Środowiska w 2015 r.

Opracowanie Programu zostało powierzone firmie EKOSTANDARD Pracownia Analiz Środowiskowych z siedzibą w Suchym Lesie.

2.2. KONCEPCJA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miasta Elbląg, zwany dalej Programem ochrony środowiska, przygotowany został w oparciu o założenia zawarte w następujących dokumentach:

- Ustawa *Prawo ochrony środowiska* z dnia 27 kwietnia 2001 r. 1 (Dz. U. z 2022 r. poz. 2556, tj. ze zm.);
- *Polityka Ekologiczna Państwa 2030*;
- *Wytyczne do opracowywania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska* opracowane przez Ministerstwo Środowiska.

Zgodnie z ustawą *Prawo ochrony środowiska* niniejszy Program ochrony środowiska zawiera cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki i mechanizmy niezbędne do osiągnięcia wyznaczonych celów.

Program ochrony środowiska definiuje cele długookresowe, oraz zadania przewidziane na okres do 2030 roku, monitoring realizacji programu oraz nakłady finansowe potrzebne na wdrożenie założeń programu. Zgodnie z dokumentem *Polityka Ekologiczna Państwa 2030* cele i zadania zostały opracowane w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze ochrony środowiska:

- środowisko i zdrowie;
- środowisko i gospodarka;
- środowisko i klimat;
- środowisko i edukacja;
- środowisko i administracja.

Program ochrony środowiska spełnia wymagania zawarte w opracowanym przez Ministerstwo Środowiska dokumencie *Wytyczne do opracowywania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska*.

Ponadto podczas opracowywania Programu ochrony środowiska uwzględniono założenia zawarte w wojewódzkim programie ochrony środowiska oraz innych dokumentach strategicznych przygotowanych dla województwa, jak i dla Gminy Miasta Elbląg.

2.3. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

Nadrzędnym celem Programu ochrony środowiska jest długotrwały, zrównoważony rozwój miasta, w którym kwestie ochrony środowiska są rozważane na równi z kwestiami rozwoju społecznego i gospodarczego.

Celem opracowania jest stworzenie dokumentu *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miasta Elbląg do roku 2030*. Opracowanie oraz uchwalenie dokumentu przez Radę Miejską pozwoli na wypełnienie ustawowego obowiązku przez Prezydenta oraz przyczyni się do poprawy i uporządkowania zarządzania środowiskiem na terenie miasta, poprawy jakości środowiska naturalnego miasta, poprawy jakości życia jego mieszkańców oraz przyczyni się do zrównoważonego rozwoju. Aby osiągnąć wyznaczony, nadrzędny cel w opracowaniu zawarto diagnozę stanu środowiska naturalnego na terenie Gminy Miasta Elbląg, główne problemy ekologiczne oraz sposoby ich rozwiązania łącznie z harmonogramem działań i źródłami ich finansowania.

2.4. METODYKA I TOK PRACY

Dla osiągnięcia zamierzonego celu przyjęto określony tok pracy, na który składało się kilka zasadniczych etapów. W pierwszej kolejności przeprowadzono prace przygotowawcze polegające na zgromadzeniu materiałów źródłowych oraz danych dotyczących aktualnego stanu środowiska w mieście. Dane pozyskiwano głównie z dokumentów posiadanych przez miasto oraz z opracowań GUS, a także raportów z innych instytucji samorządowych i wyspecjalizowanych jednostek zajmujących się problematyką ochrony środowiska (Generalny Inspektorat Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej itp.). Wykorzystano również dane pozyskane w wyniku ankietyzacji zakładów przemysłowych i produkcyjnych działających na terenie miasta.

Drugi etap prac wiązał się z opracowaniem charakterystyki aktualnego stanu środowiska miasta. Dane do przygotowania programu pochodziły z 2022 roku. W przypadku braku danych dla tego roku, korzystano z informacji w miarę możliwości jak najbardziej aktualnych.

Następnie na podstawie oceny i analizy stanu środowiska zdefiniowano najważniejsze zagrożenia i problemy dla poszczególnych obszarów interwencji, które stanowiły punkt wyjściowy dla wyznaczenia celów strategicznych Programu. Program obejmuje następujące obszary interwencji:

- ochrona klimatu i jakości powietrza;

- zagrożenie hałasem;
- pola elektromagnetyczne;
- gospodarowanie wodami;
- gospodarka wodno-ściekowa;
- zasoby geologiczne;
- gleby;
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów;
- zasoby przyrodnicze;
- zagrożenia poważnymi awariami.

Wymienione wyżej obszary interwencji uwzględniają zagadnienia horyzontalne (przekrojowe), takie, jak.:

- adaptacja do zmian klimatu;
- działania edukacyjne;
- monitoring środowiska.

Kolejny etap to proces planowania i określenie celów strategicznych, kierunków interwencji i działań zmierzających do poprawy stanu środowiska. Zarówno cele, jak i zadania zostały określone tak, aby były spójne z celami krajowych dokumentów strategicznych.

Poszczególne zadania zostały wpisane do harmonogramu rzeczowo-finansowego z podziałem na zadania własne samorządu oraz zadania monitorowane przez samorząd, za których realizację odpowiedzialne są inne instytucje.

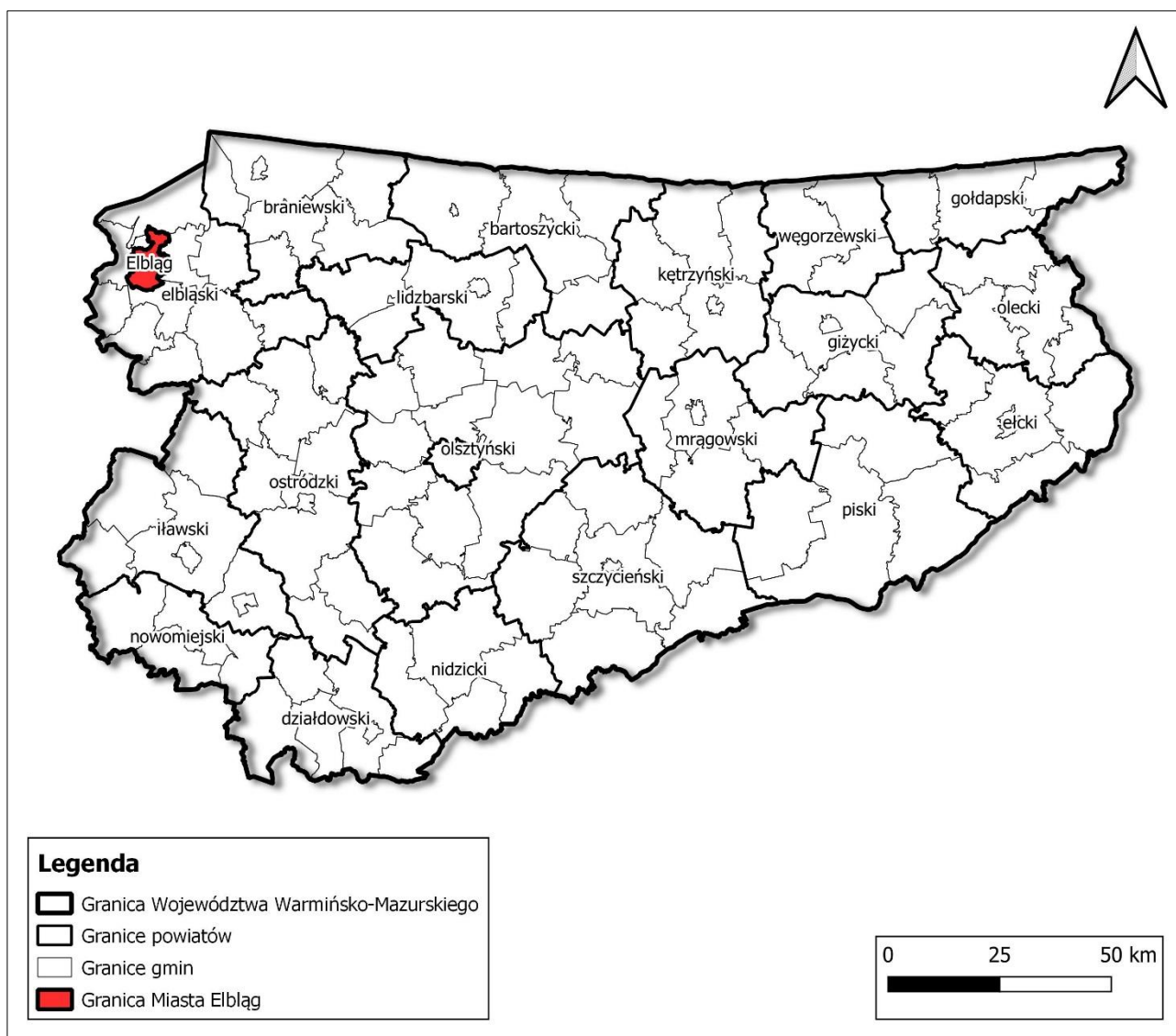
W procesie planowania został uwzględniony udział społeczeństwa, który polegał na konsultacjach ze społeczeństwem umożliwiającym zgłaszanie wniosków, uwag i opinii.

2.5. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA

2.5.1. POŁOŻENIE

Gmina Miasto Elbląg jest miastem na prawach powiatu, położonym w województwie warmińsko-mazurskim. Graniczy z gminami: Elbląg, Milejewo oraz Tolkmicko (rycina 1). Miasto położone jest nad rzeką Elbląg, wypływającą z jeziora Drużno, a uchodzącą do Zalewu Wiślanego. Jego powierzchnia wynosi ok. 80 km². Według najnowszej regionalizacji fizycznogeograficznej Polski z 2018 roku, opracowanej pod kierunkiem prof. J. Solona, obszar objęty Programem położony jest w obrębie następujących jednostek:

- Megaregion: Pozaalpejska Europa Środkowa;
- Prowincja: Niż Środkowoeuropejski;
- Podprowincja: Pobrzeża Południowobałtyckie;
- Makroregion: Pobrzeże Gdańskie;
- Mezonegion: Wysoczyzna Elbląska, Żuławy Wiślane.

Rycina 1. Położenie Gminy Miasta Elbląg na tle gmin oraz powiatów województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: Opracowanie własne, dane Państwowego Rejestru Granic

2.5.2. INFRASTRUKTURA DROGOWA

Elbląg to miasto wyróżniające się korzystnym układem komunikacyjnym, leżące na przecięciu szlaków drogowych i wodnych. Położony jest w bezpośrednim styku z drogami o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i regionalnym: drogą krajową nr 7 relacji Gdańsk–Warszawa oraz drogą S22 do Obwodu Królewieckiego, rosyjską eksklawą w Europie Środkowej. Droga S7 wpisuje się w europejski korytarz transportowy (ciąg dróg europejskich E28 i E77). Europejski korytarz transportowy to ciąg komunikacyjny międzynarodowego znaczenia przebiegający przez kontynent europejski, na który składają się co najmniej dwie różne drogi transportowe o stosownych parametrach technicznych, z rozmieszczonymi na nich węzłami transportowymi (np. centra logistyczne). Przez miasto przebiegają drogi wojewódzkie 500, 503, 504 i 509, a także wiele dróg powiatowych i gminnych.

W Elblągu zlokalizowane jest morskie przejście graniczne, ustanowione w 1995 roku. Obsługiwane jest przez Morski Oddział Straży Granicznej – placówkę w Elblągu, może odbywać się na nim zarówno ruch osobowy, jak i towarowy. Bliskość portów Gdańska, Gdyni i lotniska w Gdańsku Rębiechowie otwiera Elbląg także na kraje skandynawskie, poszerzając możliwość wszechstronnej współpracy w basenie Morza Bałtyckiego w ramach Euroregionu Bałtyk.

Tabela 1. Wykaz dróg powiatowych, gminnych oraz rowerowych na terenie miasta Elbląg

Rodzaj dróg	Długość dróg w latach 2017-2022 [km]					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Powiatowe o nawierzchni twardej	103,9	103,4	103,7	103,7	104,1	105,5
Gminne o nawierzchni twardej	63,5	74,8	75,0	75,0	75,0	75,0
Drogi rowerowe	44,1	44,1	44,4	46,2	49,0	50,4

Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych, (dostęp 18.09.2023)

2.5.3. DEMOGRAFIA

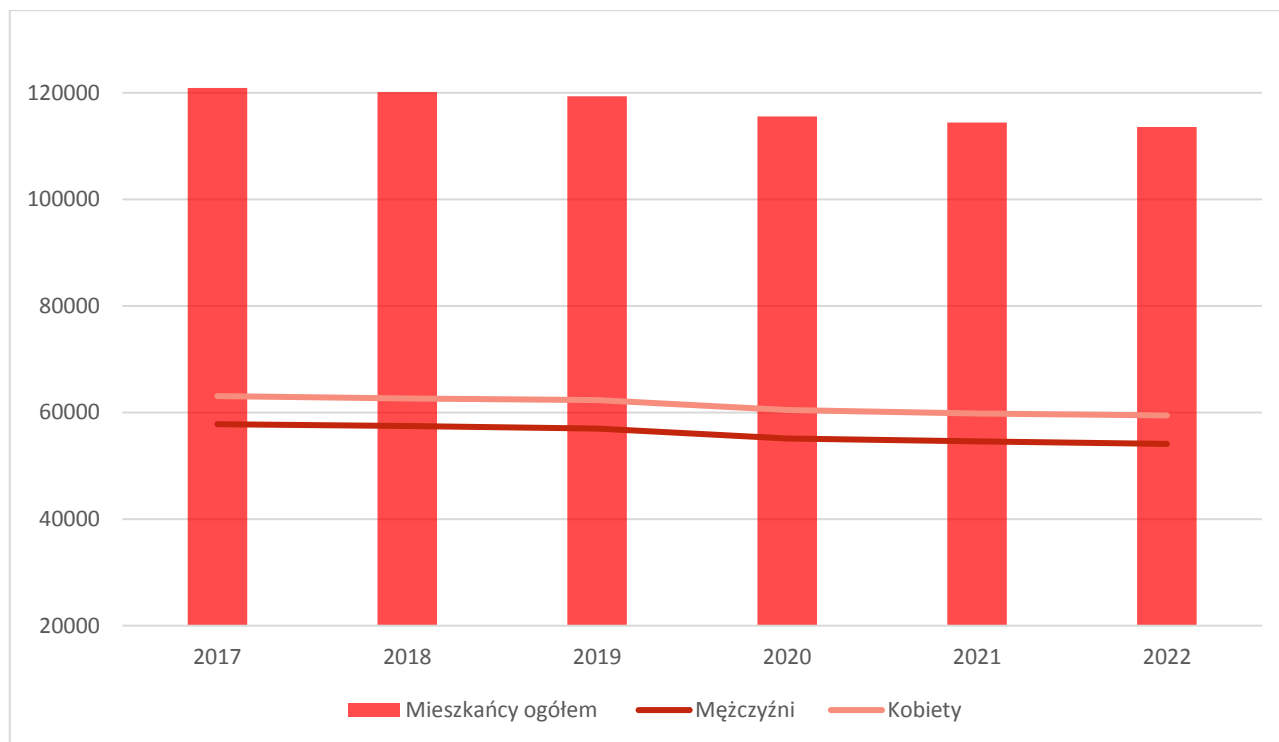
Według stanu na koniec roku 2022 miasto zamieszkiwało 113 570 osób, średnia gęstość zaludnienia wynosiła 1 422,8 osób/km². W ostatnich latach liczba mieszkańców sukcesywnie spadała, co można zaobserwować na rycinie 2. Depopulacja jest problemem nie tylko Elbląga, ale i całej Polski. Do głównych przyczyn zmniejszania się liczby ludności w Polsce zalicza się między innymi ujemny przyrost naturalny oraz migracje zagraniczne osób młodych¹. Na terenie miasta obserwuje się ujemny przyrost naturalny, który w 2022 roku wynosił -715².

W strukturze ludności miasta Elbląg w 2022 roku przeważały kobiety (rycina 2), stanowiły 52,3% ogólnej liczby mieszkańców. Mężczyźni stanowili 47,7%. Równocześnie wskaźnik feminizacji w roku 2022 (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) przyjął wartość 109,9³.

¹ Zpg.gov.pl

² Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

³ Źródło: jw.

Rycina 2. Liczba mieszkańców miasta Elbląg w latach 2017–2022

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl (dostęp 18.07.2023)

Tabela 2. Gęstość zaludnienia Miasta Elbląg w latach 2017–2022

Gęstość zaludnienia [os/km ²]	Rok					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	1 514,6	1 505,2	1 494,8	1 447,9	1 433,2	1 422,8

Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych, (dostęp 18.07.2023)

2.5.4. GOSPODARKA

Elbląg to miasto, inwestujące w nowoczesne rozwiązania i technologie oraz odpowiednie miejsce dla rozwoju biznesu i inwestycji. Jednym z ważniejszych celów Strategii Miasta jest tworzenie jak najlepszych warunków do lokowania kapitału krajowego i zagranicznego. Atrakcyjne warunki inwestycyjne przyciągają firmy, które tworzą innowacje technologiczne i miejsca pracy dla wysoko wykwalifikowanych specjalistów.

Jednym z najbardziej atrakcyjnych terenów pod inwestycje i prowadzenie działalności w Mieście jest Modrzewina Południe, czyli 67 ha terenu przeznaczonych pod działalność produkcyjno-usługową, na którym ulokowanych jest kilkanaście firm z całej Polski. Modrzewina poprzez swój rozwój i potencjał infrastrukturalny stała się nowym centrum przemysłowym Elbląga. Liczba oraz różnorodność przedsiębiorstw, które zdecydowały się w tym miejscu prowadzić działalność, z roku na rok wzrasta. W strefie tej znajduje się Elbląski Park Technolo-

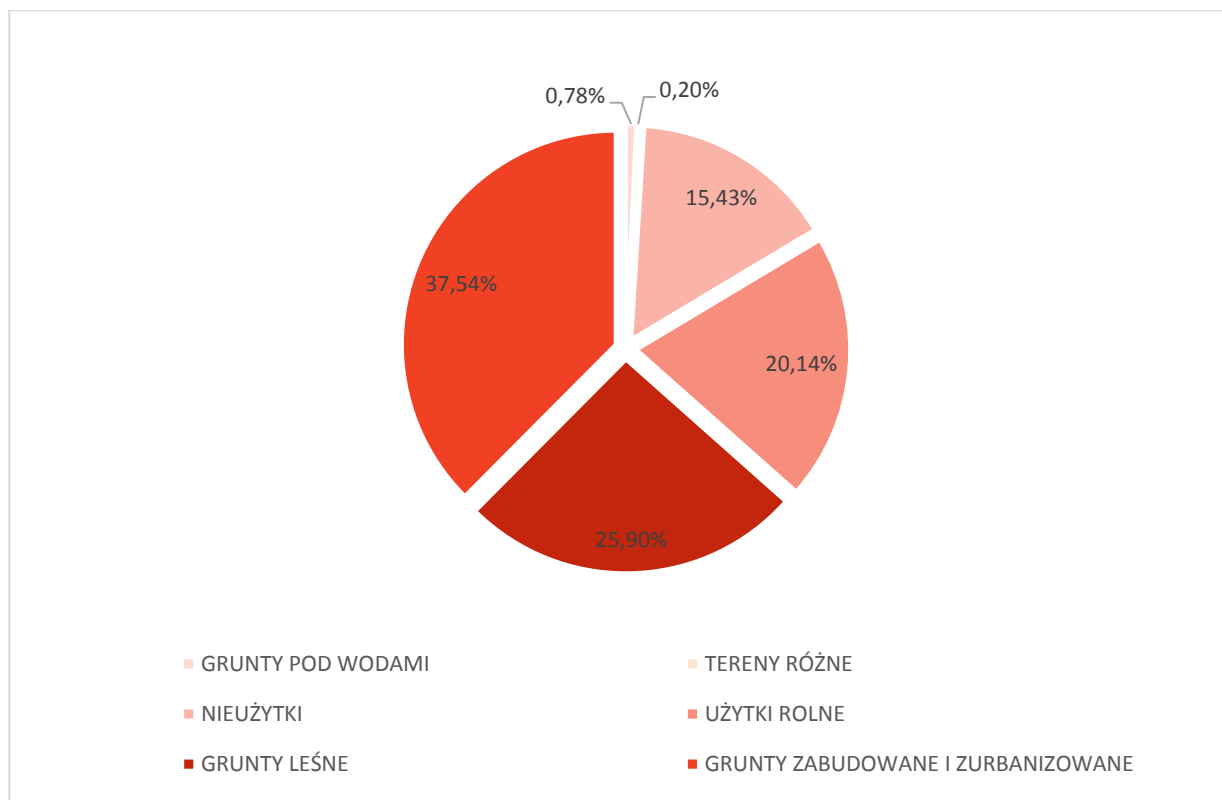
giczny (EPT). EPT utworzony został w celu wspierania lokalnej przedsiębiorczości oraz wdrażania innowacyjnych rozwiązań w ramach współpracy z lokalnymi uczelniami. Elbląski Park Technologiczny wspiera przedsiębiorców od 2011 roku, a nowoczesna infrastruktura oraz specjalistyczne wyposażenie badawcze umożliwiają realizację projektów biznesowych oraz naukowych. Miejsce to skupia partnerską współpracę środowiska samorządowego, nauki i biznesu. Przedsiębiorcy, nawiązując współpracę z EPT otrzymują wsparcie na każdym etapie rozwoju – od startupu, poprzez rozwój technologii, inicjowanie, jak i uczestnictwo w prowadzeniu prac z obszaru badań i rozwoju. Elbląski Park Technologiczny świadczy również usługi w zakresie zaawansowanych akredytowanych badań laboratoryjnych. Działania Parku koncentrują się na zwiększaniu konkurencyjności przedsiębiorstw, ich aktywnej promocji oraz świadczeniu specjalistycznych usług doradczych.

Znaczącą rolę w kreowaniu przewagi konkurencyjnej w obszarze gospodarczym odgrywa kapitał ludzki. Baza edukacyjna miasta ułatwia znalezienie na rynku pracy niezbędnych fachowców. Absolwenci kierunków takich jak: informatyka, budownictwo, mechanika i budowa maszyn, administracja, ekonomia, filologia angielska, wydział lekarski, pielęgniarstwo, fizjoterapia czy bezpieczeństwo wewnętrzne tworzą potencjał naukowy Elbląga. Miasto współpracuje z elbląskimi uczelniami: Akademią Nauk Stosowanych w Elblągu oraz Akademią Medycznych i Społecznych Nauk Stosowanych. Współpraca odbywa się w zakresie zdobywania wykwalifikowanej kadry, m.in. poprzez wypracowany system odbywania praktyk uczniów i studentów, tworzenie klas zawodowych w zależności od zapotrzebowania.

2.5.5. ROLNICTWO

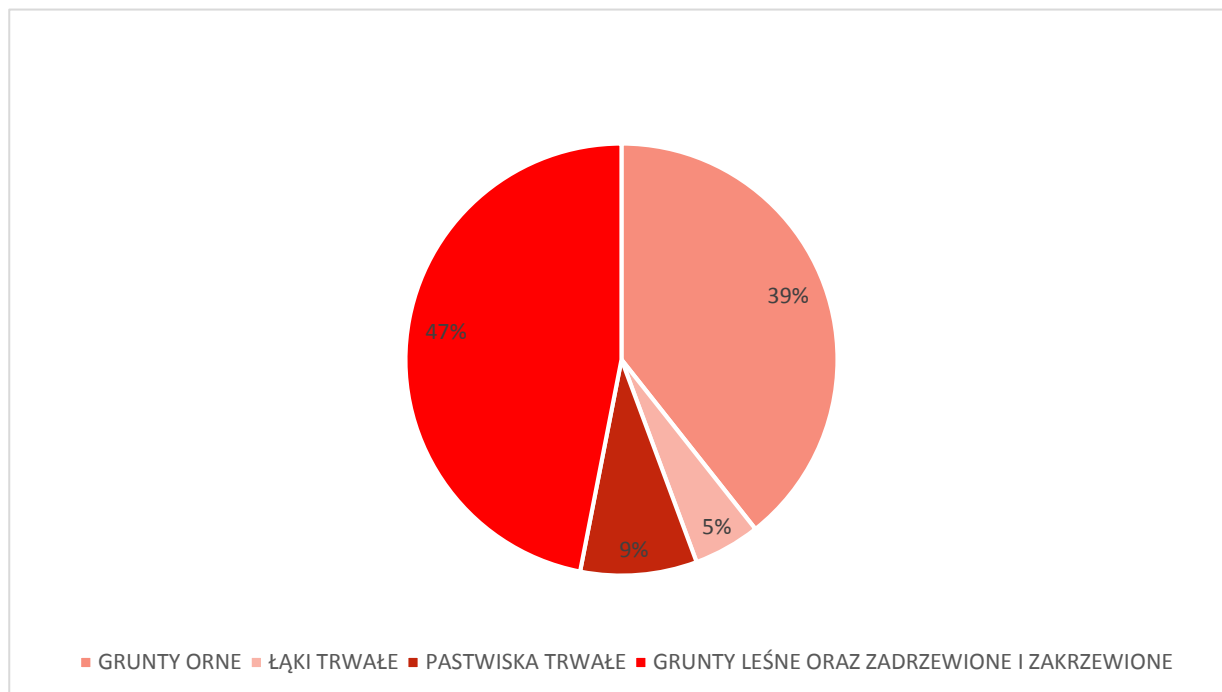
Rolnictwo nie jest znaczącą dziedziną gospodarki lokalnej, użytki rolne stanowią 20,14% powierzchni miasta. Znaczenie rolnictwa, jako składnika bazy ekonomicznej miasta jest już dzisiaj znikome i ulega systematycznie dalszemu pomniejszeniu. Grunty leśne (w tym zadrzewienia i zakrzewienia) pokrywają obszar miasta w 25,9%. Nieużytki, tereny różne oraz grunty pod wodami stanowią łącznie 15,43% (rycina 3). Pozostałą część miasta pod względem użytkowania, stanowią grunty zabudowane oraz zurbanizowane, do których zalicza się zarówno tereny mieszkaniowe, przemysłowe, inne tereny zabudowane, jak i tereny komunikacyjne.

Wśród użytków rolnych największą część stanowią grunty orne, zajmują one 1 876 ha. Powierzchnia łąk trwałych stanowi około 5% (238 ha) a pastwisk 9% (416 ha) (rycina 4).

Rycina 3. Formy zagospodarowania gruntów w mieście Elbląg (%)

Źródło: Sprawozdanie roczne LIPR-4 dla miasta Elbląg za okres 2022 oraz bank danych o mieście

Rycina 4. Udział % gruntów na terenie miasta Elbląg

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez miasto

Grunty orne charakteryzują się największym udziałem klasy IVa, stanowiącej 43,1% powierzchni gruntów (tabela 3). Nie występują tu grunty o klasie I ani VIz. W przypadku gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych, 48 ha zajmują grunty o klasie I i II, a w klasie III i IV 232 ha. Ponad 86,8% gruntów (1 942 ha) pozostaje niesklasyfikowanych. Pośród wszystkich gruntów, grunty najlepsze, o klasie I zajmują jedynie 5 ha, co stanowi 0,22% gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych oraz 0,07% wszystkich, wyszczególnionych gruntów.

Tabela 3. Klasy bonitacyjne oraz ich udział na terenie miasta Elbląg

	Grunty orne								
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIz
Powierzchnia [ha]	0	10	219	457	809	299	64	18	0
	Łąki trwałe								
	I	II	III	IV	V	VI			
Powierzchnia [ha]	0	70	110	49	7	2			
	Pastwiska trwałe (ha)								
	I	II	III	IV	V	VI			
Powierzchnia [ha]	0	0	115	224	54	23			
	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (ha)								
	I	II	III	IV	V	VI	Niesklasyfikowane		
Powierzchnia [ha]	5	43	136	96	9	6	1 942		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez miasto

3. STRESZCZENIE

Program ochrony środowiska dla Gminy Miasta Elbląg do roku 2030 zwany dalej Programem, został sporządzony w celu realizacji polityki ochrony środowiska zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2556 z późn. zm.).

Program został przygotowany w oparciu o *Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska* opracowanych przez Ministerstwo Środowiska (Warszawa 2015).

Program zawiera ocenę stanu środowiska oraz infrastruktury ochrony środowiska opartą na danych monitoringowych WIOŚ i PIG-PIB, danych GUS, danych o zasobach przyrodniczych i formach ochrony przyrody (RDOŚ) oraz danych Urzędu Miejskiego.

Na podstawie analizy stanu środowiska i stanu wyposażenia w infrastrukturę ochrony środowiska miasta w Programie dokonano analizy czynników wewnętrznych i zewnętrznych mających wpływ na dalsze planowanie strategii miasta w zakresie ochrony środowiska – mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w postaci analizy SWOT (ang. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats).

Na podstawie diagnozy stanu środowiska miasta oraz analizy SWOT zostały sformułowane główne problemy i zagrożenia środowiska w mieście. Identyfikacja zagrożeń stanowiła jeden z punktów wyjścia do sformułowania celów Programu do 2030 roku.

Przy określaniu celów Programu uwzględnione zostały cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o *zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1259 ze zm.). Ponadto została również zapewniona zasada adekwatności i komplementarności celów Programu z innymi dokumentami strategicznymi i programowymi szczebla krajowego i wojewódzkiego.

Cele i kierunki interwencji Programu oraz działania zmierzające do poprawy stanu środowiska zostały wskazane w ramach poszczególnych obszarów interwencji:

- ochrona klimatu i jakości powietrza;
- zagrożenie hałasem;
- pola elektromagnetyczne;
- gospodarowanie wodami;
- gospodarka wodno-ściekowa;
- zasoby geologiczne;
- gleby;
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów;
- zasoby przyrodnicze;
- zagrożenie poważnymi awariami.

Poza głównymi obszarami interwencji w strategii ochrony środowiska uwzględniono również zagadnienia horyzontalne takie, jak działania edukacyjne, czy monitoring środowiska.

Program zawiera harmonogram rzeczowo–finansowy działań planowanych do realizacji do roku 2030: zadań własnych samorządu oraz zadań monitorowanych realizowanych przez instytucje odpowiedzialne za realizację polityki w zakresie ochrony środowiska na terenie Miasta Elbląg.

W Programie zostały wskazane główne źródła finansowania planowanych zadań. W dokumencie został opisany proces realizacji Programu, na który składają się następujące elementy:

- współpraca z interesariuszami/uczestnikami programu;
- opracowanie treści programu;
- wdrażanie i zarządzanie – instrumenty zarządzania;
- monitorowanie, w tym monitoring środowiska;
- okresowa sprawozdawczość;
- ewaluacja;
- aktualizacja.

Program będzie wdrażany przy udziale wielu podmiotów, wśród których należy wymienić: Urząd Miejski w Elblągu, instytucje z zakresu ochrony środowiska i zasobów przyrody, instytucje kontrolujące, zarząd dróg, zakłady przemysłowe i podmioty gospodarcze, mieszkańcy, organizacje pozarządowe, jednostki oświatowe i inne. Kontrola i monitoring realizacji celów i zadań dokumentu obejmuje określenie stopnia wykonania działań:

- określenie stopnia realizacji przyjętych celów;
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich wykonaniem;
- analizę przyczyn rozbieżności.

Ocena stopnia wdrażania Programu dokonywana będzie z częstotliwością co dwa lata. Podstawą monitoringu realizacji Programu będzie sprawozdawczość oparta na wskaźnikach odzwierciedlających stan środowiska naturalnego i presję na środowisko oraz stan infrastruktury technicznej. Organ wykonawczy miasta będzie sporządzać co 2 lata raporty z wykonania Programu, które zostaną przedstawione Radzie Miejskiej.

Program przyjmuje się na czas do roku 2030. Na okres po 2030 roku będzie należało opracować nowy dokument bądź też zaktualizować dotychczasowy – zgodnie z kolejnymi krajowymi strategiami rozwoju obowiązującymi w obszarze środowisko. W procesie opracowania Programu został uwzględniony udział społeczeństwa, który polegał na konsultacjach ze społeczeństwem poprzez umożliwienie zgłaszania wniosków, uwag i opinii.

4. OCENA STANU ŚRODOWISKA

4.1. OCHRONA KLIMATU I JAKOŚĆ POWIETRZA

4.1.1. KLIMAT

4.1.1.1. WARUNKI KLIMATYCZNE

Lokalne stosunki klimatyczne Elbląga, jak wszystkich większych miast, kształtowane są nie tylko w wyniku frontów atmosferycznych, ale również w wyniku wielu innych czynników, do których zalicza się między innymi: dopływ do atmosfery sztucznie wytwarzanego ciepła, dopływ zanieczyszczeń czy zmiany charakteru podłoża. W wyniku tego w mieście częściej niż na obszarach pozamiejskich obserwuje się wyższe sumy opadów, częstsze występowanie mgieł, zmniejszenie siły wiatrów oraz występowanie silnych turbulencji powietrza.

Warunki pogodowe na danym obszarze bardzo silnie wpływają na kumulację bądź rozpraszanie zanieczyszczeń. Niskie temperatury, a zwłaszcza jej spadek poniżej 0°C, z czym wiąże się większa emisja na skutek wzmożonego zapotrzebowania na ciepło, okresy bezwietrzne lub o małych prędkościach wiatrów (brak przewietrzania miasta), dni z mgłą, wskazujące często na przyziemną inwersję temperatury, hamującą dyspersję zanieczyszczeń (występujące najczęściej w okresie jesienno-zimowym), okresy następujących po sobie kilku, a nawet kilkunastu dni bez opadów (brak wymywania zanieczyszczeń) są warunkami sprzyjającymi kumulowaniu się zanieczyszczeń. Natomiast warunki pogodowe, które sprzyjają rozpraszaniu zanieczyszczeń, to: duże prędkości wiatrów (lepsze przewietrzanie), opad, który zapewnia wymywanie zanieczyszczeń, dni ciepłe, słoneczne, sprzyjające powstawaniu pionowych prądów powietrza (konwekcja), zapewniając wynoszenie zanieczyszczeń.

Elbląg leży w strefie klimatu umiarkowanego ciepłego przejściowego, w regionie klimatycznym Pojezierze Mazurskie, cechującego się niedługim, łagodnym latem oraz długimi, chłodnymi zimami. Klimat lokalny Elbląga charakteryzuje się dużą zmiennością stanów pogody. Tereny wysoczyznowe (Krasny Las, Próchnik, Dąbrowa) charakteryzuje się większymi amplitudami temperatur, niższą roczną temperaturą, dłużej trwającymi przymrozkami, wyższymi opadami i dłuższym zaleganiem pokrywy śnieżnej w stosunku do obszaru żuław. Według Rocznika Meteorologicznego 2021⁴, stacja pomiarowa Elbląg-Milejewo zaobserwowała 90 dni w roku z opadem śniegu. Dla porównania, na obszarach górskich było to 159 dni na Kasprowym Wierchu i 127 dni na Śnieżce.

Klimat lokalny cechują średnie roczne opady, wynoszące ok. 780,5 mm. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 7,6°C z maksimum w lipcu wynoszącym 20,2°C i minimum w lutym -2,9°C. Przeciętnie w ciągu roku opady deszczu występują przez 172 dni, natomiast pokrywa śnieżna zalega średnio przez 97 dni. Najczęściej obserwowanym zjawiskiem jest zamglenie, liczba dni z zamgleniem wynosi 219 dni, natomiast liczba dni z mgłą 91.

---

⁴ Rocznik Meteorologiczny 2021

Okres wegetacyjny jest bardzo krótki, dla rejonu Elbląga wynosi tylko około 200 dni. W ciągu całego roku dominują wiatry południowo-zachodnie i północne.

W obszarach zabudowanych miasta występują charakterystyczne odstępstwa właściwe dla dużych zespołów miejsko-przemysłowych. Wiążą się one z powstaniem miejskiej wyspy ciepła, obejmującej zasadniczo centrum, ze wzrostem temperatur minimalnych o 1–2°C i temperatury średniej o około 0,5°C, ograniczoną wentylacją naturalną zabudowy w centrum lub też hiperwentylacją w obrzeżnych osiedlach wielorodzinnych. Zmniejszona jest też częstość występowania mgieł lub zamgleń. Z kolei w terenach najniżej położonych, o podłożu naturalnym, lecz wilgotnym, mogą pojawiać się ze zwiększoną częstością warunki wysokiej wilgotności powietrza, prowadzące do tworzenia się mgieł i radiacyjnych spływów powietrza chłodnego z wyżej położonych miejsc.

4.1.1.2. TENDENCJE ZMIAN KLIMATU⁵

Obserwuje się następujące główne tendencje zmian klimatycznych Polski, związane z przyrostem temperatury powietrza, który osiągnął 0,8 C °C/ 100 lat:

- zmiana struktury typowych dla kraju czterech pór roku;
- od lat 90 XX w po ciepłych, zimowych okresach następują wyjątkowo ciepłe pory wiosenne, z dniami przymrozkowymi oraz suche i upale okresy letnie;
- wzrost występowania groźnych zjawisk pogodowych (susze, silne wiatry, trąby powietrzne oraz grad);
- zmiana struktury opadów głównie w ciepłej porze roku; występują gwałtowne, krótkotrwałe opady ulewne lub nawalne (w tym powyżej 50 i 70 mm na dobę) powodujące zniszczenia oraz coraz częściej gwałtowne powodzie. Zanikają opady poniżej 1 mm/dobę;
- w ciepłej części roku wydłużają się okresy suche, bezopadowe, a także bezśnieżne i ciepłe zimy; tendencje wzrostowe fal upałów oraz tendencje spadkowe dni mroźnych i bardzo mroźnych.

4.1.1.3. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

Wyniki wieloletnich badań naukowych jednoznacznie wskazują, że zmiany klimatu stanowią realne zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju wielu krajów, w tym także dla Polski. Dlatego też skutki zmian klimatu stały się przedmiotem zainteresowania społeczności międzynarodowej oraz rządów, które od wielu lat rozważają istotną kwestię odpowiedniego dostosowania się do obecnych i przyszłych skutków tych zmian.

Krajowa polityka adaptacyjna opiera się na dokumencie pn. „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA 2020). Opracowanie SPA 2020 wpisuje się w działania na rzecz osiągnięcia celu nadrzędnego Białej Księgi – Adaptacja do zmian klimatu: Europejskie ramy działania, COM

⁵ Współczesne problemy klimatu Polski, L. Chojnacka-Ożga, H. Lorenc (red.), IMGW-PIB, Warszawa, 2019 https://www.imgw.pl/sites/default/files/2020-08/imgw_wspolczesne-problemy-klimatu-polski.pdf

(2009) 147 oraz unijnej strategii adaptacji do zmian klimatu, jakim jest poprawa odporności państw członkowskich na aktualne i oczekiwane zmiany klimatu, w tym lepsze przygotowanie do ekstremalnych zjawisk klimatycznych i pogodowych oraz redukcja kosztów społeczno-ekonomicznych z tym związanych.

SPA 2020 wskazuje cele i kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach w okresie do roku 2020: gospodarce wodnej, rolnictwie, leśnictwie, różnorodności biologicznej i obszarach prawnie chronionych, zdrowiu, energetyce, budownictwie, transporcie, obszarach górskich, strefie wybrzeża, gospodarce przestrzennej i obszarach zurbanizowanych. Wrażliwość tych sektorów została określona w oparciu o przyjęte dla SPA scenariusze zmian klimatu. Zaproponowano cele, kierunki działań oraz konkretne działania, które korespondują z dokumentami strategicznymi, w szczególności z dokumentem *Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju* i innymi strategiami rozwoju i jednocześnie stanowią ich niezbędne uzupełnienie w kontekście adaptacji.

Do podstawowych działań o charakterze horyzontalnym, tj. takich, które powinny być realizowane we wszystkich województwach należą:

- edukacja społeczeństwa w zakresie spodziewanych zmian i ograniczenia ich skutków;
- monitoring zmian wrażliwości gospodarki i społeczeństwa oraz postępu we wdrażaniu strategii adaptacyjnej;
- planowanie przestrzenne na poziomie regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji;
- rozwój usług zdrowotnych ze szczególnym uwzględnieniem wrażliwości mieszkańców na występowanie fal upałów;
- ograniczenie skutków zagrożeń w rolnictwie, lasach i ekosystemach wynikających z pojawiania się inwazyjnych szkodników i chorób, a także uwzględnienie przystosowania gatunkowego lasów do oczekiwanego wzrostu temperatury w procesie zalesień;
- właściwe gospodarowanie na obszarach rolnych, chronionych (wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania budownictwa i produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych);
- modernizacja systemu energetycznego uwzględniająca zwiększone ryzyko występowania zjawisk ekstremalnych;
- uwzględnienie trendów klimatycznych i gospodarczych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej;
- uwzględnienie konieczności zapewnienia korytarzy wentylacyjnych w miastach w celu ograniczenia skutków rozwoju wyspy ciepła i wzrostu koncentracji zanieczyszczeń powietrza oraz zwiększania obszarów wodnych i zieleni w miastach.

W oparciu o *Plan Adaptacji do zmian klimatu Miasta Elbląga do roku 2030* najpoważniejszym zagrożeniem, ze względu na położenie jest występowanie nagłych powodzi miejskich

(typu flash flood), powodzi od strony rzek, a także powodzi od strony morza (sztormowych), których główną przyczyną jest wiatr oraz stale obserwowany wzrost poziomu morza.

Kolejnym najistotniejszym zagrożeniem jest występowanie silnych porywów wiatru oraz intensywnej burz i deszczy nawalnych.

W wyniku zmian klimatycznych zagrożone są następujące sektory:

- elektroenergetyczny (narażenie na awarie spowodowane wichurami, oblodzeniem kabli oraz falami upałów);
- transportu (podsystem szynowy, drogowy, transport publiczny miejski, wodny śródlądowy i morski) spowodowane wysokimi oraz niskimi temperaturami, ekstremalnymi zjawiskami meteorologicznymi (deszcze nawalne, silne opady śniegu, powódzie, silne wiatry, burze z gradem);
- zdrowia publicznego, szczególnie osoby starsze oraz dzieci poniżej 5 roku życia, stanowiące grupę wrażliwą na skutki zmian klimatu (ryzyko zgonu lub rozwoju chorób związanych z niebezpiecznymi warunkami termicznymi, wysoką wilgotnością oraz dużym nasłonecznieniem), szczególnie narażone są także osoby bezdomne, których liczba szacowana jest na 300–350 osób;

Miasto jest regionem o dużym potencjale przyrodniczym i gospodarczym. Do rekomendowanych kierunków działań adaptacyjnych dla miasta Elbląg należą między innymi:

- Budowa systemu informacji o zagrożeniach w przestrzeni publicznej;
- Analiza efektywności systemu monitoringu i ostrzegania przed zagrożeniami związanymi ze zmianami klimatu oraz gromadzenie danych o zagrożeniach;
- Budowa i rozwój systemu błękitnej i zielonej infrastruktury, gospodarowanie wodami opadowymi;
- Budowa systemu rozwiązań dla zapewnienia komfortu termicznego mieszkańców;
- Zwiększenie udziału powierzchni biologicznie czynnych poprzez ograniczenie powierzchni nieprzepuszczalnych w mieście lub ich rozszczelnienie;
- Edukacja/promocja/informacja o: zagrożeniach, podjętych i planowanych działaniach adaptacyjnych, funkcjonujących systemach monitorowania i ostrzegania;
- Odtwarzanie odcinków wydm i wałów przeciwsztormowych zniszczonych w wyniku wezbrań sztormowych oraz podniesienie i rozbudowa wałów przeciwsztormowych i wałów przeciwpowodziowych;
- Ochrona obszarów generowania świeżego/chłodnego powietrza, w tym korytarzy ekologicznych oraz wytyczne planistyczne/urbanistyczne w kształtowaniu przestrzeni publicznej;
- Rozbudowa systemu ograniczania niskiej emisji komunalnej w miastach;
- Dostosowanie systemu komunikacji publicznej do skutków zmian klimatu;
- Przegląd i korekta istniejących planów zarządzania kryzysowego w mieście⁶.

---

⁶ Plan Adaptacji do zmian klimatu Miasta Elbląga do roku 2030

4.1.2. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Jakość powietrza atmosferycznego kształtowana jest w dużej mierze przez emisję zanieczyszczeń wywołaną działalnością człowieka. Funkcjonuje kilka powszechnych klasyfikacji zanieczyszczeń powietrza. Dzielone są one ze względu na źródło emisji (naturalne, antropogeniczne), sposób powstania (pierwotne, wtórne), sposób wprowadzania zanieczyszczeń do atmosfery (zorganizowane, niezorganizowane), stan skupienia (stałe, ciekłe i gazowe) itp.

Ze względu na sposób emitowania zanieczyszczeń do powietrza można wyodrębnić trzy rodzaje źródeł emisji:

- punktowe – wysokie kominy w dużych obiektach: elektrowniach, elektrociepłowniach, zakładach przemysłowych, z których smuga zanieczyszczeń jest wynoszona na znaczną wysokość i ulega rozproszeniu; emisja z tych źródeł jest z reguły ustabilizowana i podlega kontroli;
- liniowe – zespoły źródeł punktowych zlokalizowanych wzdłuż linii prostych, reprezentowane najczęściej przez transport samochodowy, kolejowy i wodny, gdzie emisje z pojedynczych emitorów (silników spalinowych) sumują się wzdłuż szlaków komunikacyjnych; emisja ze źródeł transportu jest niejednorodna w czasie i przestrzeni i niełatwa do oszacowania;
- powierzchniowe – źródła emisji o wysokości kilku rzędów niższej od zajmowanej powierzchni, do których zalicza się głównie obszary zabudowy mieszkaniowej z indywidualnym ogrzewaniem, ale także tereny rolnicze, składowiska odpadów, hałdy i kopalnie odkrywkowe. Niewielka wysokość źródeł emisji uniemożliwia wyniesienie zanieczyszczeń i ich rozproszenie, przy niesprzyjających warunkach meteorologicznych są one bardzo uciążliwe dla otaczającego środowiska. Jest to typ emisji trudny do oszacowania ze względu na zależność od wielu czynników, np. temperatury w okresie grzewczym, rodzaju spalanej paliwa, typu ogrzewania a także indywidualnego zapotrzebowania na ciepło.

4.1.2.1. JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Zgodnie z art. 87 ust. 2 *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U z 2022 r. poz. 2556, z późn. zm.), strefy, stanowią aglomeracje, miasta lub pozostały obszar województwa niewchodzący w skład aglomeracji i miast. Oceny jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim dokonuje się dla obszaru 3 stref:

- strefa miasto Olsztyn – miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys.;
- strefa miasto Elbląg – miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys.;
- strefa warmińsko-mazurska obejmująca pozostały obszar województwa.

O jakości powietrza decyduje wielkość i przestrzenny rozkład emisji ze wszystkich źródeł z uwzględnieniem przepływów transgranicznych i przemian fizykochemicznych zachodzących w atmosferze. Całe województwo warmińsko-mazurskie, w tym i miasto Elbląg, objęte jest monitoringiem powietrza prowadzonym przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Miasto Elbląg podlega pod strefę PL2802 miasto Elbląg.

Według danych GIOŚ⁷ największa emisja tlenków siarki, tlenków azotu, pyłu zawieszonego PM₁₀, Pyłu zawieszonego PM_{2,5} na jednostkę powierzchni wystąpiła w strefie miasto Elbląg.

Tabela 4. Wartości stężeń średniorocznych w Elblągu

Substancja	Dwutlenek azotu	Dwutlenek siarki	Pył zawieszony PM ₁₀	Pył zawieszony PM _{2,5}	Benzen	Ołów
Wartość [µg/m ³]	10,0–12,0	3,0–4,0	15,0–25,0	10,0–15,0	1,0	0,003

Źródło: Dane pozyskane z Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Olsztynie.

Od roku 2019 emisja zanieczyszczeń znacznie zmalała. W 2022 roku łączna emisja stanowiła 62% wartości z roku 2019. Najmniejsza emisja gazowa wystąpiła w 2020 roku, natomiast pyłowa w 2022 roku (tabela 5).

Tabela 5. Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych na terenie Elbląga w latach 2019–2022

Emisja zanieczyszczeń do powietrza	Ogółem [t/rok]			
	2019	2020	2021	2022
Pyłowe	83	56	73	162
Gazowe	439 150	288 910	303 689	272 049
Razem	439 233	288 966	303 762	272 211

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp 18.07.2023)

Strefę miasto Elbląg dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, kadmu, arsenu, niklu, ołowiu, benzenu, benzo(a)pirenu, tlenku węgla i poziomego pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz PM_{2,5} zaliczono do klasy A, oznacza to, że nie zanotowano przekroczeń poziomu dopuszczalnego (tabela 6).

Tabela 6. Wyniki klasyfikacji strefy w 2021 i 2022 roku dla strefy miasto Elbląg

Zanieczyszczenie	SO ₂	NO ₂	PM ₁₀	PM _{2,5}	C ₆ H ₆	CO	Pb	As	Cd	Ni	B _(a) P	O ₃
Klasa według poziomu docelowego	2021	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
	2022	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Raport wojewódzki za rok 2021; Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Raport wojewódzki za rok 2022, GIOŚ, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Olsztynie.

⁷ Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Raport za rok 2021

Strefa miasto Elbląg zarówno w ocenie za 2021 jak i 2022 rok otrzymała klasę D2 ze względu na przekroczenia poziomu celu długoterminowego przez stężenia ozonu oraz klasę A za nie przekroczenia poziomu docelowego. Dla stref w klasie D2 nie jest wymagane opracowanie programu ochrony powietrza. Działania wymagane w tym przypadku to ograniczenie emisji lotnych związków organicznych, jako prekursorów ozonu, które to działania powinny być ujęte w wojewódzkich programach ochrony środowiska.

W oparciu o kryteria określone dla ochrony roślin przeprowadzono ocenę stanu powietrza dla ozonu, dwutlenku siarki i tlenków azotu dla strefy warmińsko – mazurskiej. Dla dwutlenku siarki, tlenków azotu strefa otrzymała klasę A. Przekroczenia norm zanotowano dla poziomu celu długoterminowego dla ozonu wyrażonego jako AOT40. W 2021 roku wskaźnik AOT40 dla poziomu długoterminowego osiągnął poziom 7 008 $\mu\text{g}/\text{m}^3 \cdot 1\text{h}$, przekraczając poziom celu długoterminowego o 16,8%. W 2022 roku wskaźnik AOT40 dla poziomu długoterminowego osiągnął natomiast poziom 4 802 $\mu\text{g}/\text{m}^3 \cdot 1\text{h}$, nie przekraczając tym samym poziomu celu długoterminowego⁸.

4.2. ZAGROŻENIE HAŁASEM

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. 2022 poz. 2556), hałasem nazywa się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. W zależności od pochodzenia hałasu środowiskowego (źródła) dokonuje się jego podziału na następujące, podstawowe kategorie:

- hałas komunikacyjny, w tym:
  - drogowy;
  - lotniczy;
  - kolejowy;
- hałas przemysłowy.

Dyrektywa 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 czerwca 2002 r. odnosząca się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku, definiuje hałas jako niepożądane lub szkodliwe dźwięki powodowane przez działalność człowieka na wolnym powietrzu, w tym hałas emitowany przez środki transportu, ruch drogowy, ruch kolejowy, ruch samolotowy, oraz hałas pochodzący z obszarów działalności przemysłowej.

Hałas uważany jest za jeden z czynników zanieczyszczających środowisko. W związku z rozwojem komunikacji, uprzemysłowieniem i postępującą urbanizacją stanowi on dużą uciążliwość dla człowieka. Może powodować częściową lub całkowitą utratę słuchu. Ponadto bywa przyczyną nadciśnienia, zaburzeń nerwowych, zaburzeń w układzie kostno–naczyniowym, wywołuje zmęczenie, złe samopoczucie, utrudnia wypoczynek.

W 2022 roku dla miasta Elbląg opracowana została Strategiczna Mapa Akustyczna. Zgodnie z art. 118 ustawy z dnia 27 kwietnia 2021 r. *Prawo Ochrony Środowiska* (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz.

---

⁸ Źródło: j.w.

2556 ze zm.) prezydent miasta o liczbie mieszkańców większej niż 100 000 zobligowany jest do sporządzania strategicznych map hałasu co 5 lat, w terminie do dnia 30 czerwca. Zakres strategicznej mapy hałasu, sporządzonej dla miasta Elbląg obejmuje dane dla wszystkich odcinków dróg publicznych, odcinków linii kolejowych i tramwajowych, lotnisk i miejsc prowadzenia działalności przemysłowej, zlokalizowanych w granicach miasta⁹.

4.2.1. HAŁAS KOMUNIKACYJNY

Hałas komunikacyjny jest hałasem typu liniowego. Ze względu na obszar oddziaływania oraz liczbę ludności narażonej na jego oddziaływanie, ruch drogowy jest jednym z najbardziej uciążliwych źródeł hałasu komunikacyjnego w środowisku. Obserwowany wzrost liczby pojazdów i wzmożony ruch tranzytowy powodują ciągły wzrost poziomu hałasu w środowisku.

Monitoring hałasu ma na celu dostarczenie informacji niezbędnych dla potrzeb ochrony przed hałasem. Zadanie to realizowane jest poprzez instrumenty planowania przestrzennego oraz ochrony środowiska takie jak strategiczne mapy hałasu i program ochrony środowiska przed hałasem, a także rozwiązania techniczne ukierunkowane na źródła lub minimalizujące ich oddziaływanie, np. ekrany akustyczne.

Obecnie oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska dla terenów:

- miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy, głównych dróg, głównych linii kolejowych, głównych lotnisk – na podstawie strategicznych map hałasu lub wyników pomiarów poziomów hałasu wyrażonych wskaźnikami hałasu L_{AeqD} , L_{AeqN} , L_{DWN} i L_N , z uwzględnieniem w szczególności danych demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu;
- innych niż powyżej – na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu wyrażonych wskaźnikami hałasu L_{AeqD} , L_{AeqN} , L_{DWN} i L_N lub innych metod oceny poziomu hałasu.

Strategiczne mapy hałasu są sporządzane przez zarządzających głównymi drogami, głównymi liniami kolejowymi lub głównymi lotniskami oraz prezydentów miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy, w oparciu o dane dotyczące poprzedniego roku kalendarzowego oraz są niezwłocznie zamieszczane na ich stronach internetowych.

Zgodnie ze Strategiczną Mapą Akustyczną Miasta Elbląg, do źródeł hałasu szynowego (kolejowego) należy sieć tramwajowa oraz sieć kolejowa. Pod pojęciem hałasu kolejowego rozumie się hałas powstający w wyniku eksploatacji linii kolejowych. W porze nocnej hałas pochodzący od linii kolejowej może przekraczać dopuszczalną wartość 50 dB w odległości do około 80 m od osi torów. Lokalnie mogą wystąpić niekorzystne zmiany ze względu na stan infrastruktury (torowiska), prędkości przejazdu, rodzaju taboru kolejowego, stanu taboru kolejowego, położenia torowiska (nasyp, wawóz, teren płaski).

---

⁹ Strategiczna Mapa Akustyczna Miasta Elbląg

Komunikacja tramwajowa w Elblągu obsługiwana jest przez 5 linii tramwajowych dziennych. Zarządcą odpowiadającym za stan torowisk oraz trakcji tramwajowych jest spółka Tramwaje Elbląskie sp. z o.o. Pomiary hałasu tramwajowego przeprowadzono w 18 całodobowych punktach pomiarowych. Jak wskazuje Strategiczna Mapa Akustyczna miasta Elbląg, w żadnym z punktów pomiarowych nie zanotowano przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu.

Elbląg ma bezpośrednie połączenia kolejowe z Gdańskiem, Gdynią, Malborkiem, Tczewem, Słupskiem, Koszalinem, Szczecinem, Olsztynem, Ełkiem i Białymstokiem. Hałas kolejowy ma jednak znaczenie marginalne i nie stanowi problemu ekologicznego. Pomiary hałasu kolejowego przeprowadzono w 5 całodobowych punktach pomiarowych i nie zanotowano przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu.

Miasto nie posiada własnego portu lotniczego, a najbliższy znajduje się w odległości ok. 70 km od miasta w Gdańsku-Rębiechowie (Port lotniczy Gdańsk im. Lecha Wałęsy). Na terenie Miasta Elbląga od 1915 roku istnieje lotnisko, obecnie należące do Aeroklubu Elbląskiego. Wyniki pomiarów hałasu lotniczego w ramach opracowania Strategicznej Mapy Akustycznej, wskazują na brak przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu.

Istniejąca infrastruktura ochrony przed hałasem to głównie ekrany akustyczne. Poza ekranami akustycznymi wzdłuż dróg krajowych na terenie Elbląga znajdują się także ekrany akustyczne na pętli tramwajowej. W 2018 roku zaktualizowany został *Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Elbląga*. Celem tego Programu było wskazanie działań mających za zadanie na terenach, na których występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu, zmniejszenie uciążliwości hałasowej do wartości dopuszczalnych. W czerwcu 2022 roku zaktualizowana została wyżej opisana Strategiczna Mapa Akustyczna dla Miasta Elbląg.

4.2.2. HAŁAS PRZEMYSŁOWY

Uciążliwość hałasu przemysłowego zależy od ilości źródeł powstawania, czasu pracy tych urządzeń/zakładów, stopnia wytłumienia oraz wartości normatywnej dopuszczalnego poziomu hałasu na danym terenie. Na hałas przemysłowy składają się wszelkie źródła dźwięku znajdujące się na terenie zakładu. Rozróżniamy:

- hałas punktowy – źródła hałasu znajdują się na zewnątrz budynków, są to np. wentylatory, sprężarki i inne urządzenia umieszczone na otwartej przestrzeni;
- hałas wtórny – źródła hałasu znajdują się wewnątrz budynków (np. produkcyjnych), gdzie hałas emitowany przez maszyny i urządzenia dostaje się do środowiska przez ściany, strop, drzwi i okna;
- hałas dodatkowy – źródła hałasu znajdują się na zewnątrz budynków i są spowodowane przez obsługę transportową zakładów (transport kołowy) oraz prace dorywcze wykonywane poza budynkami zakładów (np. remonty).

Liczba podmiotów gospodarczych w Elblągu wynosiła ponad 13 tysięcy według stanu na grudzień 2020 roku¹⁰. Źródłem hałasu przemysłowego w Elblągu jest głównie przemysł ciężki,

¹⁰ Urząd Skarbowy w Olsztynie

meblowy oraz spożywczy. Nie mniej jednak hałas pochodzący z przemysłu jest mniej uciążliwy, niż hałas komunikacyjny. Wynika to głównie z położenia zakładów, na ogół z dala od zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej.

W latach 2019–2021 przeprowadzono 201 kontroli zakładów, instalacji, urządzeń, a także portu w Elblągu. W tym czasie, liczba przekroczeń wynosiła 28, były to przekroczenia w zakresie od 0,5 do 12,1 dB, z czego 8 z nich powyżej 5 dB. Charakterystyka monitorowanych zakładów przedstawiona została w tabeli 7.

Tabela 7. Instytucje monitorowane w zakresie hałasu przemysłowego w latach 2019–2021

Nazwa instytucji (nazwa zakładu przemysłowego)	Kod zakładu przemysłowego	Rodzaj zakładu przemysłowego	Adres instytucji	Status i jakość pomiaru
"SELMET" B. J. Rudniccy Spółka Jawna	P_28_000003	Inne	ul. Romualda Traugutta 31 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry
ENERGA S.A. (ENERGA Kogeneracja Sp. z o.o.)	P_28_000014	Inne	ul. Elektryczna 20A 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry
Kacper kowal Przedsiębiorstwo–Usługowo–Produkcyjno–Handlowe "PPRO-FIL"	P_28_000349	Inne	ul. Skrzydlata 28f 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry
Salon Fryzjersko–Kosmetyczny Joanna Polecka	P_28_000202	Instalacja	ul. Cicha 3 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry
GE Power Sp. z o.o.	P_28_000204	Instalacja	ul. Stoczniowa 2 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry
Firma handlowo–Usługowa "DANKRIS" Danuta Łukasiewicz,	P_28_000282	Instalacja	ul. Chełmońskiego 8c 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry
Przedsiębiorstwo Handlowe Vabank Sp z o.o.	P_28_000284	Instalacja	ul. Pionierska 19 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry/ nieodróżnialny od tła
Rejonowy Zarząd Infrastruktury w Olsztynie (Wielonarodowa Dywizja Północny Wschód)	P_28_000291	Instalacja	ul. Podchorążych 1 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry
KONKURENCJA Józef Szymczuk	P_28_000294	Instalacja	ul. Płk. Dąbka 65 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry/ nieodróżnialny od tła
Elbląskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej sp. z o.o.	P_28_000355	Instalacja	ul. Dojazdowa 14 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry/ nieodróżnialny od tła
LUPUS Fabryka Mebli sp. z o.o. sp.k.	P_28_000375	Instalacja	ul. Skrzydlata 28 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry

Nazwa instytucji (nazwa zakładu przemysłowego)	Kod zakładu przemysłowego	Rodzaj zakładu przemysłowego	Adres instytucji	Status i jakość pomiaru
Zarząd Portu Morskiego Elbląg Sp. z o.o. (Terminal Przeladunkowo-Składowy)	P_28_000370	Port	ul. Radomska 23D 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry/ nieodróżnialny od tła
Parafia Matki Bożej Królowej Polski (Kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski)	P_28_000372	Urządzenie	ul. Robotnicza 69 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry
Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Wojciecha (Kościół p.w. Św. Wojciecha)	P_28_000373	Urządzenie	ul. Wiejska 4 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry
Parafia p.w. Św. Rodziny (Kościół p.w. Św. Rodziny)	P_28_000374	Urządzenie	Aleja Odrodzenia 13 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry
Odlewnia ELZAMECH Sp. z o.o.	P_28_000010	Zakład	ul. Dolna 4a 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry
Grupa Żywiec S.A. Browar w Elblągu	P_28_000030	Zakład	ul. Browarna 71 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry
North Meble Sp z o.o.	P_28_000295	Zakład	ul. Dębowa 55 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry/ nieodróżnialny od tła
ELBLĄGDIS Sp. z o.o.	P_28_000346	Zakład	ul. Żeromskiego 2 82-300 Elbląg	Zaakceptowany na poziomie krajowym, dobry

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z GIOŚ w Olsztynie

4.3. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

W ustawie Prawo Ochrony Środowiska pola elektromagnetyczne rozumiane są jako pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz.

Pole elektromagnetyczne jest połączeniem dwóch zmiennych w czasie i przestrzeni pól – elektrycznego (E) oraz magnetycznego (H). Zmienne tworzą fale elektromagnetyczne poprzez wzajemne oddziaływanie. Pole elektryczne powoduje powstawanie pola magnetycznego, które powoduje powstanie pola elektrycznego itd.

W środowisku występują dwa rodzaje źródeł promieniowania elektromagnetycznego: naturalne oraz sztuczne. Do źródeł naturalnych zaliczyć można pole geomagnetyczne Ziemi, Słońce, zjawiska atmosferyczne, promieniowanie kosmiczne, pierwiastki promieniotwórcze. Źródłami sztucznymi mogą być natomiast: obiekty elektroenergetyczne do wytwarzania i przesyłu energii elektrycznej (elektrownie, elektrociepłownie, stacje transformatorowe, napowietrzne linie elektroenergetyczne), instalacje i urządzenia radiokomunikacyjne (stacje bazowe telefonii komórkowej, radiowe i telewizyjne stacje nadawcze, stacje radiolokacyjne i radionawigacyjne).

W związku ze stale rosnącym zapotrzebowaniem na usługi radiokomunikacyjne dynamicznie zmienia się system przesyłania i odbioru danych w zakresie fal radiowych i mikrofal. Największe zmiany zachodzą w radiokomunikacji ruchomej, tj. w telefonii komórkowej. Do końca 2020 roku wykorzystywano częstotliwości z zakresów 420, 800, 900, 1 800, 2 100 oraz 2 600 MHz. Również nowa technologia 5G wykorzystuje obecne częstotliwości 2 100, 2 600 MHz oraz 1 800 MHz. Docelowo dla technologii 5G przewidziane są częstotliwości w zakresie 700 MHz, 3,4–3,8 GHz oraz 26 GHz.

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej poziomów dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach albo ich zmniejszeniu, co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Obecnie obowiązujące poziomy dopuszczalne, według Rozporządzenia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. 2019 poz. 2448), dla częstotliwości objętych monitoringiem (tj. co najmniej 3 MHz–3 GHz) wynoszą od 28 V/m do 61 V/m.

Punkty pomiarowe, w których wykonuje się okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, wyznacza się dla każdego województwa w ramach państwowego monitoringu środowiska dla stałej sieci monitoringu oraz dla monitoringu badawczego.

W 2022 roku przeprowadzone były badania natężenia PEM w 4 punktach pomiarowych zlokalizowanych w Elblągu (tabela 8). Punkty pomiarowe wyznaczono na terenach o wysokiej gęstości zaludnienia w rejonie oddziaływania źródeł emisji PEM (stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje radiowe i telewizyjne). Badania wykazały, że w żadnym z 4 przebadanych

punktów kontrolno–pomiarowych na terenie Elbląga nie stwierdzono przekroczeń poziomów dopuszczalnych pól elektromagnetycznych. Wartość dopuszczalna wynosi 6,0 V/m.

W punktach pomiarowych zmierzone poziomy składowej elektrycznej pól elektromagnetycznych kształtowały się na niskim poziomie. Nie stwierdzono przekroczenia, określonej w rozporządzeniu, wartości dopuszczalnej poziomu PEM wynoszącej 6 V/m. Najwyższy odnotowany wynik wynosił 1,5 V/m (ul. Częstochowska), stanowił on 25% poziomu dopuszczalnego.

Tabela 8. Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych wykonanych w Elblągu w 2022 roku

Nazwa punktu	Adres	Współrzędne Długość geograficzna	Współrzędne Szerokość geograficzna	Wynik pomiaru [V/m]
N_2022_B_1	Elbląg ul. Łączności 2	19,407103	54,161094	<0,8*
N_2022_B_2	Elbląg ul. Częstochowska 2B	19,428028	54,181278	1,5
N_2022_B_3	Elbląg ul. Korczaka 34	19,415167	54,188194	0,9
N_2022_B_4	Elbląg ul. Teatralna 27	19,404872	54,166053	<0,8*

*Dolny próg oznaczalności sondy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od GIOŚ RWMS w Olsztynie

4.4. GOSPODAROWANIE WODAMI

Ilość i jakość wód należą do podstawowych czynników kształtujących zasoby przyrodnicze i warunki życia człowieka. Ich ilość ma charakter dynamiczny, wynikający z wielkości opadów, odpływu powierzchniowego i podziemnego oraz parowania. Elementy te decydują o zmianach retencji wód w bilansie wodnym. Pierwotnie, wielkość zasobów wodnych uzależniona była wyłącznie od czynników naturalnych, w tym klimatycznych, geologicznych i rzeźby terenu. Obecnie, na zasoby ilościowe wód znacząco wpływa działalność człowieka, m.in. poprzez pobory wód do celów komunalnych i gospodarczych, sztuczną retencję, modyfikowanie odpływów, zmiany szaty roślinnej, a także poprzez oddziaływanie na klimat. Działalność człowieka ma też decydujący wpływ na jakość wód, w szczególności na skład chemiczny wód powierzchniowych. Głównymi czynnikami presji są ładunki biogenów i zanieczyszczenia docierające do wód ze zlewni i wraz z opadami atmosferycznymi. Działalność człowieka istotnie przyczynia się do kształtowania stosunków wodnych, zapewnienia możliwości gospodarczego wykorzystywania zasobów, ograniczania zagrożeń powodziowych i łagodzenia skutków suszy.

4.4.1. WODY POWIERZCHNIOWE

Wody odprowadzane są do Zalewu Wiślanego, przez rozbudowany system rzeki Elbląg lub bezpośrednio do Zalewu. Żuławy Elbląskie, wchodzące w skład Żuław Wiślanych mają bardzo bogaty i skomplikowany układ hydrograficzny. Od Żuław Wielkich na zachodzie oddziela je rzeka Nogat. Zajmują one powierzchnię około 480 km². W obrębie systemu wodno-melioracyjnego Żuław Elbląskich występują trzy podstawowe układy polderowe odwadniające:

- basen jeziora Drużno;
- obszar Nogatu i rzeki Elbląg;
- obszar Fiszewki i Kanału Jagiellońskiego.

Rejon Elbląga znajduje się w zlewisku Morza Bałtyckiego. Do najważniejszych wód powierzchniowych w mieście należy rzeka Elbląg wraz ze swoimi dopływami: Kumielą, Srebrnym Potokiem, Babicą (prawostronne) oraz Fiszewką (lewostronna).

Rzeka Elbląg należy do dorzecza Wisły w regionie wodnym Dolnej Wisły. Region Wodny Dolnej Wisły charakteryzuje się średnią temperaturą powietrza na poziomie 8,7–9,2°C oraz roczną sumą opadów w przedziale 640–700 mm/rok. Długość rzeki wynosi około 20 km. Poziom wód w rzece uzależniony jest od dopływu z dorzecza oraz stanu wody w Zalewie Wiślanym. Przy silnych wiatrach z kierunku północnego i północno-wschodniego następuje cofka i wlewanie słonawych wód zalewowych do rzeki. Kierunek przepływu wody jest wtedy odwrotny – od Zalewu do jeziora Drużno, czyli w górę rzeki. Zmiany kierunku przepływu wód w rzece powodują duże wahania zasolenia oraz resedymtację osadów dennych.

Dorzecze rzeki Elbląg posiada rozgałęziony układ hydrograficzny, a przeważającą jego część stanowi zlewnia jeziora Drużno. Bezpośrednio do rzeki Elbląg wpływa kilka cieków (Fiszewka, Tyna, Kumielą i Babica). Główne zasilanie rzeki Elbląg pochodzi z jeziora Drużno.

Pod względem gospodarczym i turystycznym rzeka Elbląg wykorzystywana jest jako szlak żeglugowy. Poprzez Kanał Jagielloński i Nogat posiada połączenie z Wisłą a Kanałem Elbląskim łączy się z Ostródą i Iławą. Na rzece znajduje się Port Morski w Elblągu. Woda z rzeki pobierana jest do celów technologicznych przez zakłady przemysłowe z terenu Elbląga, a w okresach suszy, za pomocą systemu melioracyjnego, może być wykorzystana do nawadniania obszarów rolniczych na Żuławach. Rzeka jest odbiornikiem ścieków z oczyszczalni mechaniczno-biologicznej z miasta Elbląga. Dodatkowo ładunek zanieczyszczeń doprowadzany jest za pośrednictwem licznych dopływów.

W zależności od wahań poziomu wody w Zalewie Wiślanym spowodowanych "wpychaniem" wód Bałtyku do Cieśniny Piławskiej przez silne wiatry północne i północno-wschodnie, kierunek spływu wód rzeki Elbląg, odwraca się i powoduje spiętrzenie wody jeziora Drużno. Znaczna część dorzecza rzeki obejmuje tereny depresyjne w tym jedną z największych depresji w Polsce o wysokości 1,8 m p.p.m., położoną na południowy wschód od miasta Elbląg pomiędzy wsią Raczki Elbląskie a rzeką Tyną. Prawie na całej długości rzeki Elbląg i jej dopływach w ich dolnym biegu występują obwałowania przeciwpowodziowe.

Rzeka Kumiela, zwana potocznie Dzikuską, jest rzeką II rzędu o długości 18 km i powierzchni zlewni 54 km². Rzeka Kumiela jest prawym dopływem rzeki Elbląg. Wypływa z jeziora Starego, położonego na wysokości 172,6 m n.p.m. i przepływa przez zbiornik zaporowy, Jeziora Goplenica. Zasilana jest także wodami Jeziora Martwego. Od źródeł aż do zabudowy miejskiej, Kumiela płynie przez lasy. Dolny odcinek rzeki, przechodzący przez miasto Elbląg, jest skanalizowany a ujściowy – dodatkowo obwałowany. Najważniejszym i największym dopływem Kumieli jest Srebrny Potok, który ma długość 10,3 km. Srebrny Potok płynie w głębokiej dolinie erozyjnej przez las komunalny Bażantarnia. Płynie przez obszar o zróżnicowanej rzeźbie i malowniczym krajobrazie. W korycie potoku znajduje się duża ilość ogromnych głazów narzutowych tworzących kaskady i bystrza.

Rzeka Babica, nazywana Zimniczką jest prawym dopływem rzeki Elbląg o długość 9 km. Jej źródła znajdują się na wysokości 148,8 m n.p.m., na obszarze leśnym Wysoczyzny Elbląskiej. Cechą charakterystyczną rzeki są jej duże spadki. W strefie przykrawędziowej płynie w głębokiej dolinie erozyjnej, o charakterze wąwozu. Rzeka Fiszewka – ma długość 32 km i jest lewym dopływem rzeki Elbląg. Na długich odcinkach, wykorzystuje stare odnogi Nogatu. Jest obwałowana prawie na całej długości.

W mieście Elbląg, na Warszawskim Przedmieściu na Potoku Dębica znajduje się zbiornik retencyjny. Przy normalnym poziomie piętrzenia (NPP) 40 m n.p.m. wynosi 5 220 m³, natomiast przy maksymalnym (Max PP) 41,2 m n. p. m. – 8 650 m³. Jego objętość to około 74 200 m³.

4.4.1.1. RW20001055149 DĄBRÓWKA¹¹

Jednolita część wód *Dąbrówka* została zaklasyfikowana jako potok lub strumień nizinny piaszczysty. Jest to naturalna część wód o powierzchnia zlewni około 10 km² i rzeczywistej długości JCWP 5,3 km. JCWP należy do dorzecza Wisły w regionie wodnym Dolnej Wisły. Stan ekologiczny oceniono jako zły, natomiast stan chemiczny poniżej dobrego. Ogólny stan chemiczny oceniono jako zły, JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celu środowiskowego, jakim jest dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D oraz stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry.

Największą powierzchnię zlewni JCWP *Dąbrówka* pod względem użytkowania stanowią tereny leśne (57%) oraz rolnicze (36%), tereny zurbanizowane to natomiast 1% powierzchni.

Do głównych źródeł presji chemicznych zalicza się rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystykę, odpływ miejski oraz rolnictwo i leśnictwo. Presję hydromorfologiczną stanowią budowle piętrzące – rzeki główne oraz wały przeciwpowodziowe. JCWP *Dąbrówka* nie jest przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych.

4.4.1.2. RW2000165499 ELBLĄG OD MŁYNÓWKI DO UJŚCIA¹²

Jednolita część wód o nazwie *Elbląg od Młynówki do ujścia* jest typem rzeki dolinnej o dużym obszarze torfowisk. Obejmuje powierzchnię zlewni wynoszącą 520,3 km². Jest to silnie zmieniona część wód o rzeczywistej długości JCWP 189,21 km. Rzeka Elbląg należy do dorzecza Wisły w regionie wodnym Dolnej Wisły.

JCWP *Elbląg od Młynówki do ujścia* leży na obszarze objętym ochroną Natura 2000 Zalew Wiślany PLB280010, Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana (PLH280007), Jezioro Drużno (PLB280013) i Ostoja Drużno (PLH280028). W północno-wschodniej części zlewni znajduje się Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej. Ponadto na obszarze zlewni znajduje się Rezerwat Przyrody Jezioro Drużno, Obszar Chronionego Krajobrazu Jezioro Drużno oraz Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Ostoja Drużno.

Do JCWP *Elbląg od Młynówki do ujścia* odprowadzane są ścieki z mechaniczno-biologicznej oczyszczalni z miasta Elbląga, ładunek zanieczyszczeń wprowadzany jest za pośrednictwem licznych dopływów.

Klasyfikacja jednolitej części wód *Elbląg od Młynówki do ujścia* w oparciu o elementy biologiczne i fizykochemiczne wskazuje na zły stan ekologiczny, o czym zdecydowały elementy biologiczne (w tym makrobezkręgowce, ichtiofauna). Stan chemiczny określono jako poniżej dobrego, wskaźnikami determinującymi były między innymi benzo(a)piren, kadm, heptachlor.

Tereny użytkowane rolniczo stanowią 86% powierzchni zlewni, tereny zurbanizowane oraz leśne kolejno 5 i 3%. Do głównych źródeł presji chemicznych zalicza się głównie rozwój

¹¹ Karta charakterystyki JCWP RW20001055149 Dąbrówka

¹² Karta charakterystyki JCWP RW2000165499 Elbląg od Młynówki do ujścia

obszarów zurbanizowanych, transport i turystykę, a także rolnictwo, leśnictwo i przemysł. Nie jest przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz a do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych. Stan JCWP *Elbląg od Młynówki do ujścia* oceniono, jako zły, cała zlewnia stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych.

4.4.1.3. RW200010552 KAMIENICA¹³

JCWP *Kamienica* zaklasyfikowana została jako potok lub strumień nizinny piaszczysty (PNp), powierzchnia zlewni wynosi 10,62 km² a rzeczywista długość JCWP 9,34. Jest to naturalna część wód o złym stanie ekologicznym, stanie chemicznym poniżej dobrego oraz ogólnym złym stanie wód.

Udział terenów leśnych na obszarze zlewni wynosi 64%, tereny użytkowane rolniczo zajmują 27% powierzchni, a tereny zurbanizowane 2%.

Do głównych źródeł presji troficznych JCWP *Kamienica* zalicza się nawożenie i depozycję oraz odpływ miejski (wody opadowe). Do źródeł presji hydromorfologicznych należą budowle piętrzące, a do źródeł presji chemicznych przypisuje się rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystykę, odpływ miejski, a także rolnictwo i leśnictwo. *Kamienica* zagrożona jest nieosiągnięciem celu środowiskowego, jakim są: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D oraz stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry. JCWP nie jest przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz a do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych.

Na obszarze zlewni znajdują się 4 obszary prawnie chronione, są to: Rezerwat przyrody Zatoka Elbląska; Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej, Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Zalew Wiślany, Obszar Specjalnej Ochrony Siedlisk Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana oraz Obszar Specjalnej Ochrony Siedlisk Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej.

4.4.1.4. RW20001054929 KUMIELA¹⁴

Zlewnia jednolitej części wód *Kumiel*a zajmuje powierzchnię 50,08 km², w której rzeczywista długość JCWP wynosi 29,93 km. Na obszarze JCWP występuje zróżnicowana rzeźba z przewagą falistej, porożcinanej głębokimi dolinami erozyjnymi. Przeważająca część zlewni położona jest w obrębie Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu Wysoczyzny Elbląskiej–Wschód i Wysoczyzny Elbląskiej–Zachód. Niewielka część zlewni pokrywa się z Obszarem Specjalnej Ochrony Ptaków Jezioro Drużno. W górnym odcinku JCWP *Kumiel*a znajdują się studnie głębinowe stanowiące czwartorzędowe ujęcie wodne dla miasta Elbląga.

¹³ Karta charakterystyki JCWP RW200010552 Kamienica

¹⁴ Karta charakterystyki JCWP RW20001054929 Kumiel

Zlewnia użytkowana jest rolniczo (36% powierzchni), dominują tereny leśne (41% powierzchni), a obszary zurbanizowane zajmują 23% jej powierzchni. JCWP *Kumiela* jest silnie zmienioną częścią wód, zakwalifikowaną jako potok lub strumień nizinny piaszczysty. W ostatnich latach badania biologiczne nie były prowadzone. Nie jest ona przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych.

4.4.1.5. RW2000155269 KANAŁ JAGIELLOŃSKI¹⁵

Jednolita część wód powierzchniowych o nazwie *Kanał Jagielloński* zaklasyfikowana została, jako potok lub struga w dolinie o dużym udziale torfowisk. Jest to sztuczna część wód bez alternatyw dla pełnionych przez nią funkcji, tj. ochrony przeciwpowodziowej, rolnictwa – nawadniania, drenażu oraz transportu – żeglugi. Potencjał ekologiczny oceniony został jako umiarkowany, w przypadku stanu chemicznego – brak danych, stan ogólny JCWP oceniono jako zły.

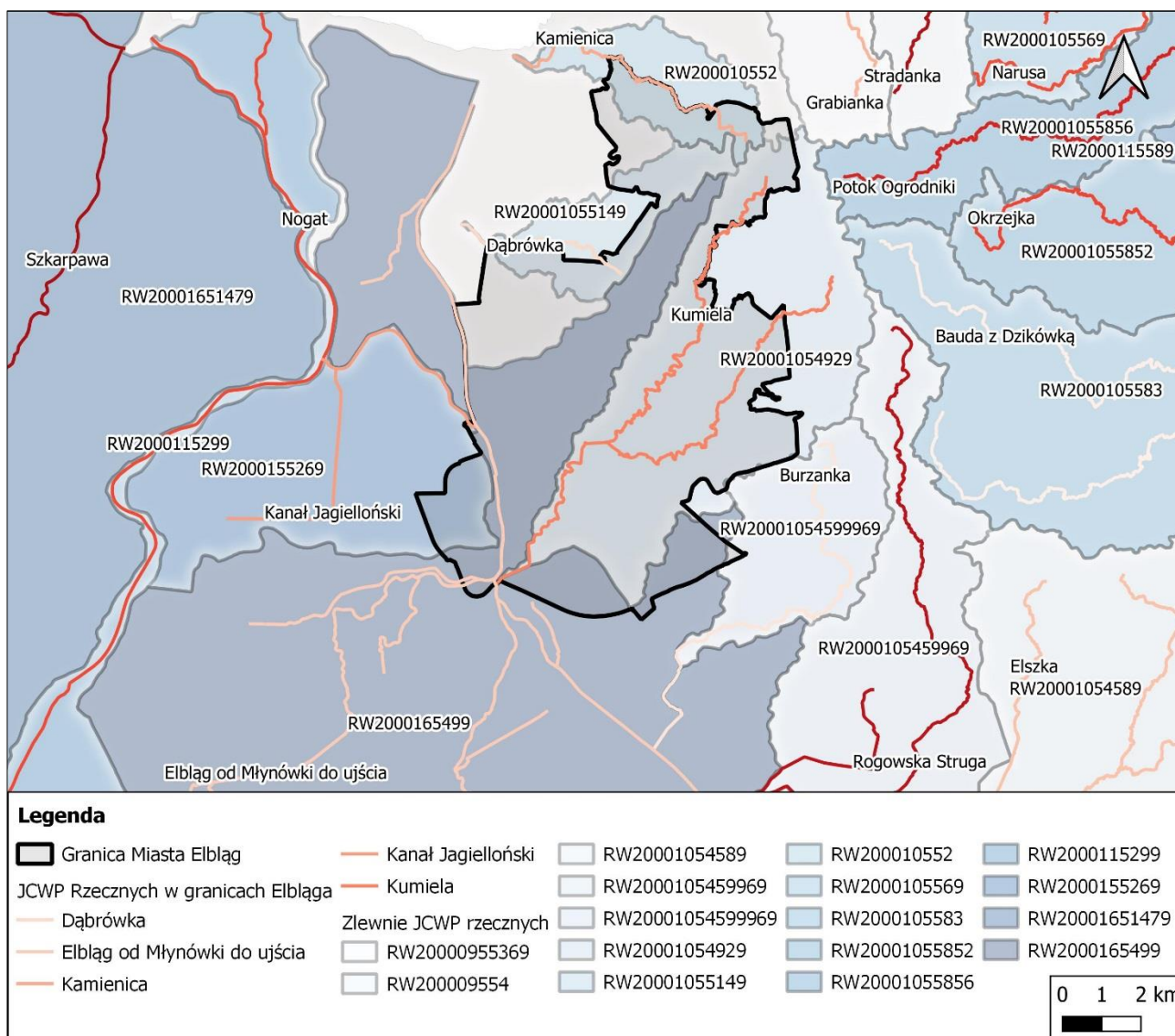
Zlewnia użytkowana jest głównie rolniczo, tereny rolnicze zajmują 97% jej powierzchni, pozostałe tereny to tereny zurbanizowane (3%). JCWP *Kanał Jagielloński* jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celu środowiskowego, jakim jest umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C (maksymalna dopuszczalna wartość w wodzie: do 2 740 $\mu\text{S}/\text{cm}$]); pozostałe wskaźniki – II klasa jakości) oraz dobry stan chemiczny. Do głównych presji zasilających zalicza się ścieki przemysłowe oraz komunalne, natomiast do presji hydromorfologicznych prostowanie koryta, budowle piętrzące, wały przeciwpowodziowe.

JCWP nie jest przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych.

W obrębie zlewni zlokalizowany jest Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Nogat, którego udział powierzchni wynosi 0,26% powierzchni zlewni.

---

¹⁵ Karta charakterystyki JCWP RW2000155269 Kanał Jagielloński

Rycina 5. JCWP rzecznych oraz Zlewnie JCWP rzecznych na terenie Gminy Miasta Elbląg

Źródło: Opracowanie własne, dane aPGW

4.4.2. WODY PODZIEMNE

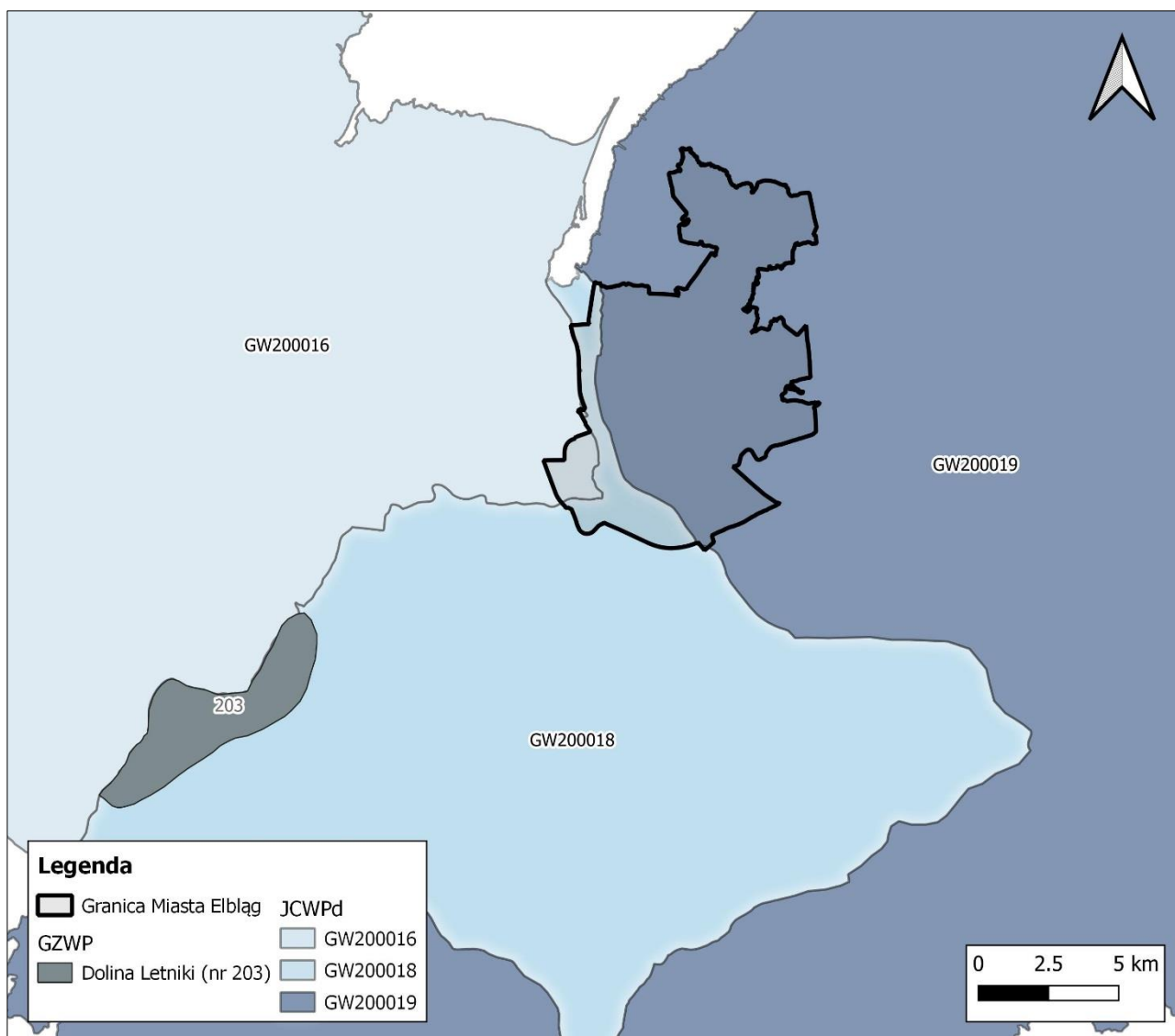
Obszar miasta Elbląg obejmuje regiony o odmiennych warunkach występowania wód podziemnych: Żuławy Elbląskie i Wysoczyznę Elbląską. Na kształtowanie się warunków hydrogeologicznych, w obszarze Żuław Elbląskich, zasadniczy wpływ mają utwory kredy górnej, utwory trzeciorzędu, a zwłaszcza czwartorzędu, a na obszarze Wysoczyzny Elbląskiej głównie osady czwartorzędowe.

Na obszarze wyróżniono trzy zasadnicze piętra wodonośne: kredowe, trzeciorzędowe i czwartorzędowe. Piętro kredowe reprezentowane przez wapienie margliste i margle masyf górnego, ze względu na zasolenie nie posiada znaczenia użytkowego. W rejonie Żuław Elbląskich występują dwa główne poziomy użytkowe: „róznowiekowy” i plejstoceno–holoceno. Na obszarze Wysoczyzny Elbląskiej występuje duża zmienność warunków hydrogeologicznych. Kontakt hydrauliczny między wodami występującymi na obszarze wysoczyzny, a wodami poziomu plejstoceno–holoceno na obszarze Żuław jest ograniczony z uwagi na osady słabo przepuszczalne, rozdzielające obie jednostki. Na terenie miasta nie występuje jednak żaden główny zbiornik wód podziemnych, najbliższy położony jest około 10 km od miasta na obszarze wsi Kaczynos, Janówka oraz Ząbrowo. Na terenie miasta Elbląg nie został zlokalizowany żaden punkt pomiarowy monitoringu wód podziemnych.

Miasto położone jest na obszarze 3 jednolitych części wód podziemnych: GW200016, GW200018, GW200019 (rycina 6). GW200016 charakteryzuje się dobrym stanem chemicznym oraz ilościowym. Nie zidentyfikowano presji zagrożenia stanu JCWPd, nie występuje czynnik sprawczy. Według oceny ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego, jakim jest dobry stan chemiczny oraz dobry stan ilościowy GW200016 jest niezagrażona.

GW200018 charakteryzuje się dobrym stanem chemicznym oraz ilościowym. Zagrożona jest jednak ryzykiem nieosiągnięcia celu środowiskowego dobry stan chemiczny, ze względu na presję związaną z rolnictwem oraz gospodarką komunalną. Osiągnięcie celu dobry stan ilościowy nie jest zagrożone.

Tak, jak w przypadku GW200016 – GW200019 charakteryzuje się dobrym stanem chemicznym oraz ilościowym. Nie zidentyfikowano presji zagrożenia stanu JCWPd, nie występuje czynnik sprawczy. Według oceny ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego, jakim jest dobry stan chemiczny oraz dobry stan ilościowy GW200019 jest niezagrażona.

Rycina 6. Położenie Elbląga na tle JCWPd oraz GZWP.

Źródło: Opracowanie własne, dane aPGW

4.4.3. ZAGROŻENIE POWODZIOWE

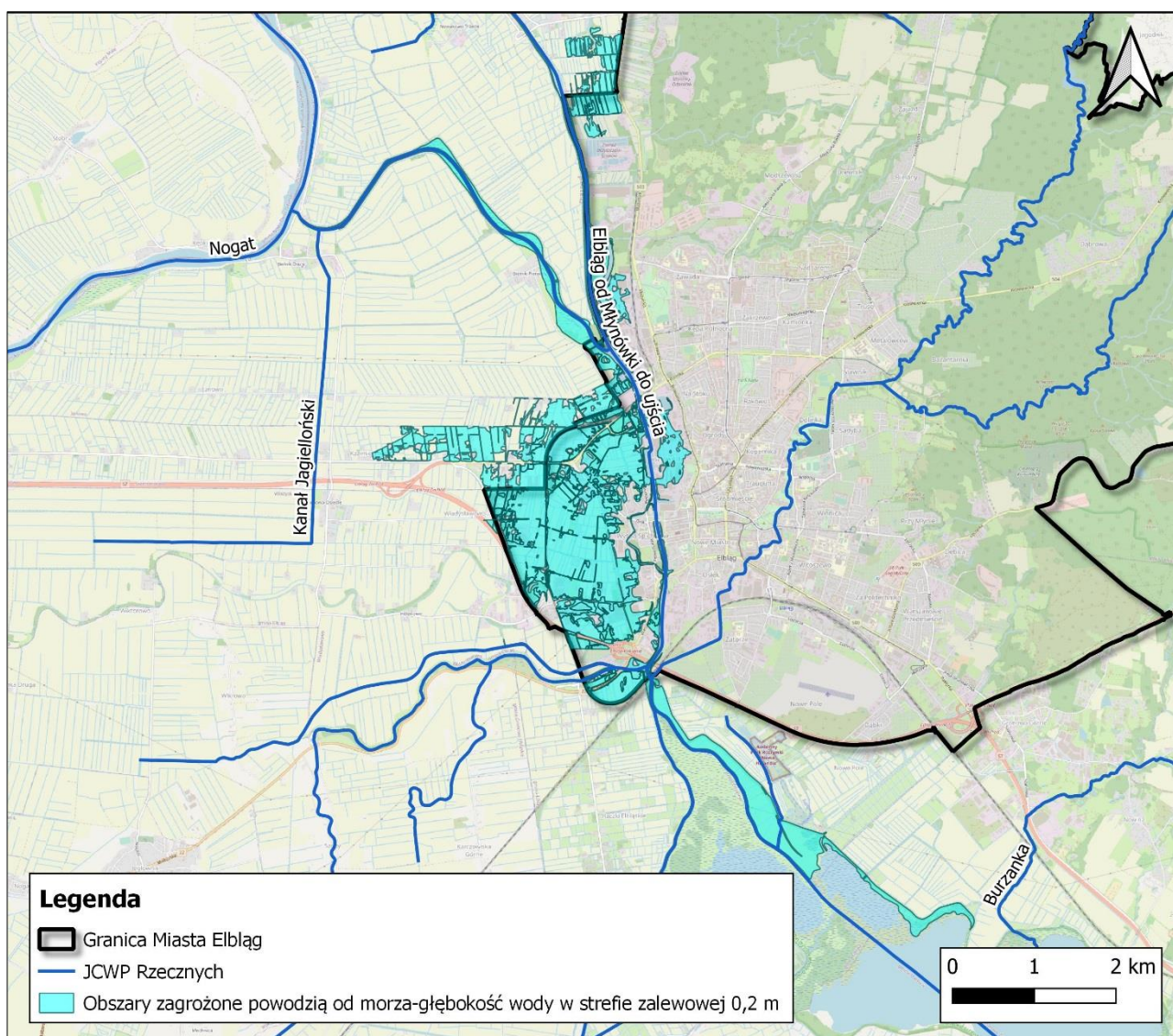
W zabezpieczeniu przeciwpowodziowym ogromną rolę odgrywa utrzymanie drożności koryt rzecznych, którą można poprawić poprzez likwidację odsypisk i namulisk, wycinkę drzew rosnących w korytach rzek oraz remont zniszczonych elementów zabudowy regulacyjnej.

Tereny miasta Elbląga znajdujące się po lewej stronie rzeki Elbląg są najbardziej narażone na występowanie wód powodziowych opadowych oraz sztormowych. W szczególności tereny przyległe ul. Warszawskiej, Bulwaru Zygmunta Augusta, Orła, Grochowskiej, Radomskiej, Nowodworskiej, Nizinnej, Żuławskiej. W przypadku wystąpienia deszczy nawalnych albo intensywnego spływu wód roztopowych z terenów wysoczyzny zagrożone zalaniem są tereny wzdłuż rzeki Kumieli zwłaszcza tereny ogródków działkowych Zatorze, oraz tereny przy ul. Malborskiej, Fabrycznej, Alei Grunwaldzkiej oraz Związku Jaszczurczego. Woda rzeki Kumieli może również

wystąpić z koryta na terenie parków: Traugutta, Dolinka wraz terenami pomiędzy ul. Kościuszki i Moniuszki. Wylania te mogą wynikać ze spiętrzenia kry na przeszkodach typu mosty, kładki czy przepusty zlokalizowane na całej długości rzeki.

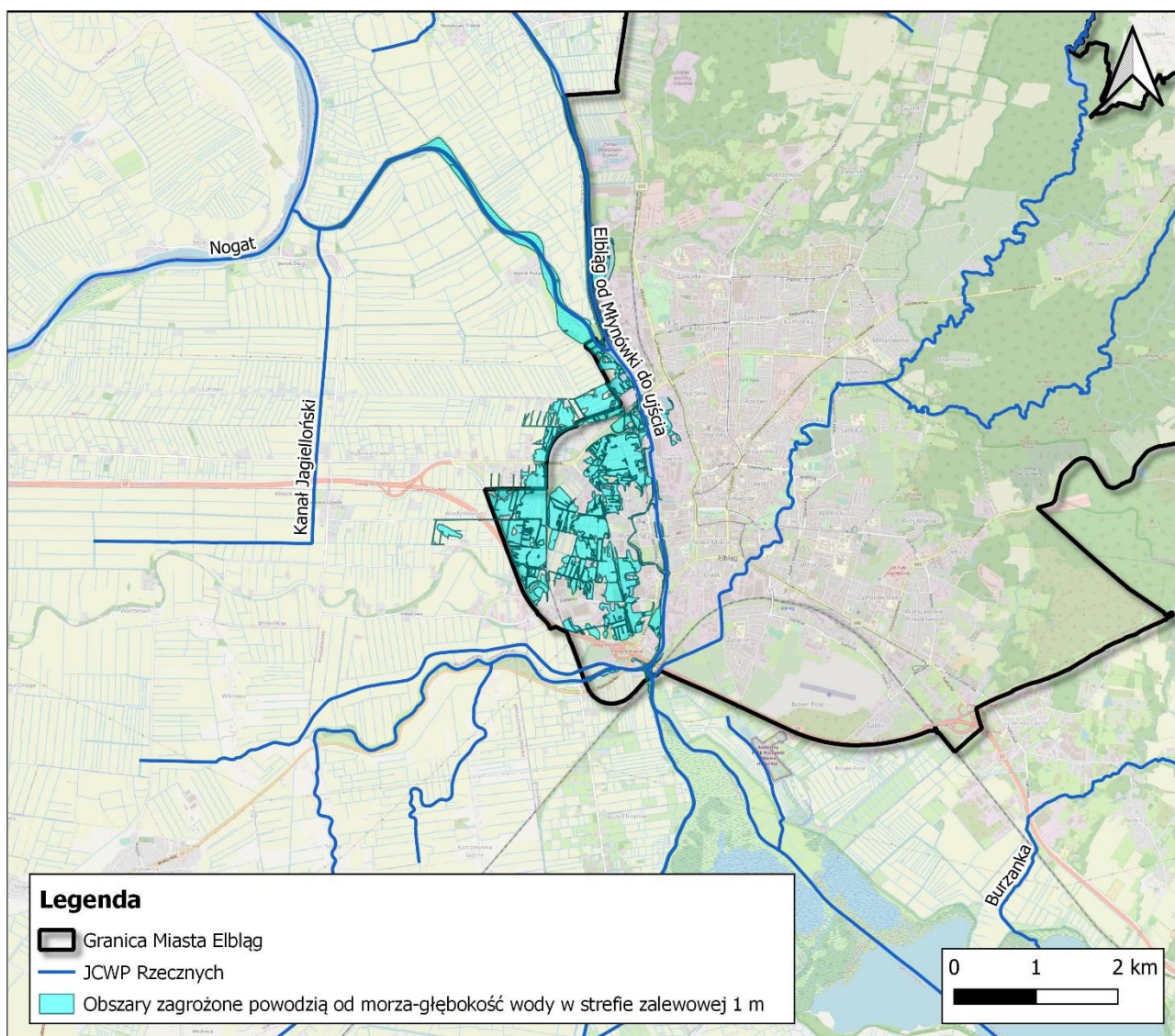
Na poniższych rycinach (rycina 7, 8) przedstawione zostały obszary zagrożone powodzią od morza z wyszczególnieniem, głębokości w strefie zalewowej wynoszącej kolejno 0,2 m oraz 1 m.

Rycina 7. Obszary zagrożone powodzią od morza, głębokość wody w strefie zalewowej 0,2 m

Źródło: Opracowanie własne, dane aPGW, dane RZGW w Gdańsku z użyciem podkładu OSM Standard

Rycina 8. Obszary zagrożone powodzią od morza, głębokość wody w strefie zalewowej 1 m

Źródło: Opracowanie własne, dane aPGW, dane RZGW w Gdańsku z użyciem podkładu OSM Standard

Na terenie miasta Elbląg znajdują wały przeciwpowodziowe o łącznej długości 7,579 km. Najdłuższy z nich znajduje się na rzece Elbląg i jego długość wynosi niemal kilometr – 985 m. Charakterystyka wałów wraz z podziałem na poldery przedstawiona została w tabeli 9.

Tabela 9. Wykaz wałów przeciwpowodziowych w Elblągu

Polder	Nazwa wału	km początkowy	km końcowy	Długość [m]	Gmina	Klasa wału
43 Rubno	Lewy wał pot. Dynówka	0+000	0+613	613	M. Elbląg	III
	Lewy wał pot. Dynówka	0+613	0+639	26	M. Elbląg	III
	Lewy wał pot. Dynówka	0+639	1+196	557	M. Elbląg	III
	Lewy wał pot. Dynówka	1+196	1+213	17	M. Elbląg	III

Polder	Nazwa wału	km początkowy	km końcowy	Długość [m]	Gmina	Klasa wału
	Prawy wał pot. Dynówka	0+000	0+614	614	M. Elbląg	III
	Prawy wał pot. Dynówka	0+614	0+639	25	M. Elbląg	III
	Prawy wał pot. Dynówka	0+639	1+199	560	M. Elbląg	III
	Prawy wał pot. Dynówka	1+199	1+213	14	M. Elbląg	III
	Lewy wał pot. Rubianka	0+000	0+324	324	M. Elbląg	IV
	Lewy wał rz. Dąbrówka	0+581	0+591	10	M. Elbląg	III
	Lewy wał rz. Dąbrówka	0+591	0+796	205	M. Elbląg	III
	Prawy wał rz. Dąbrówka	0+565	0+577	12	M. Elbląg	III
	Prawy wał rz. Elbląg	1+571	2+556	985	M. Elbląg	IV
	Prawy wał rz. Elbląg	2+556	3+490	934	M. Elbląg	IV
FF Fiszewka	Lewy wał rz. Elbląg	8+444	8+584	140	M. Elbląg	III
	Lewy wał rz. Fiszewka	0+000	0+450	450	M. Elbląg	III
	Prawy wał rz. Fiszewka	0+000	0+250	250	M. Elbląg	III
58 Nowe Pole	Prawy wał rz. Elbląg	3+490	3+685	195	M. Elbląg	IV
	Prawy wał rz. Terkawka	1+840	1+873	33	M. Elbląg	IV
	Prawy wał rz. Terkawka	1+873	1+937	64	M. Elbląg	IV
	Lewy wał rz. Kumiela	0+000	0+150	150	M. Elbląg	III
	Lewy wał rz. Kumiela	0+150	0+923	773	M. Elbląg	III
M. Elbląg	Prawy wał rz. Kumiela	0+000	0+040	40	M. Elbląg	IV
	Prawy wał rz. Kumiela	0+040	0+445	405	M. Elbląg	IV
42 Gronowo Górne	Lewy wał rz. Terkawka	1+860	1+886	26	M. Elbląg	IV
	Lewy wał rz. Terkawka	1+886	2+043	157	M. Elbląg	IV

Źródło: Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku

Do jednostek nadzorujących rzeki Miasta Elbląga należą:

- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku;
- Zarząd zlewni w Elblągu;
- Nadzór Wodny w Elblągu.

4.5. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

4.5.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Sieć wodociągowa w mieście Elbląg jest dobrze rozwinięta. Sieć wodociągowa miasta o łącznej długości wraz z przyłączami wynosi 289,8 km (stan na 2022 r.).

Aktualnie sieć miejska podzielona jest na 4 strefy:

- Strefa niska – obejmująca obszar ok. 2/3 zabudowy miejskiej, na terenach położonych do wysokości 15÷20 m n.p.m. zasilana jest przez SUW Malborska i SUW Szopy. Ze strefą współpracuje końcowy zbiornik zapasowo-wyrównawczy „Częstochowska” o pojemności $V = 5\,000\text{ m}^3$ oraz zbiorniki początkowe na SUW Malborska o pojemności $2\,500\text{ m}^3$ i zbiorniki początkowe o pojemności $3\,000\text{ m}^3$ na SUW Szopy.
- Strefa wysoka – jest zasilana grawitacyjnie z 2 początkowych zbiorników zapasowo – wyrównawczych o pojemności $V = 7\,200\text{ m}^3$ zlokalizowanych na SUW Królewiecka.
- Strefa hydroforowa I – obejmuje obszary w obrębie strefy niskiej i wysokiej, które ze względu na usytuowanie wysokościowe nie mogą być zasilane bezpośrednio z SUW Szopy i SUW Malborska, bądź grawitacyjnie ze zbiorników przy SUW Królewiecka. Konieczne jest ich zasilanie odpowiednio z: hydroforni przy SUW Łęczycka, pompowni SPCW 2, 3 Modrzewina, hydroforowni przy SUW Królewiecka, bądź lokalnych hydroforowni sieciowych (szt. 15).
- Strefa hydroforowa II – obejmuje część Krasnego Lasu i Próchnik, które od 2010 r. zasilane są z pompowni SPCW4 w Krasnym Lesie; położone na rzędnych 100–150 m n.p.m.¹⁶

Średnie roczne zużycie wody na mieszkańca wynosiło w 2022 roku $31,9\text{ m}^3$. W tym samym roku zużycie wody na potrzeby przemysłu wyniosło $11\,910\text{ dam}^3$, podczas gdy zużycie na potrzeby gospodarki narodowej i ludności $17\,080,5\text{ dam}^3$.¹⁷

---

¹⁶ Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu Elbląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością na lata 2021–2025

¹⁷ GUS Bank Danych Lokalnych

Tabela 10. Komunalne ujęcia wód podziemnych na terenie miasta Elbląg

Nazwa ujęcia	Lokalizacja	Liczba studni	Czynne studnie	Nieczynne studnie	Zasoby eksploatacyjne	Wielkość poboru (w 2022 r)	Głębokość ostateczna	Rodzaj strefy i wielkość	Decyzja ustanawiająca strefy
Krasny Las	Elbląg – <i>obręb 26</i> dz. nr 45, 46, 48, 49, 40, 38	7	7	0	90 m ³ /h	798 185 m ³ /rok 2 187 m ³ /dobę	121 m	Bezpośrednia 0,1734 ha	Dyrektor Zarządu Zlewni w Elblągu Państwowe Gospo- darstwa Wodne Wody Polskie GD.ZUZ.2.4100.5.7.2020.MM z dnia 27.04.2020 r.
Małe Bielany	Elbląg – <i>obręb 29</i> dz. nr 292/13, 292/7, 10, 9, 7, 330/1	13	10	3	160 m ³ /h	1 136 094 m ³ /rok 3 113 m ³ /dobę	118 m	Bezpośrednia 0,4085 ha po- średnia 157,2724 ha	Dziennik Urzędowy Woje- wództwa Warmińsko-Mazur- skiego poz. 3810 z dnia 18.09.2020 r.
Jagodowo-Dę- bowe Pole	Elbląg – <i>obręb 28</i> , dz. nr 2/2, 321/4, 321/6; <i>obręb 27</i> , dz. nr 239/1 Jagodnik gm. Milejewo dz. nr 72/2, 80/1, 75	11	5	6	180 m ³ /h	727 663 m ³ /rok 1 994 m ³ /dobę	128 m		
Dąbrowa	Elbląg – <i>obręb 29</i> dz.nr 239, 268/2, 234, 156; <i>obręb 8</i> dz. nr 238/13,	5	5	0	50 m ³ /h	303 795 m ³ /rok 832 m ³ /dobę	124 m	Bezpośrednia 0,3000 ha	Dyrektor Zarządu Zlewni w Elblągu Państwowe Gospo- darstwa Wodne Wody Polskie GD.ZUZ.2.4100.5.5.2020.MM z dnia 23.04.2020 r.

Malborska	Elbląg – <i>obręb 22</i> dz. nr 1018, 1019, 1023, 1073 Nowe Pole gm. Elbląg dz. nr 20, 24, 25, 185	9	9	0	580 m ³ /h	1 898 620 m ³ /rok 5 202 m ³ /dobę	129 m	Bezpośrednia 0,9060 ha	Dyrektor Zarządu Zlewni w Elblągu Państwowe Gospo- darstwa Wodne Wody Polskie GD.ZUZ.2.4100.5.4.2020.MM z dnia 21.04.2020 r.
Rubno Wiel- kie	Elbląg – <i>obręb 25</i> dz. nr 59/1	2	2	0	33 m ³ /h	41 369 m ³ /rok, 113 m ³ /dobę	50 m	Bezpośrednia 0,0460 ha	Dyrektor Zarządu Zlewni w Elblągu Państwowe Gospo- darstwa Wodne Wody Polskie GD.ZUZ.2.4100.5.3.2020.MM z dnia 21.04.2020 r.
Szopy	Karczowiska Górne, gm. Gronowo Elblą- skie, dz. nr 289, 290, 283, 272, 273, 291	10	5	5	570 m ³ /h	1 721 401 m ³ /rok 4 716 m ³ /dobę	155 m	Bezpośrednia 0,1322 ha	Dyrektor Zarządu Zlewni w Elblągu Państwowe Gospo- darstwa Wodne Wody Polskie GD.ZUZ.2.4100.46.2.2020.MM z dnia 09.07.2020 r.

Źródło: Elbląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

Miasto Elbląg zaopatrywane jest w wodę z 7 ujęć wód podziemnych o łącznych zasobach eksploatacyjnych z utworów czwartorzędowych ujęcia te są zlokalizowane w różnych częściach miasta i poza jego granicami, są to:

- Ujęcia wyżynne (Małe Bielany, Jagodowo–Dębowe Pole, Krasny Las i Dąbrowa) usytuowane w północnej części miasta na terenie Wysoczyzny Elbląskiej. Bazują na czwartorzędowym piętrze wodonośnym, w obrębie którego wydzielono 3 warstwy wodonośne o zróżnicowanych formach występowania, zasobności i jakości ujmowanych wód podziemnych. Ujęcia te są ważnym źródłem zaopatrzenia w wodę miasta Elbląga. Łączne zasoby eksploatacyjne ujęć wyżynnych wynoszą 11 520 m³/d dopuszczalny maksymalny pobór wody z ujęć nie powinien przekroczyć 15 000 m³/d. Na ujęciach wyżynnych aktualnie eksploatowanych jest łącznie 36 studni o głębokościach ostatecznych 118–128 m, w tym na ujęciu:
  - Krasny Las: 7 studni o głębokości ostatecznej 121 m;
  - Jagodowo–Dębowe Pole: 11 studni o głębokości ostatecznej 128 m;
  - Małe Bielany: 13 studni o głębokości ostatecznej 118 m;
  - Dąbrowa: 5 studni o głębokości ostatecznej 124 m.

Ujęcia wyżynne znajdują się na terenie południowej części Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej, co sprzyja założeniom ochrony wód podziemnych dzięki istniejącym ograniczeniom w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu. Woda z ujęć przesyłana jest wodociągami grawitacyjnymi na stację Uzdatniania Wody „Królewiecka”, gdzie poddawana jest natlenianiu i odgazowaniu na 6 wieżach aeracyjnych. Następnie przy pomocy pomp przetłaczana jest na 32 filtry ciśnieniowe, gdzie w procesie filtracji dwustopniowej następuje jej uzdatnianie. Uzdatniana woda magazynowana jest w zbiornikach retencyjnych. Po modernizacji SUW „Królewiecka” produkowana woda spełnia wymogi jakościowe normy polskiej i unijnej.

- Ujęcie nizinne Malborska położone jest w północnej części Żuław Elbląskich w odległości ok. 2 km od Wysoczyzny Elbląskiej, w południowej części miasta. Posiada zatwierdzone zasoby wody z utworów czwartorzędowych w kat. „B” w łącznej wysokości $Q = 580 \text{ m}^3/\text{h}$. Na ujęciu eksploatowanych jest 9 studni o głębokości ostatecznej 129 m. Woda z ujmowanego poziomu są typu wodorowo–węglanowo–wapniowego na granicy wód miękkich i średniej twardości oraz wysokiej zasadowości. W wodzie występują ponadnormatywne ilości związków żelaza przy stosunkowo niskiej zawartości związków manganu. Charakterystycznym dla wód z ujmowanego poziomu jest wysoka zawartość jonu chlorkowego, sodu i boru. Woda z ujęcia poddawana jest procesowi uzdatniania, który zachodzi na SUW „Malborska”. Po modernizacji na SUW „Malborska” produkowana jest woda spełniająca wymogi jakościowe normy polskiej i unijnej.
- Ujęcia lokalne Rubno Wielkie położone jest w północno–wschodniej części miasta Elbląg, w odległości 5 km od centrum miasta, przy ul. Rzepakowej. Ujęcie to istnieje od 1977 r. Początkowo służyło do zaopatrzenia w wodę Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej oraz wsi Rubno Wielkie. Po zmianie granic administracyjnych m. Elbląga, Rubno znalazło się w obrębie miasta Elbląg i od 1997 r. eksploatowane jest przez EPWiK Sp.

- z o.o. jako ujęcie lokalne. Ujęcie wody stanowią dwie studnie o głębokości ostatecznej 50 m eksploatowane przemiennie. W ujmowanej wodzie występują ponadnormatywne ilości związków żelaza i manganu. Wydobyta woda poddawana jest procesowi uzdatniania, który zachodzi na istniejącej SUW „Rubno Wielkie”. Obszar zasilania z SUW w Rubnie Wielkim obejmuje Rubno Wielkie i część wsi Nowakowo gm. Elbląg.
- Ujęcie wody Szopy znajdujące się poza granicami administracyjnymi miasta Elbląg, usytuowane na terenie Żuław Elbląskich w odległości 7 km na południowy zachód od centrum miasta Elbląg przy linii kolejowej Elbląg – Malbork, na terenie gminy Gronowo Elbląskie. Jakość ujmowanej wody charakteryzuje się podwyższoną zawartością związków żelaza przy śladowych ilościach manganu, posiada też wysoką barwę i amoniak. Stosowana na ujęciu wody w Szopach metoda uzdatniania w warstwie wodonośnej polega na okresowym zasilaniu warstwy wodonośnej przy poszczególnej studni w wodę napowietrzoną. Woda do zasilania warstwy wodonośnej pobierana z sąsiedniej studni jest napowietrzana i odgazowywana przepływając przez zestaw urządzeń składających się między innymi z inżektora i odgazowywacza, które wchodzi w skład indywidualnej dla każdej studni instalacji technologicznej. Woda napowietrzona dostarczona do warstwy wodonośnej umożliwia, katalizowane przez bakterie, utlenianie związków żelaza i manganu do form wytrąconych. Wytrącone osady tlenków pozostają w złożu, w pewnej odległości od studni. Tłoczenie wody napowietrzonej oraz pobór wód uzdatnionej odbywa się przy pomocy każdej z pięciu studni, wchodzących w skład ujęcia Szopy. Jakość wody podawanej do sieci z ujęcia Szopy spełnia wymogi PN (Polskiej Normy) i normy krajów Unii Europejskiej.

4.5.2. ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW

Na terenie miasta Elbląga istnieje układ kanalizacji rozdzielczej. Długość sieci kanalizacyjnej w Elblągu w 2022 roku wynosiła 221,8 km (w tym 3 291 szt. przyłączy).¹⁸ Ścieki przemysłowe i komunalne z kanalizacji trafiają do komunalnej mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków. Wody opadowe odprowadzane są natomiast poprzez system kanalizacji deszczowej lub rowami otwartymi do rzek: Kumieli, Elbląg, Babicy oraz do Zalewu Wiślanego.¹⁹

Oczyszczalnia ścieków położona jest w północno-wschodniej części miasta przy ul. Mazurskiej 47 w Elblągu. Teren oczyszczalni graniczy od wschodu z linią PKP i ul. Mazurską, a od strony zachodniej z rzeką Elbląg. Uchwałą Rady Miasta Elbląg nr VI/73/2007 z dnia 19 kwietnia 2007 r. zatwierdzony został miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Strefy Techniczno-Produkcyjnej nad rzeką Elbląg. Lokalizacja oczyszczalni ścieków jest zgodna z ustaleniami planu.

¹⁸ GUS Bank Danych Lokalnych

¹⁹ Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu Elbląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością na lata 2021-2025

Oczyszczalnia mechaniczno–biologiczna (OMB) Elbląg posiada pozwolenie wodnoprawne nr OŚ PŚ.7322.2.6.2014 z dnia 30.05.2014 r. na odprowadzanie ścieków oczyszczonych do rzeki Elbląg w ilości:

- $Q_{hmax} = 3\ 000\ m^3/h$;
- $Q_{dśr} = 35\ 000\ m^3/d$;
- $Q_{rmax} = 8\ 283\ 658\ m^3/rok$;

o stężeniach zanieczyszczeń nieprzekraczających następujących wartości:

- BZT₅ – 15 mg O₂/l;
- ChZT – 1 25 mgO₂/l;
- Zawiesina og. – 35 mg/l;
- Azot og. – 10 mg N/l;
- Fosfor og. – 1 mg P/l.

Pozwolenie jest ważne na okres 10 lat tj. od 02.06.2014 r. do 01.06.2024 r.

EPWiK Sp. z o.o. posiada pozwolenie wodno–prawne na odprowadzanie oczyszczonych ścieków do odbiornika (Decyzja OŚ–PŚ.7322.2.6.2014 z dnia 30.05.2014 r.). Decyzja została wydana przez Marszałka Województwa Warmińsko–Mazurskiego. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rzeka Elbląg łącząca jezioro Drużno z Zalewem Wiślanym. Parametry oczyszczonych ścieków spełniają wymagania określone przepisami. Sposób zagospodarowania osadów ściekowych (kompostowanie) to proces odzysku R3. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rzeka Elbląg.

Ponadto według ewidencji Urzędu Miejskiego aktualnie na terenie Gminy Miasto Elbląg znajduje się 81 przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 663 zbiorniki bezodpływowe.²⁰

Na terenie Gminy Miasto Elbląg aktualnie ważne zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych ma 11 firm.

Aglomeracja Elbląg

Dyrektywa Rady 91/271/EWG z 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, aby wszystkie aglomeracje były wyposażone w system zbierania ścieków komunalnych. Zgodnie z obowiązującą uchwałą Uchwała nr XV/454/2020 Rady Miejskiej w Elblągu z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Elbląg (Dz. Urz. Woj. Warm.–Maz. z dnia 18 stycznia 2021 r., poz. 71), ustanawiającą aglomerację RLM aglomeracji wynosi 139 417. Aglomeracja Elbląg obejmuje swym zasięgiem Gminę Miejską Elbląg, gminę Elbląg oraz gminę Milejewo.

---

²⁰ Źródło: dane pozyskane z UM w Elblągu (stan na 31.03.2023 r.)

Na terenie Aglomeracji Elbląg w 2022 roku znajdowało się:

- 57 zbiorników bezodpływowych;
- 28 przydomowych oczyszczalni ścieków.

W sprawozdaniu z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych w Elblągu za 2022 r. % RLM korzystających z sieci kanalizacyjnej wyniósł 99,75%

4.6. ZASOBY GEOLOGICZNE

Na terenie miasta występują czwartorzędowe złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej, głównie gliny oraz złoża kruszyw naturalnych, a dokładniej piasek. Eksploatacja złóż Dąbrowa i Próchnik została zaniechana. Szacuje się, że zasoby tych złóż wynoszą, mimo wieloletniej eksploatacji, odpowiednio dla złoża Dąbrowa – 82 tys. m³ gliny, a dla złoża Próchnik – 139 tys. ton piasku. Złoże Próchnik jest częściowo zrehabilitowane w kierunku rolniczym.

Złoże Dębica decyzją Marszałka Województwa Warmińsko–Mazurskiego w dniu 14.02.2022 r. zostało zbilansowane na „zero”. Według stanu na dzień 30.12.2020 r. kopalina nie spełniała granicznych wartości parametrów definiujących złożę i jego granice, o których mowa w załączniku nr 8 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2015 roku w sprawie dokumentacji geologicznej złoża kopaliny, z wyłączeniem złoża węglowodorów (Dz. U. z 2015 r. poz. 987).

Tabela 11. Charakterystyka złóż na terenie miasta Elbląg

Nazwa złoża	Typ kopaliny	Forma złoża	Stan zagospodarowania
Dąbrowa	Surowce ilaste ceramiki budowlanej; Podtyp: glina	Pokładowa	Eksploatacja złoża zaniechana
Dębica	Surowce ilaste d/p kruszywa lekkiego Podtyp: glina	Pokładowa	Eksploatacja złoża zaniechana
Próchnik	Kruszywa naturalne Podtyp: piasek	Gniazdowa	Eksploatacja złoża zaniechana

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miasta Elbląg do roku 2020 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2021–2025, zaktualizowane i zmienione.

4.7. GLEBY

Gleby województwa warmińsko–mazurskiego charakteryzują się dużą zmiennością wynikającą z różnorodności skał macierzystych, urozmaiconej rzeźby terenu, zróżnicowanych warunków hydrologicznych oraz odmiennych wpływów klimatycznych. Występują głównie gleby brunatne. Przeważają gleby średniej jakości użytkowej (klasa bonitacyjna IV) zajmujące około 59% użytków rolnych. Gleby wysokiej jakości użytkowej (klas bonitacyjnych I, II i III) zajmują 36,6% użytków rolnych, a niskiej przydatności rolniczej 4,4%.

Gleby leśne i łąkowe zachowały w dużym stopniu swoje naturalne właściwości. Właściwości gleb gruntów ornych, terenów miejskich i przemysłowych wskutek dostosowania ich właściwości do wymagań roślin uprawnych lub w wyniku działalności pozarolniczej zostały w znacznym stopniu zmienione.

Monitoring chemizmu gleb ornych Polski realizowany jest od 1995 roku, w ramach sieci krajowej, w cyklach 5 letnich. Na terenie miasta nie występują punkty badania jakości gleby i ziemi.

4.8. GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW

Odpady komunalne zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1587 z późn. zm.) to odpady powstające w gospodarstwach domowych oraz odpady pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter i skład są podobne do odpadów z gospodarstw domowych, w szczególności niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne i odpady selektywnie zebrane:

a) z gospodarstw domowych, w tym papier i tektura, szkło, metale, tworzywa sztuczne, bioodpady, drewno, tekstylia, opakowania, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte baterie i akumulatory oraz odpady wielkogabarytowe, w tym materace i meble,

oraz

b) ze źródeł innych niż gospodarstwa domowe, jeżeli odpady te są podobne pod względem charakteru i składu do odpadów z gospodarstw domowych

– przy czym odpady komunalne nie obejmują odpadów z produkcji, rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa, zbiorników bezodpływowych, sieci kanalizacyjnej oraz z oczyszczalni ścieków, w tym osadów ściekowych, pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz odpadów budowlanych i rozbiórkowych; niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne pozostają niesegregowanymi (zmieszanymi) odpadami komunalnymi, nawet jeżeli zostały poddane przetwarzaniu odpadów, ale przetwarzanie to nie zmieniło w sposób znaczący ich właściwości.

4.8.1. ODPADY KOMUNALNE

Na terenie Gminy Miasta Elbląg prowadzony jest proces odzysku oraz unieszkodliwiania na terenie instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów przy ul. Mazurskiej 42 w Elblągu. Proces odzysku prowadzony jest na linii do sortowania odpadów, gdzie odbywa się wydzielenie frakcji surowcowych, zaś unieszkodliwianie odbywa się poprzez składowanie w procesie D5 na kwaterze balastu. Instalacją zastępczą dla regionu Północnego jest instalacja: Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych RUDNO Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Rudnie. Ponadto Zakład Utylizacji Odpadów sp. z o.o. w Elblągu jest instalacją zastępczą dla Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Olsztynie.

W 2022 roku przeterminowane lub niewykorzystane leki, a także odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych, powstałe w gospodarstwach domowych zbierane były do specjalnych pojemników ustawionych w aptekach lub oddawane do Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte baterie i akumulatory, chemikalia oraz inne odpady „problemowe” powstające w gospodarstwach domowych przekazywane były do Punktów Gromadzenia Odpadów Niebezpiecznych (PGON) oraz PSZOK. W okresie grzewczym od 1 października do 30 kwietnia, odpady w postaci popiołu odbierane były bezpośrednio z nieruchomości, w przypadku gdy mieszkańcy zgłosili ustawienie pojemnika do selektywnego zbierania popiołu z palenisk domowych do Urzędu Miejskiego w Elblągu.

W 2022 roku w ramach gminnego systemu na terenie Elbląga funkcjonowało:

- 1 Punk Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych;
- 85 gniazd;
- 5 Punktów Gromadzenia Odpadów Niebezpiecznych;
- 35 Aptek wyposażonych w pojemniki do zbierania przeterminowanych leków;
- 28 dedykowanych pojemników na elektroodpady;
- 5 Miejskich Punktów Elektroodpadów (MPE);
- 2 pojemniki na nakrętki (listki);
- 34 obiekty wyposażone w pojemniki na baterie;

Ponadto mieszkańcy Gminy Miasto Elbląg, z częstotliwością 1 raz w miesiącu w przypadku zabudowy jednorodzinnej oraz 1 raz w tygodniu w przypadku zabudowy wielorodzinnej, mogą przekazywać meble oraz inne odpady wielkogabarytowe do miejsc gromadzenia odpadów.²¹

W 2022 roku gospodarka odpadami komunalnymi w gminach realizowana była w oparciu o ustawę z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1469 z późn. zm.). Łączna masa odpadów komunalnych z terenu Elbląga odebranych w 2022 roku wynosiła 51 365,906 Mg z czego 29 697,14 Mg (57,81%) stanowiły odpady niesegregowane (zmieszane) o kodzie 20 03 01.

²¹ Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie miasta Elbląga za 2022 rok

Tabela 12. Zestawienie ilości odpadów komunalnych zebranych z terenu miasta Elbląg w latach 2021–2022 [Mg/rok]

Kod odpadu	Nazwa odpadu	Ilość w 2021 r. [Mg]	Ilość w 2022 r. [Mg]
02 03 04	Surowce i produkty nienadające się do spożycia i przetwórstwa	6,92	7,36
04 02 09	Odpady z materiałów złożonych (np. tkaniny impregnowane, elastomery, plastomery)	25,28	11
08 01 11	Odpady farb i lakierów zawierających rozpuszczalniki organiczne lub inne substancje niebezpieczne	-	1
08 03 18	Odpadowy toner drukarski inny niż wymieniony w 08 03 17	3,43	0,586
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	332,43	283,301
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	188,41	207,73
15 01 03	Opakowania z drewna	46,02	34,2
15 01 04	Opakowania z metali	0,12	0,965
15 01 05	Opakowania wielomateriałowe	14,50	20,86
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	230,28	291,41
15 01 07	Opakowania ze szkła	41,65	49,74
15 01 10	Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczone	0,77	1,141
15 02 02	Sorbenty, materiały filtracyjne (w tym filtry olejowe nieujęte w innych grupach), tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (np. PCB)	1,02	0,684

Kod odpadu	Nazwa odpadu	Ilość w 2021 r. [Mg]	Ilość w 2022 r. [Mg]
15 02 03	Sorbenty, materiały filtracyjne, tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania ochronne inne niż wymienione w 15 02 02	0,84	2,811
16 01 03	Zużyte opony	76,61	124,14
16 01 19	Tworzywa sztuczne	3,33	1,795
16 02 11	Zużyte urządzenia zawierające freony, HCFC, HFC	0,59	0,669
16 02 13	Zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 12	1,58	1,408
16 02 14	Zużyte urządzenia inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 13	8,18	12,12
16 02 15	Niebezpieczne elementy lub części składowe usunięte z zużytych urządzeń	0,52	0,04
16 02 16	Elementy usunięte z zużytych urządzeń inne niż wymienione w 16 02 15	5,00	5,381
16 05 06	Chemikalia laboratoryjne i analityczne (np. odczynniki chemiczne) zawierające substancje niebezpieczne, w tym mieszaniny chemikaliów laboratoryjnych i analitycznych	-	0,117
16 06 01	Baterie i akumulatory ołowiowe	0,08	0,028
16 06 02	Baterie i akumulatory niklowo-kadmowe	-	0,003
16 06 05	Inne baterie i akumulatory	0,20	0,156
16 81 02	Odpady inne niż wymienione w 16 81 01	4,22	2,06
17 01 01	Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	3 251,45	1 088,28

Kod odpadu	Nazwa odpadu	Ilość w 2021 r. [Mg]	Ilość w 2022 r. [Mg]
17 01 02	Gruz ceglany	93,62	186,56
17 01 07	Zmieszane odpady z betonu gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	2 852,29	2 233,152
17 02 02	Szkło	1 314,45	23,22
17 02 03	Tworzywa sztuczne	2,76	0,994
17 03 80	Odpadowa papa	89,61	104,21
17 05 04	Gleba i ziemia, w tym kamienie, inne niż wymienione w 17 05 03	1 405,82	657,42
17 08 02	Materiały budowlane zawierające gips inne niż wymienione 17 08 01	74,88	74,79
17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 03	2 852,29	1 510,305
18 01 09	Leki inne niż wymienione w 18 01 08	0,03	0,003
19 08 01	Skratki	249,84	353,04
19 09 99	Inne niewymienione odpady	64,28	63,04
20 01 01	Papier i tektura	1 682,51	1 714,73
20 01 02	Szkło	1 314,45	1 326,835
20 01 08	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	24,24	20,72
20 01 21	Lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć	0,19	1,189

Kod odpadu	Nazwa odpadu	Ilość w 2021 r. [Mg]	Ilość w 2022 r. [Mg]
20 01 23	Urządzenia zawierające freony	4,09	20,781
20 01 25	Oleje i tłuszcze jadalne	0,26	0,145
20 01 26	Oleje i tłuszcze inne niż wymienione w 20 01 25	0,08	0,082
20 01 28	Farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszczce i żywice inne niż wymienione w 20 01 27	10,03	8,831
20 01 32	Leki inne niż wymienione w 20 01 31	4,87	5,969
20 01 33	Baterie i akumulatory łącznie z bateriami i akumulatorami wymienionymi 16 06 01, 16 06 02 lub 16 06 03 oraz niesortowane baterie i akumulatory zawierające te baterie	0,51	1,796
20 01 34	Baterie i akumulatory inne niż wymienione w 20 01 33	5,46	7,253
20 01 35	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	14,68	12,392
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 i 20 01 35	27,41	22,63
20 01 38	Drewno inne niż wymienione w 20 01 37	8,86	1,18
20 01 39	Tworzywa sztuczne	2 014,45	2 085,818
20 01 40	Metale	4,98	8,127
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	5 467,25	5 708,544
20 02 02	Gleba i ziemia, w tym kamienie	716,86	431,5

Kod odpadu	Nazwa odpadu	Ilość w 2021 r. [Mg]	Ilość w 2022 r. [Mg]
20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji	270,20	345,66
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	30 942,37	29 697,14
20 03 03	Odpady z czyszczenia ulic i placów	228,82	347,1
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	2 724,32	2 186,165
20 01 99	Inne niż wymienione frakcje zbierane w sposób selektywny (popiół z palenisk domowych)	-	55,6
Razem		57 422,73	51 365,906

Źródło: Zakład Utylizacji Odpadów w Elblągu

Tabela 13. Zestawienie ilości odpadów komunalnych poddanych odzyskowi z terenu miasta Elbląg w latach 2021–2022 [Mg/rok]

Kody przyjętych odpadów	Nazwa odpadu poddanego odzyskowi													
	Papier		Tworzywa sztuczne		Szkło		Metale		Baterie		Elektronika		Gruz	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
20 03 01 15 01 06	1,85%	1,71%	1,73%	0,164%	1,812%	0,068%	1,53%	0,212%	0,00287%	0,00063%	0,1314%	0,172%	0,06%	0,05%
	576,694 Mg	512,804 Mg	539,287 Mg	49,181 Mg	564,957 Mg	20,392 Mg	476,942 Mg	63,576 Mg	0,895 Mg	0,189 Mg	40,960 Mg	51,580 Mg	19,704 Mg	14,994 Mg
20 01 01 15 01 01	93,594%	85,99%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	1 885,863 Mg	1 718,107 Mg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kody przyjętych odpadów	Nazwa odpadu poddanego odzyskowi													
	Papier		Tworzywa sztuczne		Szkło		Metale		Baterie		Elektronika		Gruz	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
20 01 39 15 01 02 15 01 04 15 01 05 20 01 40	-	-	93,594% 1 885,863 Mg	39,645% 921,152 Mg	-	-	2,655% 59,006 Mg	17,032% 395,739 Mg	-	-	-	-	-	-
20 01 02 15 01 07	-	-	-	-	92,76% 1 257,918 Mg	92,28% 1 270,303 Mg	-	-	-	-	-	-	-	-
17 01 01 17 01 02 17 01 07	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6 039,14 Mg	3 507,992 Mg
16 06 02 16 06 04 16 06 05 16 06 01 20 01 33 20 01 34	-	-	-	-	-	-	-	-	90,05% 5,628 Mg	85,01% 7,852 Mg	-	-	-	-
16 02 13 16 02 11 16 02 14 16 02 15 16 02 16 20 01 21 20 01 23 20 01 35 20 01 36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	99,131% 61,699 Mg	79,59% 60,974 Mg	-	-
	Metoda odzysku R3		Metoda odzysku R3		Metoda odzysku R5		Metoda odzysku R4		Metoda odzysku R4		Metoda odzysku R4		Metoda odzysku R5- ZUO	

Źródło: Zakład Utylizacji Odpadów w Elblągu

4.8.2. AZBEST I WYROBY ZAWIERAJĄCE AZBEST

Azbest znajduje się w wykazie substancji niebezpiecznych sporządzonym przez Ministra Zdrowia, jako substancja o udokumentowanym działaniu rakotwórczym stanowiącym poważne zagrożenie zdrowia przy długotrwałym oddziaływaniu na drogi oddechowe. Od roku 1997 w Polsce obowiązuje zakaz stosowania wyrobów zawierających azbest, wykorzystywanie wyrobów zawierających azbest dopuszcza się w użytkowanych urządzeniach nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 roku.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest wymaga zachowania szczególnych procedur postępowania i przestrzegania przepisów, aby nie następowała emisja włókien azbestowych do środowiska i nie powodowała narażenia zdrowia ludzkiego.

W 2008 roku na terenie miasta Elbląg przeprowadzono inwentaryzację wyrobów zawierających azbest, natomiast w 2009 roku uruchomiono system dofinansowań dla osób fizycznych chcących pozbyć się niebezpiecznej substancji ze swojej posesji ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Z uwagi na likwidację GFOŚiGW Gmina Miasto Elbląg od 2015 roku dofinansowuje transport i utylizację azbestu i wyrobów zawierających azbest ze środków własnych. W 2021 roku ponownie została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie miasta Elbląg oraz zaktualizowano program usuwania azbestu z terenu Miasta Elbląg.

Szczegółowe informacje, cele oraz zadania zawarte zostały w aktualizacji ww. Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Elbląg na lata 2022–2032.

4.8.3. ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW

Zapobieganie powstawaniu odpadów jest priorytetem w ustanowionej w prawie wspólnotowym hierarchii postępowania z odpadami, stanowiąc jednocześnie cel, dla osiągnięcia którego kraje członkowskie UE mają obowiązek podejmować odpowiednie działania. W związku z tym na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym podejmowane są przede wszystkim następujące działania:

- intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej właściwe postępowanie z odpadami oraz prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych w tym zakresie;
- wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym technologii pozwalających na recykling i powtórne użycie;
- wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów;
- wyeliminowanie praktyk niewłaściwej eksploatacji i rekultywacji składowisk odpadów;
- podniesienie stawek opłat za składowanie zmieszanych odpadów komunalnych, w szczególności ulegających biodegradacji oraz odpadów wcześniej nieprzetworzonych.

Zapobieganie powstawaniu odpadów, jako działanie preferowane w hierarchii postępowania z odpadami obejmuje w szczególności:

- Organizowanie i prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych na szczeblu wojewódzkim oraz gminnym, mających na celu m.in.:
  - Podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, w tym odpadów ulegających biodegradacji, ze szczególnym podkreśleniem należytego, to jest racjonalnego planowania zakupów artykułów spożywczych, aby zapobiegać marnotrawieniu żywności;
  - Właściwe postępowania z odpadami, w tym odpadami ulegającymi biodegradacji, szczególnie w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych;
  - Promowanie technologii przetwarzania bioodpadów, w wyniku których powstaje pełnowartościowy i bezpieczny dla środowiska materiał wykorzystywany do celów nawozowych lub rekultywacyjnych;
- Podejmowanie przez gminy kontroli prawidłowego odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych;
- Prowadzenie przez gminy gospodarki odpadami komunalnymi w oparciu o funkcjonujące instalacje komunalne, jak również inne instalacje przetwarzające odpady komunalne (np. ITPOK, biokompostownie).

Zapobieganie powstawaniu odpadów wiąże się również z wdrażaniem tzw. gospodarki obiegu zamkniętego. Gospodarka o obiegu zamkniętym (ang. circular economy) jest koncepcją zmierzającą do racjonalnego wykorzystania zasobów i ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko wytwarzanych produktów, które – podobnie jak materiały oraz surowce – powinny pozostawać w gospodarce tak długo, jak jest to możliwe, a wytwarzanie odpadów powinno być jak najbardziej zminimalizowane.

4.9. ZASOBY PRZYRODNICZE

Celem ochrony przyrody jest utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów oraz zachowanie różnorodności biologicznej, dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego, poprzez zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony. Głównym zadaniem jest ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień, utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody oraz kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody²².

Obszar miasta Elbląg nie stanowi wyodrębnionej i samodzielnej jednostki przyrodniczej, ale funkcjonuje dzięki licznym powiązaniom z otaczającymi go elementami przyrodniczymi tworząc spójny system. Na system ten składają się obszary węzłowe oraz węzły powiązane ze sobą i z regionalnym systemem przyrodniczym za pomocą korytarzy ekologicznych. Podstawowe znaczenie w systemie przyrodniczym mają obszary węzłowe, będące źródłem zasilania w wartości przyrodnicze, istotnym w skali całej Polski.

4.9.1. FORMY OCHRONY PRZYRODY

4.9.1.1. PARK KRAJOBRAZOWY WYSOCZYZNY ELBLĄSKIEJ²³

Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej został utworzony w 1985 roku w celu zachowania i ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych zachodniej części falistej wysoczyzny morenowej zwanej Wzniesieniami Elbląskimi lub Wysoczyzna Elbląską. Park położony jest w województwie warmińsko-mazurskim w granicach gmin: Tolkmicko, Milejewo, Elbląg oraz miasta Elbląga. Zajmuje powierzchnię 13 732 ha. Jego otulina, licząca 22 948 ha, mająca zabezpieczać Park przed zagrożeniami zewnętrznymi, wchodzi w całości w skład Obszarów Chronionego Krajobrazu Wysoczyzny Elbląskiej Wschód i Zachód. Lasy porastające obszar Parku zajmują 50,3% jego powierzchni, wody powierzchniowe – 1,1%, użytki rolne – 37,3%, tereny zabudowane i inne – 11,3%. Na terenie miasta Elbląg znajduje się 3 237 ha parku krajobrazowego, co stanowi 23,6% jego całkowitej powierzchni.

Pod względem morfologicznym teren Wysoczyzny Elbląskiej jest rozległym płatem falistej moreny dennej. Jej północno-zachodnia krawędź stromo opada ku Zalewowi Wiślanemu przyjmując w niektórych miejscach charakter brzegu klifowego. Swoją kulminację Wysoczyzna osiąga na Srebrnej Górze (198 m n.p.m.). Znaczna wysokość bezwzględna, typowa raczej dla obszarów pojeziernych, a także duże lokalnie różnice wysokości wytworzyły dogodne warunki do powstania na jej zboczach głębokich jarów i wąwozów, będących wynikiem erozyjnej działalności potoków spływających promieniście z Wysoczyzny w kierunku Zalewu Wiślanego i Jeziora Drużno. To one, wcinając się głęboko w gliniaste podłoże, odstąpiły w wielu miejscach

²² Źródło: Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r., poz. 1336 ze zm.)

²³ Źródło: Biuletyn Informacji Publicznej Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej <https://bippkwe.warmia.mazury.pl> (dostęp 05.05.2023 r.)

ogromne głazy narzutowe przywleczone ze Skandynawii w czasie zlodowaceń plejstoceńskich. Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej pokrywa swoim zasięgiem tylko część Wysoczyzny Elbląskiej.

Wysoczyzna Elbląska zaskakuje bogactwem form terenowych, zwłaszcza wąwozów i jarów, w których daje się słyszeć szum malowniczych, górskich w charakterze, strumieni i potoków. W wielu miejscach napotkamy liczne zagłębienia po erozyjne ze śródleśnymi jeziorkami, oczkami wodnymi i mokradłami. Rozcięcia dolinne osiągają głębokości nawet 60 metrów. Najbardziej urozmaiconą krajobrazowo częścią Wysoczyzny jest strefa krawędziowa z dolinami potoków uchodzących do Zalewu Wiślanego (Suchacz, Kamienica, Stradanka i Grabianka), z urokliwie położonymi Kadynami, Tolkmickiem, Suchaczem i Kamionkiem Wielkim oraz strefa krawędziowa od strony Jeziora Drużno.

Park charakteryzuje się dużą różnorodnością szaty roślinnej, będącą wynikiem bogactwa rzeźby terenu i zróżnicowania siedlisk przyrodniczych. Ponad połowa obszaru Parku porośnięta jest lasami, głównie liściastymi, z przewagą buka i dębu. Drzewostan uzupełniają: jesiony, graby, klony i olsze. Pospolite w innych rejonach kraju sosny i świerki są tu raczej rzadkie. Najcenniejsze fragmenty zbiorowisk leśnych znajdują się w obrębie czterech rezerwatów przyrody: *Buki Wysoczyzny Elbląskiej* z występującym tu zespołem buczyny pomorskiej, *Kadyński Las* ze starodrzewem bukowo-dębowym i cennymi gatunkami roślin występującymi w runie leśnym, *Dolina Stradanki* – obejmującym wąski pas lasu porastającego strome skarpy głębokich wąwozów rzeki Stradanki i części jej dopływów oraz *Nowinka* – obejmującym izolowany kompleks leśny rozciągający się na południowy wschód od Tolkmicka. W Parku rośnie wiele rzadkich, w tym także podlegających ochronie roślin. Na szczególną uwagę zasługują gatunki charakterystyczne dla obszarów górskich i podgórskich, między innymi: pióropusznik strusi, lilia złotogłów, żebrowiec górski, czosnek niedźwiedzi, lepieźnik biały, tojad dzióbaty czy przetacznik górski.

Bogaty i urozmaicony jest świat zwierzęcy Parku. Ponad lasami i zbiornikami wodnymi przecinają się trasy przelotów licznych gatunków ptaków, mających na Wysoczyźnie do dyspozycji bogate w pożywienie żerowiska. Spotkamy tu również wiele gatunków chronionych ptaków lęgowych, spośród których warto wymienić: bielika, trzmielojada, krogulca, orlika krzykliwego, ohara, zimorodka zwyczajnego, dzięcioła zielonego i pliszkę górską. Park kryje w sobie miejsca lęgowe wielu gatunków ssaków, jak popielice, orzesznice, wydry, jenoty, sarny, dziki, jelenie szlachetne, borsuki. W ostatnich latach pojawiają się coraz częściej wilki. Ciekawostką jest występowanie jelenia sika (pochodzącego z Dalekiego Wschodu) oraz łosia. Z gadów i płazów występujących na Wysoczyźnie wymienić można: żmiję zygzakowatą, zaskrońca zwyczajnego, padalca zwyczajnego, traszkę grzebieniastą i rzekotkę drzewną. Świat owadów reprezentują między innymi: czerwończyk nieparek, biegacz skórzasty i pachnica dębowa.

4.9.1.2. OBSZARY NATURA 2000

Na terenie miasta Elbląg występuje jeden obszar Natura 2000. Jest to specjalny obszar ochrony siedlisk Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej, jednakże część obszaru, która zachodzi na teren miasta jest niewielka. Obszar specjalnej ochrony ptaków Jezioro Drużno zlokalizowany jest na południowej granicy miasta. Swoim obszarem nie zachodzi na teren miasta Elbląg a jedynie się z nim styka.

Tabela 14. Obszary Natura 2000 istotne dla miasta Elbląg

L.p.	Kod	Nazwa	Typ obszaru chronionego	Powierzchnia [ha]
1.	PLB280013	Jezioro Drużno	Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO)	5 995,69
2.	PLH280029	Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej	Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOO)	2 260,45

Źródło: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody

Obszar Natura 2000 Jezioro Drużno (PLB280013) to bardzo płytkie (ok. 0,8 m głębokości) eutroficzne jezioro, o daleko posuniętym procesie łądowacenia, o zabagnionych brzegach, z rozległymi trzcinowiskami i rozległymi płatami olsu. Bogata jest roślinność wodna zanurzona i pływająca, a przy brzegach szuwary. Poziom wody w jeziorze ulega silnym wahaniom, co jest wynikiem wahań poziomu wody w Zalewie Wiślanym, z którym ostoja łączy się poprzez rzekę Elbląg.

Jest to ostoja ptasia o randze europejskiej E15. Występuje tu co najmniej 18 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla: krakwa – 3% do 5% populacji krajowej (C3), gęgawa i rybitwa czarna – 2% do 3% populacji krajowej (C3, C6), rybitwa białowąsa (PCK) – powyżej 1 % populacji krajowej (C6), co najmniej 1% populacji krajowej (C3,C6) następujących gatunków ptaków: rybitwa rzeczna, perkoz dwuczuby, płaskonos, brzęczka, podrózniczek (PCK), zielonka (PCK). Stosunkowo licznie (C7) występują: bielik (PCK), kropiatka i krzyżówka. W okresie wędrówek występuje żuraw – >2% populacji szlaku wędrówkowego (C2), krakwa – ponad 2% populacji szlaku wędrówkowego (C3), płaskonos – powyżej 2% populacji szlaku wędrówkowego (C3), gęś zbożowa – około 1% populacji szlaku wędrówkowego (C3) oraz gęś białoczelna (C3) – c. 1% populacji szlaku wędrówkowego; w stosunkowo dużych ilościach (C7) występują: gęgawa, krzyżówka, gągoł i świstun; ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach powyżej 20 000 osobników (C4). Jezioro jest przykładem półnaturalnego ekosystemu, gdyż zarówno jego wielkość jak i kształt jest wypadkową działań procesów naturalnych zachodzących w dolnej delcie Wisły i prowadzonej tu od kilku wieków gospodarki człowieka (obwałowania, osuszanie, systemy kanałów i rowów, polderyzacja). Bujna i różnorodna szata roślinna, a także specyficzne warunki fizyczne – silnie rozbudowana linia brzegowa, obecność wysp i kęp pływających – sprzyja występowaniu wielu gatunków ptaków i innych gatunków

związanych z wodno-ładowym środowiskiem Łącznie występują tu 4 typy siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 8 gatunków z Załącznika II. Gatunki wymienione w p. 3.3. z motywacją D to gatunki prawnie chronione w Polsce²⁴.

Obszar Natura 2000 Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej (PLH280029) zajmuje północno-zachodnią część Wysoczyzny Elbląskiej wyraźnie odróżniającą się geomorfologicznie od otaczających ją obszarów. Trzon Wysoczyzny tworzy morena denna falista (o deniwelacjach dochodzących do 10–15 m) z nieckami denudacyjno-akumulacyjnymi oraz wzniesieniami moren czołowych, kemów i drumlinów osiagających w okolicach miejscowości Pagórki wysokość 180,9 m n.p.m. Północno-zachodnia krawędź Wysoczyzny Elbląskiej stromo opada ku Zalewowi Wiślanemu odcinając się od płaskich, w przewadze aluwialnych terenów nadzalewowych. Obszar ten uległ porozcinaniu na fragmenty różnej wielkości. U podnóża wzniesień można zaobserwować dość dużą liczbę drobniejszych form erozyjnych w postaci pagórków ostańcowych różnych kształtów. Na stokach Wysoczyzny od strony Zalewu Wiślanego, na odcinku od Elbląga do Fromborka występują fragmenty martwego klifu. Jego zbocza odsunięte są od linii wody obecnego Zalewu Wiślanego i nie są już podmywane przez fale. Podcięcia stokowe zostały utworzone w wyniku abrazji fal dawnego morza lityrnowego, istniejącego około 6 tysięcy lat temu. Specyficzna rzeźba terenu Wysoczyzny Elbląskiej jest powiązana z bogato rozwiniętą siecią wód powierzchniowych. Są to głównie potoki spływające promieniście w kierunku Zalewu Wiślanego i jeziora Drużno. Gliniaste podłoże i duże spadki terenu przyczyniły się do intensywnego rozwoju procesów erozyjnych, szczególnie erozji wodnej, której wynikiem są głęboko wcięte w podłoże koryta rzeczne z licznymi bystrzami. Najbardziej urozmaiconą krajobrazowo częścią obszaru jest strefa krawędziowa, w której deniwelacje dochodzą tu do 60 m. Rzeźbę urozmaicają głębokie doliny rzeczne Stradanki, Grabianki, Olszanki, Suchacza i Kamienica wraz z dopływami. Działalność erozyjna wód płynących spowodowała odsłonięcie w wielu miejscach głazów narzutowych. Uzupełnieniem sieci hydrograficznej są zlokalizowane w części wierzchowinowej oczka wodne i mokradła.

W dolinach erozyjnych wykształciły się najcenniejsze na Wysoczyźnie Elbląskiej siedliska przyrodnicze kwalifikujące obszar do objęcia siecią Natura 2000. Wśród lasów Podokręgu Elbląskiego (Wysoczyzny Elbląskiej) wyraźnie dominują buczyny, występujące tu w pełnej zmienności siedliskowej, od mniej częstej kwaśnej buczyny niżowej *Luzulo pilosae-Fagetum*, po różne postacie żyznej buczyny pomorskiej (*Galio odorati-Fagetum*). Mniejsze powierzchnie leśne zajmują fitocenozy zespołu subatlantyckiego grądu *Stellario-Carpinetum*, zróżnicowanego ekologicznie na ubogie postaci wierzchowinowe, typowe – zboczowe i żyzne występujące u podstawy stoków. Na wielu stanowiskach w grądach i lasach mieszanych rosną jeszcze dość liczne okazy starych dębów. Na terenie Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej oprócz wspomnianych wcześniej zbiorowisk leśnych występują łąg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum*, ols porzeczkowy *Ribeso nigri-Alnetum* i bardzo rzadki na niżu podgórski łąg jesionowy *Carici remotae-Fraxinetum*. Udział fitocenoz tych trzech zespołów jest niewielki, i ogranicza się

²⁴ Źródło: Standardowy Formularz Danych obszar Natura 2000 Jezioro Drużno (PLB280013)

jedynie do wąskich pasów wzdłuż cieków wodnych lub do niewielkich powierzchni na wysiękach.

Duża różnorodność siedlisk, dynamiczna konfiguracja terenu i różnice klimatyczne sprawiają, że świat zwierząt Dolin erozyjnych Wysoczyzny Elbląskiej jest bardzo urozmaicony i bogaty. Przez omawiany obszar przebiega bardzo ważny korytarz migracyjny ptaków, ciągnący się wzdłuż wybrzeża morskiego od Zatoki Botnickiej do Gibraltar (szlak skandynawsko-iberyjski). Fakt ten ma decydujący wpływ na bogactwo gatunkowe i ilościowe ptaków przelotnych, zimujących, odpoczywających i żerujących na tym terenie i w jego najbliższym sąsiedztwie. Na terenie prowadzonych badań stwierdzono występowanie sześciu gatunków kręgowców. Najcenniejszym gatunkiem występującym na tym terenie jest wilk, którego liczebność stanowi istotną część krajowej populacji. Gęsta sieć śródleśnych strumieni, oczek wodnych i podmokłych terenów warunkuje występowanie gatunków, których biologia związana jest ze środowiskiem wodnym. Występuje tu wydra europejska, traszka grzebieniasta, kumak nizinny, minóg strumieniowy oraz koza pospolita. Na podmokłych łąkach występuje nielicznie czerwończyk nieparek. Ponadto, stwierdzono tu 112 gatunków lęgowych ptaków, w tym 20 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG oraz 16 gatunków ptaków migrujących niewymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG.

Niewątpliwie wartością przyrodniczą obszaru Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej jest jej ukształtowanie terenu i położenie. Głębokie, silnie powcinane doliny erozyjne z licznymi źródłami zasilającymi czyste strumienie o charakterze górskich potoków to prawdziwe ostoje rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Głównymi zbiorowiskami budującymi lasy są buczyny, występujące tu w pełnej zmienności siedliskowej. Rosnące tu drzewostany bukowe na wielu powierzchniach zachowały charakter niemalże lasów naturalnych. Duże wysokości względne i wysoki stopień nachylenia zboczy znacznie utrudniają w tym terenie gospodarkę leśną a nawet ją całkowicie wykluczają. Ograniczona działalność człowieka sprawiła, że zbiorowiska te charakteryzują się różnowiekowym drzewostanem, występowaniem licznych powierzchni ze starodrzewem bukowym i dużą ilością nagromadzonego martwego drewna o różnym stopniu rozkładu. Drugim bardzo ważnym elementem przyrodniczym na tym obszarze jest występowanie roślin górskich i podgórskich.

Spośród występujących w dolinach erozyjnych siedlisk wymienionych w Załączniku I na szczególną uwagę zasługuje zespół podgórskiego łągu jesionowego *Carici remote-Fraxinetum*. Zespół ten w Polsce występuje na trzech obszarach: sudeckim, karpackim i niżowym. Zbiorowisko to jest rzadkie na terenie Pomorza Gdańskiego, a w Polsce północno-wschodniej nie było nigdy podawane. Na omawianym obszarze zespół ten wykształca się w małych okrajkach, wokół cieków wodnych, u podnóża większych wzniesień, względnie na płaskich progach zboczy, z których wycieka woda. Fauna Dolin Erozyjnych Wysoczyzny Elbląskiej jest bardzo zróżnicowana, odnajdujemy tu gatunki spotykane zarówno na niżu, podgórskie i górskie. Jest to możliwe dzięki znacznym różnicom wysokości jak i specyficznemu mikroklimatowi tego terenu. Bardzo ciekawą grupą występującą na obszarze Dolin Erozyjnych Wysoczyzny Elbląskiej są ssaki stwierdzono obecność 43 gatunków, w tym 25 to gatunki chronione. Wykazano również 5 gatunków gadów i 13 gatunków płazów, w tym gatunki podlegające ochronie prawnej, takie jak:

źmija zygzakowata, zaskroniec zwyczajny, padalec zwyczajny, traszka grzebieniasta, kumak nizinny, rzekotka drzewna, grzebiuszka ziemna, żaba trawna oraz ropucha szara. W strumieniach, z uwagi na ich wielkość, nie ma zbyt wiele gatunków ryb, jednak ze względu na ich górski charakter i połączenie z Zalewem Wiślanym spotykamy tutaj chronione gatunki takie jak minóg strumieniowy i koza pospolita. Najliczniejszą w gatunki grupą zamieszkującą Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej są owady w trakcie rocznych badań stwierdzono ponad 300 gatunków owadów, a kolejne czekają nadal na odkrycie. Występują tu gatunki niespotykane na niżu i choć nie są to gatunki rzadkie, potwierdzają wartość przyrodniczą tego obszaru. Szczególnie interesująca jest występująca tu awifauna. W Parku możemy spotkać niemal 190 gatunków ptaków, w tym 112 gatunki ptaków gniazdujących.²⁵

4.9.1.3. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU WYSOCZYZNY ELBLĄSKIEJ-ZACHÓD

Obszar Chronionego Krajobrazu Wysoczyzny Elbląskiej – Zachód został ustanowiony rozporządzeniem nr 21 Wojewody Warmińsko–Mazurskiego z dnia 14 kwietnia 2003 roku w sprawie wprowadzania obszarów chronionego krajobrazu na terenie warmińsko–mazurskiego (Dz. Urz. Woj. Warmińsko–Mazurskiego Nr 52, poz.725) w stosunku, do którego obowiązują zapisy rozporządzenia nr 112 Wojewody Warmińsko–Mazurskiego z dnia 3 listopada 2008 roku w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Wysoczyzny Elbląskiej–Zachód (Dz. Urz. Woj. Warmińsko–Mazurskiego Nr 176, poz. 2580) oraz uchwały nr XIII/230/19 Sejmiku Województwa Warmińsko–Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Wysoczyzny Elbląskiej–Zachód (Dz. Urz. Województwa Warmińsko–Mazurskiego z 2020 r. poz. 404).

Obszar Chronionego Krajobrazu Wysoczyzny Elbląskiej–Zachód zajmuje 1 873 ha powierzchni, z czego 1 215 ha (64,9%) zlokalizowanych jest na terenie miasta Elbląg. Obszar ten obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem. Część OChK pokrywa się z korytarzem ekologicznym Zalew Wiślany – Jezioro Drużno.

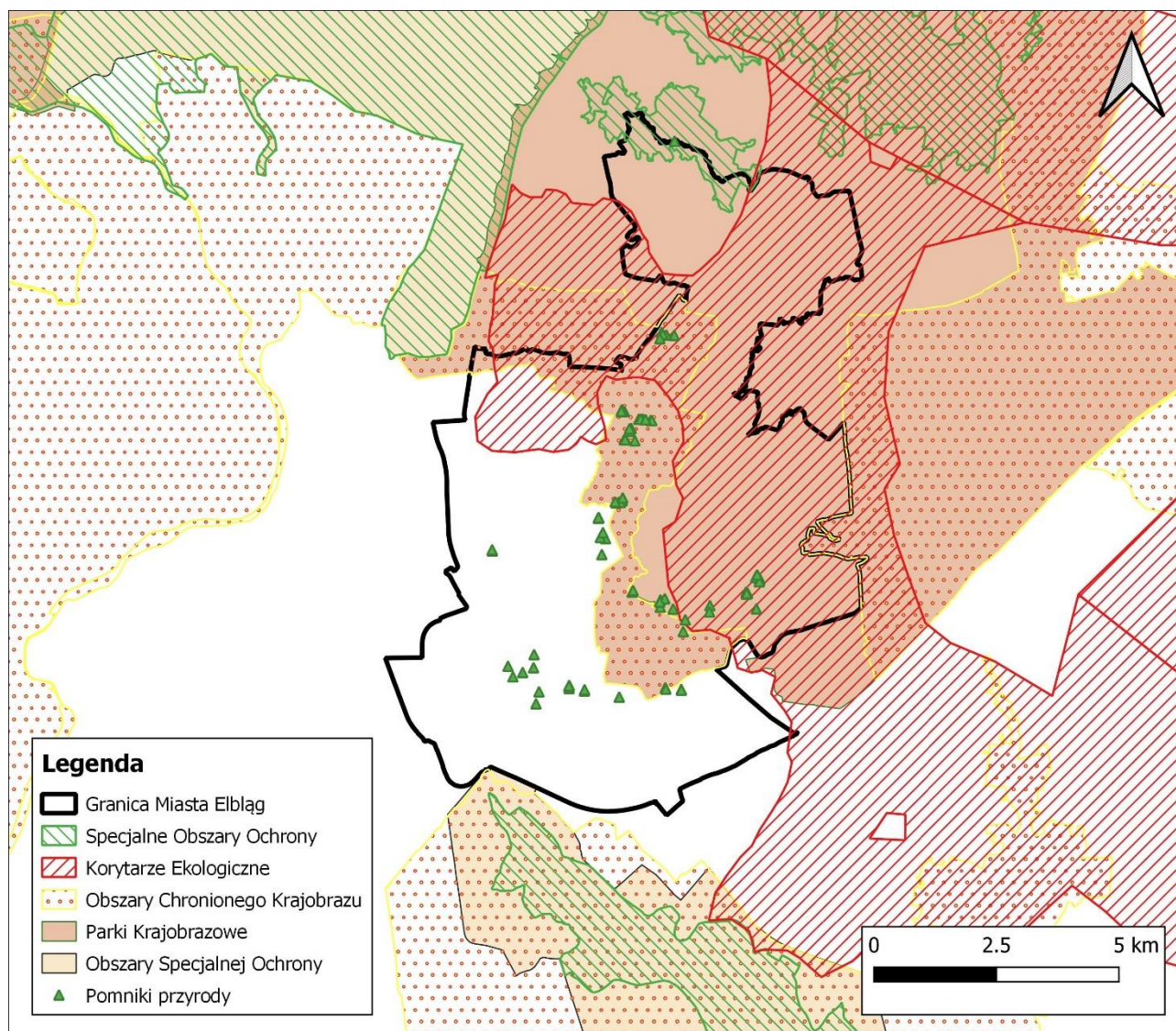
4.9.1.4. POMNIKI PRZYRODY

Na terenie miasta Elbląg ustanowiono 65 pomników przyrody, mających na celu chronić pojedyncze drzewa i grupy drzew odznaczające się sędziwym wiekiem, wielkością, a także głązy narzutowe. 51 pomników przyrody z terenu miasta stanowią pojedyncze drzewa, pozostałe pomniki to grupy drzew (8 grup, łącznie 25 drzew), głązy narzutowe (3 głązy) oraz grupy głązów (3 grupy, po 6 głązów). Drzewa stanowiące pomniki to: dąb szypułkowy, lipa drobnolistna, topola biała, jesion wyniosły, modrzew europejski, orzech czarny, jałowiec pospolity, skrzydłorzech kaukaski, miłorząb dwuklapowy, platan klonolistny, kasztanowiec zwyczajny, grab zwyczajny oraz buk pospolity. 46 pomników przyrody znajduje się na obszarach prawnie chronionych, w tym 42 na obszarze Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej oraz jego

²⁵ Źródło: Standardowy Formularz Danych obszar Natura 2000 Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej (PLH280029)

otuliny. Najstarsze pomniki (13) utworzone zostały 1 stycznia 1977 roku, najnowszy pomnik utworzono 3 listopada 2022 roku²⁶.

Rycina 9. Formy ochrony przyrody na obszarze Elbląga

Źródło: Opracowanie własne, dane geoprzestrzenne GDOŚ

4.9.2. LASY

Istotną funkcję w ochronie bioróżnorodności pełnią lasy, będące siedliskiem życia największej liczby gatunków roślin i zwierząt. Udział powierzchni zalesionych w strukturze zagospodarowania przestrzennego obszaru Miasta Elbląg nie wykazuje wyraźnych tendencji wzrostowych. Obecnie powierzchnia lasów obejmuje 2 160,6 ha gruntów, co przekłada się na lesistość na poziomie 26,6%. Wskaźnik lesistości to wyrażony w procentach stosunek powierzchni porośniętej lasami do powierzchni całkowitej danego obszaru. Lesistość województwa warmińsko-mazurskiego w 2021 roku wynosiła 31,7%, jest to wartość bardzo zbliżona do lesistości

²⁶ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody (stan na dzień 14.07.2023 r.)

kraju (29,6%)²⁷. Gatunkiem lasotwórczym jest buk, który znajduje się tu w granicach naturalnego i masowego zasięgu. Buk występuje na żyzniejszych siedliskach w drzewostanach jednogatunkowych i mieszanych. W drzewostanach mieszanych buk występuje z udziałem sosny, dębu, lipy, jaworu rzadziej klonu.

Gospodarka leśna w Lasach Państwowych prowadzona jest na podstawie planów urządzenia lasu, sporządzanych dla nadleśnictw na 10 lat. Wykonują je dla Lasów Państwowych specjalistyczne jednostki, m.in. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej (BULiGL). Plany urządzenia lasu, po konsultacjach z udziałem społeczeństwa, są zatwierdzane decyzją Ministra Środowiska. Plan Urządzenia Lasu w Nadleśnictwie Elbląg obowiązuje od 01.01.2017 r. do 31.12.2026 r.²⁸

Obiekt Bażantarnia

Uproszczony plan urządzenia lasu położonego na terenie Lasów Komunalnych Miasta Elbląg obowiązuje od 1.01.2016 r. do 21.12.2025 r. Zgodnie z uproszczonym planem urządzenia lasu obiekt Bażantarnia ma powierzchnię 341,13 ha. Kompleks graniczy od strony północnej oraz wschodniej z lasami Nadleśnictwa Elbląg. Do typów siedliskowych lasu obiektu należą las mieszany świeży (LMśw), las mieszany bagienny (LMb), las świeży (Lśw), las wilgotny (Lw) oraz ols (Ol). Dominującym gatunkiem drzewa jest buk, występują również sosny, dęby, jawory, olsy, sosny, lipy, brzozy oraz jesiony.

Stan sanitarny lasu jest zadowalający, nie występuje niebezpieczeństwo masowych pojawów szkodników pierwotnych czy wtórnych. Największym zagrożeniem są szkody antropogeniczne, związane z wzmożoną penetracją przez mieszkańców Elbląga. Duży problem stanowią odpady, pozostawiane przez mieszkańców w lesie. Ze względu na strukturę siedlisk i drzewostanów zagrożenie pożarowe jest niewielkie, całość lasów komunalnych zaliczono do III strefy zagrożenia pożarowego. W Bażantarni wyznaczone zostały drogi przeciwpożarowe oraz punkty czerpania wody.

Lasy stanowią miejsce masowego wypoczynku mieszkańców miasta, znajdują się tam ścieżki nordic-walking oraz miejsca wypoczynku i palenia ognisk.

Obiekt Modrzewina

Zgodnie z uproszczonym planem urządzenia lasu powierzchnia obiektu Modrzewina wynosi 148,44 ha, od strony północnej graniczy z lasami Nadleśnictwa Elbląg. W bezpośrednim sąsiedztwie znajduje się składowisko odpadów. Do typów siedliskowych lasu obiektu Modrzewina należą las świeży, las świeży mieszany, las wilgotny oraz ols. Dominującym gatunkiem jest brzoza, występują też sosny, buki, dęby, jawory, lipy, jesiony oraz olsy.

Stan sanitarny lasu jest zadowalający, nie występuje niebezpieczeństwo masowych pojawów szkodników pierwotnych czy wtórnych. Na terenie obiektu występuje zwierzyna łowna,

²⁷ Rocznik Statystyczny Leśnictwa 2022

²⁸ Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Elbląg

powodująca uszkodzenia w młodnikach. Ze względu na strukturę siedlisk i drzewostanów zagrożenie pożarowe jest niewielkie, całość lasów komunalnych zaliczono do III strefy zagrożenia pożarowego.

4.10. ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI

Szczególnym rodzajem zagrożeń występujących w środowisku są tzw. „nadzwyczajne zagrożenia” charakteryzujące się nagłym przebiegiem. Do zagrożeń takich zaliczyć należy albo klęski o charakterze naturalnym jak: powódzie, huragany, trzęsienia ziemi, albo katastrofy i wypadki związane z technologiami i wytworami ludzkimi jak: uwalnianie się niebezpiecznych substancji chemicznych, wybuchy, katastrofy komunikacyjne itp. zwane poważnymi awariami. Najważniejsza w przeciwdziałaniu powstania zagrożeń jest prewencja, czyli ograniczenie do minimum prawdopodobieństwa wystąpienia katastrofy lub awarii.

Na terenie Elbląga nie ma zakładów dużego ryzyka wystąpienia awarii (ZDR) ani zakładów zwiększonego ryzyka wystąpienia awarii (ZZR). Znajdują się tu natomiast zakłady będące potencjalnymi sprawcami poważnej awarii (PPSPA):

- GE Power sp. z o. o. w Warszawie, Oddział w Elblągu, Zakład Produkcji Turbin;
- „ENERGA” Kogeneracja sp. z o. o. w Elblągu;
- Grupa Żywiec S.A. Browar w Elblągu;
- „FLSMIDTH MAAG GEAR” sp. z o. o. w Elblągu;
- Metal Expert sp. z o. o. Sp. Komandytowo–Akcyjna, Zakład Główny w Elblągu;
- HANYANG ZAS sp. z o. o. w Elblągu;
- STOKOTA sp. z o. o. w Elblągu;
- EPWIK sp. z o. o. w Elblągu, Zakład Produkcji Wody w Elblągu.²⁹

W Elblągu funkcjonuje Zakład Utylizacji Odpadów sp. z o. o. zarządzający składowiskiem komunalnym (RIPOK Elbląg) oraz nieczynną kwaterą odpadów niebezpiecznych (azbest).

W ewidencji Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska z terenu Miasto Elbląg na koniec 2022 roku znajdowało się 420 podmiotów. Na terenie miasta przeprowadzonych zostało 108 kontroli, skutkujących między innymi udzieleniem 25 pouczeń, wydaniem 31 zarządzeń pokontrolnych oraz nałożeniem 7 mandatów. W klasyfikacji naruszeń przyjmuje się, że klasa 1 jest klasą najniższą, natomiast klasa 2 – najwyższą. Zgodnie z raportem, naruszenia 1 klasy stwierdzono w 25, a naruszenia 2 klasy w 6 kontrolach, co skutkowało w obu przypadkach wydaniem zarządzeń.

4.11. ANALIZA SWOT

Na podstawie analizy stanu środowiska i stanu wyposażenia w infrastrukturę ochrony środowiska Miasta Elbląg, dokonano rozpoznania mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń

---

²⁹ Dane uzyskane z WIOŚ w Olsztynie

w postaci analizy SWOT (ang. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats). Poniżej w tabeli zamieszczono analizę SWOT dla obszarów przyszłej interwencji.

Tabela 15. Analiza SWOT

Ochrona klimatu i jakości powietrza	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - stosunkowo niska emisja zanieczyszczeń do powietrza; - stosunkowo niskie zanieczyszczenie pyłowe i gazowe powietrza; - dobre warunki solarne dla energetyki odnawialnej; <li style="padding-left: 20px;">- rozwój transportu niskoemisyjnego; - dofinansowania na termomodernizację budynków 	<ul style="list-style-type: none"> - brak środków finansowych w budżecie miasta
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój wykorzystywania energii odnawialnej; - zwiększenie zainteresowania wykorzystaniem alternatywnych źródeł energii; - dostępność środków na realizację inwestycji w zakresie ochrony środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> - nasilające się ekstremalne zjawiska pogodowe
Zagrożenie hałasem	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - dobry stan klimatu akustycznego; - działanie zgodnie z zapisami dotyczącymi projektowania i budowy obiektów w sposób zapewniający ochronę przed hałasem i drganiami 	<ul style="list-style-type: none"> - przekroczenia poziomów hałasu; - wysoka urbanizacja obszarów peryferyjnych miasta
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój rozwiązań technicznych wpływających na ograniczenie emisji hałasu 	<ul style="list-style-type: none"> - brak funduszy na inwestycje zmierzające do poprawy stanu środowiska akustycznego
Pola elektromagnetyczne	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - brak przekroczeń dopuszczalnych wartości promieniowania elektromagnetycznego 	<ul style="list-style-type: none"> - duża liczba źródeł pól elektromagnetycznych i ich koncentracja na terenie miasta
Szanse	Zagrożenia

- poprawa stanu technicznego źródeł promieniowania elektromagnetycznego (rozwój technologii)	- rozwój telefonii komórkowej; - wzrost zapotrzebowania społeczeństwa na media (telewizja, radio, Internet)
Gospodarowanie wodami	
Mocne strony	Słabe strony
- zidentyfikowane tereny zagrożone powodzią; - wysoki stopień zwodociągowania miasta	- niezadawalająca jakość wód powierzchniowych; - brak punktów pomiarowych monitoringu wód podziemnych na terenie miasta
Szanse	Zagrożenia
- racjonalne gospodarowanie wodą; - zainteresowanie inwestorów, szczególnie indywidualnych terenami atrakcyjnymi przyrodniczo	- eutrofizacja wód; - urbanizacja – zwiększanie się powierzchni zabudowanej; - brak funduszy na inwestycje zmierzające do poprawy jakości stanu wód powierzchniowych
Gospodarka wodno-ściekowa	
Mocne strony	Słabe strony
- dobry stopień zwodociągowania; - prowadzenie akcji edukacyjnych propagujących optymalne zużycie wody w gospodarstwach domowych; - wysoki odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej; - wysoki procent skanalizowania; - prowadzenie kontroli mieszkańców w zakresie gospodarowania ściekami na obszarach nieskanalizowanych	- brak punktu pomiarowego monitoringu wód podziemnych na terenie miasta; - brak środków finansowych na rozbudowę sieci kanalizacyjnej
Szanse	Zagrożenia
- budowa oczyszczalni przydomowych oraz zbiorników bezodpływowych tam gdzie jest to ekonomicznie uzasadnione przez użytkowników indywidualnych; - rozbudowa sieci kanalizacyjnej	- niewłaściwe użytkowanie terenu (nielegalne składowanie odpadów, mogące skutkować skażeniem wód gruntowych); - niewłaściwa eksploatacja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków
Zasoby geologiczne	
Mocne strony	Słabe strony

- zaprzestanie eksploatacji złóż	- brak złóż kopalin o znaczeniu ponadlokalnym i ponadregionalnym
Szanse	Zagrożenia
- rekultywacja terenów po zakończeniu eksploatacji	- niewłaściwe zagospodarowanie obszarów powydobywczych
Gleby	
Mocne strony	Słabe strony
- ograniczanie emisji zanieczyszczeń poprzez stosowanie dobrych praktyk rolniczych; - prowadzenia badań gleby (aktualizacja wykazu potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi)	- niski udział gleb dobrej jakości
Szanse	Zagrożenia
- właściwy sposób użytkowania gruntów	- erozja gleb - rozwój obszarów zurbanizowanych
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	
Mocne strony	Słabe strony
- nowoczesny zakład utylizacji odpadów; - kompleksowa gospodarka odpadami prowadzona przez miasto; - coraz mniejszy udział odpadów niesegregowanych (zmieszanych)	- zwiększanie się masy wytworzonych odpadów komunalnych
Szanse	Zagrożenia
- rozwój systemu gospodarki odpadami - edukacja społeczeństwa w zakresie gospodarki odpadami	- zmniejszenie się poziomu recyklingu - zwiększenie się ilości odpadów zmieszanych
Zasoby przyrodnicze	
Mocne strony	Słabe strony
- lasy w dobrym stanie sanitarnym - wysoka różnorodność biologiczna - unikatowe tereny o walorach międzynarodowych	- ograniczone środki finansowe na pielęgnację pomników przyrody

- inwentaryzacja pomników przyrody oraz systematyczne przeglądy i zabiegi pielęgnacyjne	
Szanse	Zagrożenia
- rozwój różnych form turystyki i rekreacji w oparciu o wykorzystanie zasobów naturalnych	<ul style="list-style-type: none"> - nasilająca się presja turystyki na środowisko - utrata cennych siedlisk leśnych w skutek gospodarki leśnej niedostosowanej do wymagań ekologicznych, chronionych gatunków i siedlisk - zanieczyszczenia środowiska w sposób niekontrolowany (odpady)
Zagrożenia poważnymi awariami	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - brak zdarzeń o znamionach poważnej awarii na terenie miasta Elbląga w ostatnich latach - brak ZZR (zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej) i ZDR (zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii) w granicach miasta 	<ul style="list-style-type: none"> - PPSPA (potencjalni sprawcy poważnej awarii przemysłowej) w granicach miasta
Szanse	Zagrożenia
- rozwój technologii, poprawa bezpieczeństwa	- wystąpienie zdarzenia o znamionach poważnej awarii
Edukacja ekologiczna	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - świadome ekologicznie społeczeństwo - regularne organizowanie akcji proekologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> - nierównomierny rozkład edukacji społeczeństwa we wszystkich grupach wiekowych - ograniczone środki na realizację akcji proekologicznych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - łatwy dostęp do danych środowiskowych - udział w opracowywaniu dokumentów strategicznych - wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców miasta 	<ul style="list-style-type: none"> - nasilanie się różnic interesów między ochroną środowiska a rozwojem społeczno-gospodarczym miasta

Źródło: Opracowanie własne

4.12. GŁÓWNE PROBLEMY I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA MIASTA ELBLĄG

Jako podsumowanie diagnozy stanu środowiska miasta Elbląg w tabeli poniżej zamieszczono zestawienie głównych problemów i zagrożeń środowiska miasta z podziałem na obszary

przyszłej interwencji. Identyfikacja zagrożeń stanowi jeden z punktów wyjścia do sformułowania celów Programu do 2030 roku.

Tabela 16. Główne problemy i zagrożenia środowiska miasta Elbląg

Obszar interwencji	Problem/Zagrożenie	Cel poprawy
Ochrona klimatu i jakości powietrza	- emisja z sektora transportu oraz przemysłu	- dobra jakość powietrza atmosferycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm; - ograniczenie emisji gazów cieplarnianych
Zagrożenie hałasem	- przekroczenia dopuszczalnych wartości poziomu hałasu	- dobry stan klimatu akustycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm poziomu hałasu
Pola elektromagnetyczne	- wzrost liczby źródeł pól elektromagnetycznych oraz zwiększenie ich koncentracji	- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych na poziomach nieprzekraczających wartości dopuszczalnych
Gospodarowanie wodami	- niezadowalająca jakość wód powierzchniowych; - zagrożenie powodziowe	- osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód; - zwiększenie retencji wodnej miasta; bezpieczeństwo powodziowe
Gospodarka wodno-ściekowa	- brak lokalizacji punktów pomiarowych monitoringu wód podziemnych	- poprawa jakości wody
Zasoby geologiczne	- występowanie terenów wymagające rekultywacji	- rekultywacja terenów poeksploatacyjnych
Gleby	- zwiększanie się udziału gruntów zabudowanych	- ochrona gleb i upraw
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	- składowanie jako sposób zagospodarowania odpadów komunalnych	- ograniczenie ilości odpadów komunalnych przekazywanych do składowania - osiąganie poziomów recyklingu i odzysku
Zasoby przyrodnicze	- presja urbanizacyjna na obszary cenne przyrodniczo; - presja turystyczna i rekreacyjna na obszary cenne przyrodniczo	- zachowanie różnorodności biologicznej
Zagrożenie poważnymi awariami	- występowanie zakładów będących potencjalnymi sprawcami poważnej awarii	- utrzymanie stanu bez incydentów o znamionach poważnej awarii

Źródło: Opracowanie własne

4.13. EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO PROGRAMU

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy Prawo Ochrony Środowiska organ wykonawczy sporządza co 2 lata raporty z wykonania Programu. Dla *Programu ochrony środowiska dla miasta Elbląga*

do roku 2020 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2021–2025 zostały sporządzone dwa raporty:

- Raport z wykonania Programu ochrony środowiska dla miasta Elbląga do roku 2020 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2021–2025 – raport z realizacji w latach 2016 – 2018 (stan na 30.11.2018 r.);
- Raport z wykonania Programu ochrony środowiska dla miasta Elbląga do roku 2020 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2021–2025 – raport z realizacji w latach 2019 – 2020.

Bazując na ostatnim dwuletnim raporcie z wykonania poprzedniego *Programu*, poniżej przedstawiono efekty realizacji dotychczasowych działań na terenie miasta Elbląg w zakresie ochrony środowiska.

Analizując realizację *Programu* można stwierdzić, że realizacja zadań zaplanowanych w *Programie* wpłynęła na poprawę środowiska naturalnego, uporządkowanie zarządzania środowiskiem na terenie miasta, poprawy jakości środowiska naturalnego Miasta oraz życia jego mieszkańców, przyczyniając się tym samym do rozwoju Miasta w sposób zrównoważony.

Wskaźniki oceny wdrażania *Programu* wskazują, że w Elblągu sukcesywnie poprawiają się standardy jakości środowiska, poziom i jakość życia mieszkańców. Widać także pozytywną reakcję społeczną na podejmowane działania.

Podkreślić należy, że Gmina Miasto Elbląg i podmioty gospodarcze wykonały, bądź są w trakcie realizacji znaczną część zadań ujętych w *Programie*. Zmiany terminów realizacji zadań wynikały głównie z procedury pozyskania środków. W Raporcie przedstawione zostały także zadania ponadprogramowe, nieujęte w *Programie*, co świadczy o wysokim poziomie działalności prośrodowiskowej na terenie Miasta Elbląg.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że w *Programie* zwrócono uwagę na najważniejsze problemy ochrony środowiska dla poszczególnych obszarów interwencji: ochrona klimatu i jakości powietrza, zagrożenie hałasem, gospodarka wodno–ściekowa, zasoby przyrodnicze, gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.

Z analizy Raportu wynika, że miasto podjęło szereg działań, aby w tym zakresie poprawić stan środowiska (przebudowa i rozbudowa dróg, termomodernizacja budynków, modernizacja oczyszczalni ścieków, i rozbudowa sieci kanalizacyjnych, zwiększanie powierzchni terenów zielonych w mieście poprzez nasadzenia).

Prowadzona edukacja ekologiczna wykreowała w Elblągu społeczeństwo świadome powiązań między zagadnieniami gospodarczymi, społecznymi, ekologicznymi i politycznymi. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców, pomaga realizować ideę zrównoważonego rozwoju miasta.

5. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, ZADANIA I ICH FINANSOWANIE

5.1. POWIĄZANIA PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI

Zgodnie z ustawą POŚ Program powinien uwzględniać cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 1259, tj. ze zm.).

W celu zapewnienia adekwatności i komplementarności celów Programu z dokumentami strategicznymi i programowymi szczebla krajowego i wojewódzkiego, przy określaniu celów dla miasta Elbląg rozpatrywano cele pochodzące z następujących wybranych dokumentów:

- nadrzędne dokumenty strategiczne:
  - Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej;
  - Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku;
  - Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022;
  - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
  - Polityka Energetyczna Polski do 2040 roku;
- krajowe dokumenty sektorowe:
  - Aktualizacja krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.;
  - Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej;
  - Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych;
  - Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030;
  - Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022;
  - Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032;
- wojewódzkie dokumenty strategiczne i programowe:
  - Program Ochrony Środowiska Warmińsko–Mazurskiego do roku 2030;
  - Warmińsko–Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno–gospodarczego;
- lokalne dokumenty strategiczne i programowe:
  - Strategia Rozwoju Elbląga 2020+;
  - Strategia rozwoju Elektromobilności Elbląga 2020+;
  - Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska przed Hałasem dla miasta Elbląga;
  - Program ochrony powietrza dla strefy miasto Elbląg ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀ i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM₁₀ wraz z planem działań krótkoterminowych;
  - Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla miasta Elbląg;
  - Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Elbląga na lata 2022–2032;

- Plan Adaptacji do zmian klimatu Miasta Elbląga do roku 2030;
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Miasto Elbląg.

Uwzględniono również dokumenty międzynarodowe i wspólnotowe: Globalna Agenda 21, Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 r., Europejski Zielony Ład.

Dokumenty międzynarodowe i wspólnotowe

Globalna Agenda 21

Globalna Agenda 21 stanowi wynik Konferencji organizacji Narodów Zjednoczonych dla Spraw Środowiska i Rozwoju w Rio de Janeiro pod nazwą Szczytu Ziemi, w czerwcu 1992 roku. Jej polska wersja ukazała się w roku 1993 w opracowaniu "Dokumenty końcowe Konferencji Narodów Zjednoczonych Środowisko i Rozwój". Agenda wyznacza kierunek działań na rzecz zrównoważonego rozwoju, aby pogodzić rozwój ludzkości z zachowaniem środowiska naturalnego w 21 wieku.

Według agendy największa rola w realizacji działań zgodnych ze zrównoważonym rozwojem przypadają władzom lokalnym zgodnie z propagowaną myślą „Myśl globalnie, działaj lokalnie”.

Agenda składa się z czterech zasadniczych części, omawiających następujące zagadnienia:

- problemy socjalne i gospodarcze;
- zachowanie i zagospodarowanie zasobów w celu zapewnienia rozwoju;
- wzmocnienia znaczenia ważnych grup społecznych;
- możliwości realizacyjne celów i zadań agendy.

Zasady zrównoważonego rozwoju przyjęte w Agendzie 21 zostały usankcjonowane na szczeblu krajowym między innymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju

Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 została przyjęta przez przywódców państw ONZ w dniu 25 września 2015 r. Określono w niej ambitny plan służący poprawie życia ludzi w każdym miejscu na świecie. Zgodnie z treścią dokumentu konieczne jest podjęcie działań mających na celu przeciwdziałanie zmianom klimatu i ich skutkom. Agenda ta ma uniwersalny charakter oraz stanowi wezwanie do działania skierowane do wszystkich państw niezależnie od ich poziomu rozwoju. Podobnie jak pozostałe państwa OECD, Polska poszukuje obecnie sposobów możliwie najlepszej realizacji Agendy oraz osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju do 2030 r.

Zgodnie z przyjętym dokumentem, w zakresie środowiska naturalnego Polska powinna:

- podjąć działania mające na celu osiągnięcie zrównoważonego wzrostu gospodarczego w sektorze rolnictwa;
- wykorzystywać wodę bardziej zrównoważony sposób;
- zwiększyć udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, z jednoczesnym zmniejszeniem produkcji gazów cieplarnianych związanych z produkcją energii;

- zwiększyć potencjał w zakresie innowacyjności;
- zapewnić mieszkańcom kraju czystsze powietrze;
- ograniczyć swój ślad środowiskowy wynikający z konsumpcji i produkcji dóbr;
- zapewnić edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju;
- ograniczać skutki zmian klimatu oraz stosować systemy wczesnego ostrzegania przed zagrożeniami.

Europejski Zielony Ład

Europejski Zielony Ład to plan działania na rzecz zrównoważonej gospodarki UE. Osiągnięcie powyższego celu jest możliwe poprzez przekształcenie wyzwań związanych z klimatem i środowiskiem w nowe możliwości we wszystkich obszarach polityki, a także zadbanie o to, by transformacja była sprawiedliwa i sprzyjała włączeniu społecznemu. W skład Europejskiego Zielonego Ładu wchodzi wiele inicjatyw, na przykład w dziedzinie klimatu, energii, transportu, przemysłu, rolnictwa oraz środowiska. Pakiet 55 ma na celu przekształcenie tych ambicji na przepisy, czyli dostosować unijne przepisy do celów klimatycznych Unii Europejskiej.

Nadrzędne dokumenty strategiczne

Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

Polityka ekologiczna państwa 2030 to dokument przyjęty Uchwałą nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. Jest to najważniejszy dokument strategiczny w obszarze środowiska i gospodarki wodnej. Jego rolą jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski, a także zapewnienie wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców.

Jako cel główny wskazano rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców. Poprzez analizę najważniejszych trendów w obszarze środowiska wyznaczono cele szczegółowe oraz horyzontalne mające przyczynić się do realizacji celu głównego:

- Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie – poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;
- Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka – zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska;
- Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat – łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych;
- Cel horyzontalny: Środowisko i edukacja – rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa;
- Cel horyzontalny: Środowisko i administracja – poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku

Została przyjęta Uchwałą nr 105 Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 roku. Kierunek interwencji 5: ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko przedstawia:

- zwiększenie udziału tych rodzajów transportu, które powodują najmniejsze obciążenie środowiska oraz ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko poszczególnych gałęzi transportu, a w szczególności transportu samochodowego;
- utrzymanie harmonii układu komunikacyjnego z jego otoczeniem krajobrazowym: przyrodniczym, kulturowym, oraz społeczno-gospodarczym;
- wprowadzenie pakietu mechanizmów ograniczających szarą strefę w obrocie paliwami;
- wprowadzenie odpowiednich rozwiązań planistycznych, technologicznych i architektoniczno-krajobrazowych, jako elementów zrównoważonej gospodarki przestrzennej;
- działania edukacyjno-informacyjne mające na celu zachęcanie do włączenia się w kampanie promujące zrównoważony transport na szczeblu lokalnym oraz rozpowszechniające wykorzystanie narzędzi pomiaru kwantyfikacji emisji gazów cieplarnianych w wyniku działalności transportowej, których efektem długofalowym będzie stopniowa poprawa jakości powietrza w miastach i gminach oraz zwiększenie świadomości lokalnych społeczności;
- Działania o charakterze organizacyjno-systemowym:
  - ściśle powiązanie polityki transportowej z polityką przestrzenną państwa i JST;
  - promowanie efektywności energetycznej;
  - promowanie elektryfikacji transportu drogowego poprzez wprowadzenie infrastruktury szybkiego ładowania pojazdów elektrycznych;
  - inwestowanie w gospodarkę niskoemisyjną;
  - tworzenie stref ograniczonej emisji transportu;
  - tworzenie obszarów ograniczonego użytkowania dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym poprzez generowanie hałasu;
  - rozwijanie systemu instrumentów o charakterze finansowym stymulujących zakup, posiadanie i użytkowanie pojazdów charakteryzujących się mniejszą presją na środowisko naturalne.
- Działania o charakterze inwestycyjnym:
  - inwestycje związane bezpośrednio z ograniczeniem negatywnego wpływu na środowisko (m.in. rozwiązania ograniczające emisję hałasu, przejścia dla zwierząt);
  - rozwój infrastruktury paliw alternatywnych;
  - unowocześnianie taboru wszystkich gałęzi transportu;
  - modernizacja i rozbudowa infrastruktury transportowej.
- Działania o charakterze innowacyjno-technicznym:
  - uwzględnienie wpływu transportu na środowisko, klimat i krajobraz, poprawienie, jego efektywności energetycznej oraz łagodzenie skutków zmian klimatu oddziałujących na infrastrukturę i działalność transportową;

- zastosowanie nowych technologii, w tym cyfryzacji procedur oraz systemów wspierających zarządzanie;
  - coraz szersze zastosowanie przyjaznych środowisku środków transportu;
  - wdrożenie technicznych i naturalnych środków ograniczania wibracji i hałasu;
  - wdrażanie innowacyjnych technologii budownictwa infrastrukturalnego minimalizujących presje środowiskowe;
  - rozwój i powszechne stosowanie nowatorskich rozwiązań służących ochronie zwierząt przed kolizjami z środkami transportu.
- Monitoring środowiska i wskaźniki.

Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022

Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 została przyjęta w drodze uchwały Nr 67 Rady Ministrów w dniu 9 kwietnia 2013 roku i określa warunki funkcjonowania i sposoby rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego, podnoszące jego efektywność i spójność w perspektywie średniookresowej.

Cel główny: wzmocnienie spójności i efektywności bezpieczeństwa narodowego, który powinien być zdolny do identyfikacji i eliminacji źródeł, przejawów oraz skutków zagrożeń bezpieczeństwa narodowego.

- Cel 3. Rozwój odporności na zagrożenia bezpieczeństwa narodowego / Priorytet 3.1. Zwiększanie odporności infrastruktury krytycznej:
  - 3.1.3. Zapewnienie bezpieczeństwa funkcjonowania energetyki jądrowej w Polsce;
- Cel 4. Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa / Priorytet 4.1 Integracja rozwoju społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa narodowego:
  - 4.1.1. Wzmocnienie relacji między rozwojem regionalnym kraju a polityką obronną;
  - 4.1.2. Koordynacja działań i procedur planowania przestrzennego uwzględniających wymagania obronności i bezpieczeństwa państwa;
  - 4.1.3. Wspieranie rozwoju infrastruktury przez sektor bezpieczeństwa;
  - 4.1.4. Wspieranie ochrony środowiska przez sektor bezpieczeństwa.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) przyjęta Uchwałą nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 roku jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia jest zbiorem wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument wskazuje na systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalnie.

Głównym celem polityki regionalnej jest „efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym środowiskowym i przestrzennym.

Wśród celów szczegółowych wymieniono m.in.:

- zwiększenie spójności rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;
- przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.

W dokumencie określono wyzwania rozwojowe w kraju regionalnym do 2030 roku w świetle analiz terytorialnych:

- adaptację do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń do środowiska;
- zachowanie bogactwa przyrodniczego regionów;
- przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych;
- rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego;
- wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek;
- rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach;
- zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami;
- przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

Polityka Energetyczna Polski do 2040 roku,

Dokument uchwalony przez Radę Ministrów z dnia 2 lutego 2021 roku wyznacza ramy transformacji energetycznej w Polsce – przedstawiono w nim zalecenia w zakresie stosowania technologii służących tworzeniu niskoemisyjnego systemu energetycznego. W Polityce uwzględniono skalę wyzwań jakie stawia przystosowanie krajowej gospodarki do uwarunkowań regulacyjnych UE związanych z m.in. celami klimatyczno-energetycznymi na 2030 r., Europejskim Zielonym Ładem. Przewidziana niskoemisyjna transformacja energetyczna inicjować będzie modernizację całej gospodarki gwarantując bezpieczeństwo energetyczne z uwzględnieniem sprawiedliwego podziału kosztów i ochrony najbardziej wrażliwych grup społecznych.

W dokumencie zawarto opis stanu i uwarunkowań sektora energetycznego, wskazano 3 filary, na których opiera się 8 celów szczegółowych wraz z działaniami służącymi ich realizacji oraz projekty strategiczne. Przedstawiono także ujęcie terytorialne oraz wskazano źródła finansowania.

Filary:

I filar – sprawiedliwa transformacja;

II filar – zeroemisyjny system energetyczny;

III filar – dobra jakość powietrza.

Cele:

Cel szczegółowy 1. Optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych;

Cel szczegółowy 2. Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej;

Cel szczegółowy 3. Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw ciekłych;

Cel szczegółowy 4. Rozwój rynków energii;

Cel szczegółowy 5. Wdrożenie energetyki jądrowej;

Cel szczegółowy 6. Rozwój odnawialnych źródeł energii;

Cel szczegółowy 7. Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji;

Cel szczegółowy 8. Poprawa efektywności energetycznej.

Krajowe dokumenty sektorowe

Aktualizacja krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.

Aktualizacja krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. stanowi zaktualizowaną wersję dokumentu średniookresowej strategii poprawy jakości powietrza w Polsce, tj. KPOP. Zaktualizowany dokument ma na celu ograniczenie negatywnego wpływu poszczególnych obszarów działalności człowieka na stan powietrza i stanowi kluczowy dokument do spraw klimatu w obszarze polityki poprawy jakości powietrza.

Program zawiera rekomendacje i kierunki interwencji w newralgicznych obszarach gospodarczych i społecznych. Wprowadza zmiany w systemie zarządzania jakością powietrza w Polsce, w tym obowiązujących dokumentów strategicznych (strategii, polityk, programów).

Głównym celem aKPOP jest ochrona zdrowia i komfortu życia mieszkańców oraz środowiska naturalnego jako całości, w szczególności – pilna poprawa na obszarach przekroczeń dopuszczalnych i docelowych poziomów niektórych zanieczyszczeń.

Planowanym efektem realizacji zaktualizowanego dokumentu jest poprawa stanu powietrza poprzez doprowadzenie go do stanu odpowiadającego normom jakości powietrza określonych w prawodawstwie krajowym oraz unijnym.

W celu osiągnięcia wyżej wymienionych celów, główne kierunki interwencji Programu obejmują:

- utrzymanie priorytetu poprawy jakości powietrza oraz rozwój systemu oceny jakości powietrza poprzez zwiększenie liczby stacji pomiarowych uwzględnionych w pomiarach jakości powietrza w ramach PMŚ;

- ograniczenie wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora bytowo–komunalnego;
- ograniczenie wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora transportu drogowego;
- ograniczenie poziomu zanieczyszczeń powietrza w miastach, polityka miejska;
- zwiększenie udziału czystej energii, ciepła, rozwój OZE;
- edukacja ekologiczna;
- zapewnienie finansowania przedsięwzięć ukierunkowanych na poprawę jakości powietrza;
- ograniczanie wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza z pozostałych sektorów mających wpływ na stan powietrza, w tym uwzględnieniem działań dla sektora mieszkalnictwa do realizacji na obszarach wiejskich.

Chcąc poprawić jakość powietrza w Polsce należy przede wszystkim wymienić stare piece węglowe na niskoemisyjne oraz stosować OZE. W tym celu niezwykle ważną rolę pełnią działania o charakterze edukacyjno–promocyjnym. Działania te powinny być prowadzone na wszystkich szczeblach zarządzania, w tym na poziomie wojewódzkim, powiatowym oraz gminnym, gdzie jednostki samorządu terytorialnego mają bezpośredni kontakt z mieszkańcami oraz są odpowiedzialne za realizację działań naprawczych bezpośrednio ukierunkowanych na poprawę jakości powietrza.

Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej

Cel główny: Rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju kraju.

Cele szczegółowe i priorytety:

Cel szczegółowy A: Niskoemisyjne wytwarzanie energii:

- Priorytet A.1. Modernizacja infrastruktury krajowego systemu elektroenergetycznego;
- Priorytet A.2. Rozwój wykorzystania OZE;
- Priorytet A.3 Upowszechnienie alternatywnych, innych niż odnawialne, metod pozyskiwania energii;

Cel szczegółowy B: Poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, w tym odpadami:

- Priorytet B.1 Promocja optymalnego wykorzystywania surowców;
- Priorytet B.2 Rozwój niskoemisyjnej gospodarki odpadami;

Cel szczegółowy C: Rozwój zrównoważonej produkcji (przemysł, budownictwo, rolnictwo):

- Priorytet C.1 Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju niskoemisyjnej gospodarki w sektorze przemysłu;
- Priorytet C.2 Rozpowszechnienie istniejących technologii niskoemisyjnych w procesach produkcyjnych; Priorytet C.3 Poprawa standardu energetycznego istniejących budynków;

- Priorytet C.4 Poprawa standardu energetycznego nowobudowanych budynków;
- Priorytet C.5 Rozwój zrównoważonej produkcji w rolnictwie;

Cel szczegółowy D: Transformacja niskoemisyjna w dystrybucji i mobilności:

- Priorytet D.1 Zwiększenie efektywności wybranych elementów łańcucha logistycznego;
- Priorytet D.2 Transformacja niskoemisyjna w sektorze handlu;
- Priorytet D.3 Modernizacja pojazdów oraz infrastruktury w celu upowszechnienia niskoemisyjnych form transportu;
- Priorytet D.4 Poprawa efektywności zarządzania transportem oraz wspieranie rozwoju transportu publicznego;
- Priorytet D.5 Rozwój i zastosowanie niskoemisyjnych paliw w transporcie oraz magazynowania energii w środkach transportu;

Cel szczegółowy E: Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji:

- Priorytet E.1 Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji w edukacji;
- Priorytet E.2 Wspieranie dostępności oraz wiarygodności informacji na temat wpływu konsumpcji poszczególnych produktów i usług na emisyjność gospodarki;
- Priorytet E.3 Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji w gospodarstwach domowych;
- Priorytet E.4 Promocja transformacji niskoemisyjnej w sektorze publicznym.

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych

W celu wypełnienia zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej, przyjętych w Traktacie Akcesyjnym Polski do Unii Europejskiej, w części dotyczącej dyrektywy 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych, został sporządzony przez Ministra Środowiska, a następnie zatwierdzony przez Rząd Rzeczypospolitej w dniu 16 grudnia 2003 r., Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK). Określa on plan inwestycyjny w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej, jaki musi zostać zrealizowany przez Polskę, aby osiągnąć wymagane efekty ekologiczne.

Celem Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji miejskich i wiejskich, o RLM większej od 2 000, w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Program koordynuje działania gmin i przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych w realizacji infrastruktury sanitarnej na ich terenach.

Obowiązek aktualizacji KPOŚK wynika z art. 96 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne*, zgodnie z którym aktualizacji Programu dokonuje się co najmniej raz na 4 lata. W dniu 5 maja 2022 r. Rada Ministrów przyjęła VI aktualizację *Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych* (AKPOŚK 2022). Przyjęta aktualizacja zawiera listę przedsięwzięć zaplanowanych przez samorządy do realizacji w latach 2021–2027. Dotyczy ona 1 524 aglomeracji, w których

zlokalizowane są 1 653 oczyszczalnie ścieków komunalnych, o łącznym RLM wynoszącym 37 095 793.

Zgodnie z zapisami dyrektywy 91/271/EWG warunkami koniecznymi do spełnienia jej wymogów przez aglomerację są:

- wydajność oczyszczalni ścieków w aglomeracjach odpowiadająca przynajmniej ładunkowi generowanemu na ich obszarze (art. 10 dyrektywy);
- standardy oczyszczania ścieków przez oczyszczalnie powinny zostać zapewnione poprzez zastosowanie odpowiednich technologii oczyszczania ścieków, które gwarantują osiągnięcie wymaganych standardów oczyszczania ścieków, w tym podwyższone usuwanie biogenów w aglomeracjach powyżej 10 000 RLM (art. 4 lub art. 5 ust. 2 dyrektywy);
- wyposażenie aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych powinno gwarantować co najmniej 98% poziomu obsługi, przy czym pozostałe 2% niezbranego siecią kanalizacyjną ładunku jest mniejsze niż 2 000 RLM. Zgodnie z art. 3 dyrektywy, ładunek niezbrany musi być oczyszczany w innych systemach oczyszczania ścieków, zapewniających ten sam poziom ochrony środowiska, jak dla całej aglomeracji.

Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Celem główny: zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu.

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska:

- Kierunek działań 1.1 – dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu;
- Kierunek działań 1.2 – adaptacja strefy przybrzeżnej do zmian klimatu;
- Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu;
- Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu;
- Kierunek działań 1.5 – adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie;
- Kierunek działań 1.6 – zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu;

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich:

- Kierunek działań 2.1 – stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami;
- Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu;

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu:

- Kierunek działań 3.1 – wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu;

- Kierunek działań 3.2 – zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu;

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu:

- Kierunek działań 4.1 – monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie);
- Kierunek działań 4.2 – miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu;

Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:

- Kierunek działań 5.1 – promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu;
- Kierunek działań 5.2 – budowa systemu wsparcia polskich innowacyjnych technologii sprzyjających adaptacji do zmian klimatu;

Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:

- Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyka związanego ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu;
- Kierunek działań 6.2 – ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022

W gospodarce odpadami komunalnymi (w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji) w dokumencie przyjęto następujące cele:

- zmniejszenie ilości powstających odpadów:
  - ograniczenie marnotrawienia żywności;
  - wprowadzenie selektywnego zbierania bioodpadów z zakładów zbiorowego żywienia;
- zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji;
- doprowadzenie do funkcjonowania systemów zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami:
  - osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła z odpadów komunalnych w wysokości minimum 50% ich masy do 2020 roku;
  - do 2020 roku udział masy termicznie przekształcanych odpadów komunalnych oraz odpadów pochodzących z przetworzenia odpadów komunalnych w stosunku do wytworzonych odpadów komunalnych nie może przekraczać 30%;
  - do 2025 roku recyklingowi powinno być poddawane 60% odpadów komunalnych;
  - do 2030 roku recyklingowi powinno być poddawane 65% odpadów komunalnych;

- redukcja składowania odpadów komunalnych do maksymalnie 10% do 2030 roku;
- zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie):
  - objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy systemem selektywnego zbierania odpadów komunalnych;
  - wprowadzenie jednolitych standardów selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie całego kraju do końca 2021 roku – zestandaryzowanie ma na celu zapewnienie minimalnego poziomu selektywnego zbierania odpadów szczególnie w odniesieniu do gmin, w których stosuje się niedopuszczalny podział na odpady „suche” i „mokre”;
  - zapewnienie jak najwyższej jakości zbieranych odpadów przez odpowiednie systemy selektywnego zbierania odpadów, w taki sposób, aby mogły one zostać w możliwie najbardziej efektywny sposób poddane recyklingowi;
  - wprowadzenie we wszystkich gminach w kraju systemów selektywnego odbierania odpadów zielonych i innych bioodpadów u źródła – do końca 2021 roku;
- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych w 2020 roku więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 roku;
- zaprzestanie składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych;
- zaprzestanie składowania zmieszanych odpadów komunalnych bez przetworzenia;
- zmniejszenie liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych;
- utworzenie systemu monitorowania gospodarki odpadami komunalnym;
- monitorowanie i kontrola postępowania z frakcją odpadów komunalnych wysortowywaną ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych i nieprzeznaczoną do składowania (frakcja o kodzie 19 12 12);
- zbilansowanie funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi w świetle obowiązującego zakazu składowania określonych frakcji odpadów komunalnych i pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych, w tym odpadów o zawartości ogólnego węgla organicznego powyżej 5% suchej masy i o cieple spalania powyżej 6 MJ/kg suchej masy, od 1 stycznia 2016 r.

W gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi przyjęto następujące cele:

- zapewnienie odpowiedniej jakości odpadów opakowaniowych zbieranych selektywnie w gospodarstwach domowych;
- utrzymanie poziomów odzysku i recyklingu co najmniej na poziomie określonym w załączniku nr 1 do ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. *o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1658);
- osiągnięcie i utrzymanie poziomów odzysku i recyklingu dla opakowań wielomateriałowych oraz opakowań po środkach niebezpiecznych (w tym po środkach ochrony roślin);

- wyeliminowanie stosowania nieuczciwych praktyk w zakresie wystawiania dokumentów potwierdzających przetworzenie odpadów opakowaniowych;
- zwiększenie świadomości użytkowników i sprzedawców środków zawierających substancje niebezpieczne, odnośnie prawidłowego postępowania z opakowaniami po tych produktach.

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032

Podstawowym celem programu jest oczyszczenie terytorium kraju z azbestu i usunięcie stosowanych od wielu lat materiałów zawierających azbest w terminie do 2032 roku. Program zakłada następujące cele:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu;
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Wojewódzkie dokumenty strategiczne i programowe

Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030

Program został uchwalony Uchwałą Nr XXIV/382/21 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 16 lutego 2021 r. W sprawie uchwalenia Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030. Dokument ma na celu realizację krajowej polityki ochrony środowiska na szczeblu wojewódzkim, zgodnie z dokumentami strategicznymi i programowymi. Dokument stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem na obszarze województwa. Program swoim zakresem obejmuje województwo warmińsko-mazurskie. W Programie Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego uwzględniono następujące cele interwencji:

- Ochrona klimatu i jakości powietrza – cele:
  - dobra jakość powietrza atmosferycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm w strefach
  - adaptacja do zmian klimatu;
  - ograniczenie emisji gazów cieplarnianych;
- Zagrożenie hałasem – cele:
  - dobry stan klimatu akustycznego, brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu;
  - zmniejszenie liczby osób narażonych na ponadnormatywny hałas;
- Pola elektromagnetyczne – cel:
  - utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych na poziomach nieprzekraczających wartości dopuszczalnych;
- Gospodarowanie wodami – cele:
  - zwiększenie retencji wodnej województwa;
  - racjonalizacja i ograniczenie zużycia wody;
  - przeciwdziałanie skutkom suszy;

- osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód;
- Gospodarka wodno-ściekowa – cele:
  - poprawa jakości wody;
  - wyrównanie dysproporcji pomiędzy stopniem zwodociągowania i skanalizowania na terenach wiejskich;
- Zasoby geologiczne – cele:
  - ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas wydobywania kopalin;
  - rekultywacja terenów poeksploatacyjnych;
- Gleby – cele:
  - ochrona gleb przed degradacją, utrzymanie dobrej jakości gleb;
  - rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych;
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów – cele:
  - redukcja ilości wytwarzanych odpadów, w szczególności zmieszanych odpadów komunalnych;
  - ograniczenie ilości odpadów komunalnych przekazywanych do składowania;
  - ograniczenie nielegalnego obrotu odpadami;
- Zasoby przyrodnicze – cel:
  - zwiększenie lesistości województwa i zachowanie dobrego stanu terenów leśnych;
  - zachowanie różnorodności biologicznej;
- Zagrożenie poważnymi awariami – cel:
  - brak incydentów o znamionach poważnej awarii.

Poza głównymi obszarami interwencji w strategii ochrony środowiska uwzględniono również zagadnienia horyzontalne takie, jak działania edukacyjne, czy monitoring środowiska:

- Edukacja – cel:
  - świadome ekologicznie społeczeństwo;
- Monitoring środowiska – cel:
  - zapewnienie aktualnych i wiarygodnych informacji o stanie środowiska.

Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego

18 lutego 2020 r. Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego uchwalił strategię rozwoju regionu pn. Warmińsko Mazurskie 2030. Celem głównym Strategii województwa jest spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy. Poza celem głównym wyznaczono także cele strategiczne. Cele, które zawierają elementy związane z ochroną środowiska są następujące:

- 5.6. Cel strategiczny: Mocne fundamenty;
- 5.6.3. Wyjątkowe środowisko przyrodnicze.

Utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego jest również jednym z podstawowych zagadnień w kontekście idei trwałego rozwoju. Kompleksowe dbanie o czystość powietrza, wód, ziemi oraz niski poziom hałasu wymaga nie tylko dalszych usprawnień, ale również coraz bardziej rzeczowego traktowania relacji środowisko–gospodarka.

Kierunki działań celu operacyjnego wyjątkowe środowisko przyrodnicze:

A. Zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych:

- a) podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa;
- b) zachowanie walorów krajobrazowych województwa;
- c) wspieranie rozwoju zielonej infrastruktury (np. parki miejskie, ekoparki, centra ochrony bioróżnorodności);
- d) weryfikacja form ochrony przyrody;
- e) zapewnienie integralności przyrodniczej województwa;
- f) ochrona i restytucja elementów rodzimej przyrody, w tym prowadzenie inwentaryzacji, waloryzacji i monitoringu różnorodności biologicznej.

B. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- a) działania zapobiegające nadmiernej antropopresji, szczególnie na obszarach o zintensyfikowanym ruchu turystycznym (zbieranie odpadów kanalizacyjnych z jachtów; budowa tzw. myjni żaglówek, kanalizacji, oczyszczalni, szczelnych szamb przy kempingach; selektywna zbiórka odpadów przy bindugach; działania informacyjne i edukacyjne dotyczące podstawowych zasad ochrony środowiska);
- b) przechodzenie na gospodarkę o obiegu zamkniętym (gospodarka odpadami, ekoinnowacje, gospodarka zasobooszczędna, zielona przedsiębiorczość, czystsza produkcja, przedłużanie czasu życia obecnych na rynku produktów itp.);
- c) termomodernizacja i poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych;
- d) redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza, w szczególności z niskich źródeł emisji oraz poprzez stosowanie ogrzewania oraz rozwój transportu przyjaznego środowisku (np. elektromobilność, transport rowerowy);
- e) zapobieganie powstawaniu odpadów i racjonalna gospodarka odpadami, w tym selektywna zbiórka odpadów, recykling, odzysk;
- f) budowa i modernizacja instalacji zagospodarowania odpadów;

- g) ochrona przed skutkami zmian klimatycznych (powodzie, susze, gwałtowne zjawiska atmosferyczne, pożary);
- h) rekultywacja obszarów zdegradowanych, usuwanie substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska;
- i) ochrona ekosystemów leśnych przed szkodliwymi czynnikami zagrażającymi trwałości lasów;
- j) ochrona istniejących głównych zbiorników wód podziemnych wody pitnej;
- k) monitoring środowiska.

Lokalne dokumenty strategiczne i programowe

Strategia Rozwoju Elbląga 2020+

Jako cel główny Strategii rozwoju Elbląga 2020+ przyjęto: Rozwój społeczno–gospodarczy Elbląga i jego obszaru funkcjonalnego, bazujący na wysokiej jakości kapitale ludzkim i innowacyjności firm. Tak sformułowany cel ukierunkowuje działania władz lokalnych oraz instytucji i organizacji zaangażowanych w rozwój Elbląga na następujące zagadnienia:

- rozwój społeczno–gospodarczy – podkreślenia wymaga fakt, iż w takim samym stopniu rozwój miasta powinien być utożsamiany ze sferą gospodarczą, jak i społeczną;
- Elbląg i jego obszar funkcjonalny – Strategia rozwoju Elbląga jest dokumentem miejskim, jednak nowoczesne podejście musi uwzględniać przestrzenny wymiar procesów rozwojowych sięgający poza granice miasta; o sile Elbląga będzie decydował rozwój i charakter jego obszaru funkcjonalnego;
- kapitał ludzki – wysokie kwalifikacje ludności będą jednym z najważniejszych czynników rozwoju Elbląga w najbliższym czasie;
- innowacyjność firm – celem rozwojowym miasta jest budowanie innowacyjnej gospodarki, ponieważ tylko taka pozwoli Elblągowi być konkurencyjnym w dłuższej perspektywie czasowej.

W Strategii Rozwoju Elbląga sformułowano Cel operacyjny 3.2. Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego. Kierunki działań przewidziane w tym celu operacyjnym obejmują następujące zagadnienia:

- rozwój terenów zielonych, ochrona krajobrazu i powstrzymanie suburbanizacji – wykorzystanie walorów krajobrazowych miasta, podniesienie jakości parków i obszarów zielonych; ochrona krajobrazu na terenach oddalonych od centrum miasta, a tym samym zahamowanie suburbanizacji (rozlewania się miasta) na rzecz rozwoju miasta do wewnątrz;
- ochrona powietrza, głównie poprzez promowanie gospodarki niskoemisyjnej, ekologiczne źródła energii, poprawę jakości i wykorzystania transportu publicznego oraz budowę systemu parkingów w szczególności powiązanych z węzłami przesiadkowymi;
- poprawa jakości wód – poprawa gospodarki wodnej;

- edukacja ekologiczna – jako niezbędny element wszystkich działań realizowanych w zakresie ochrony środowiska;
- ochrona przed hałasem – poprzez zapobieganie powstawaniu hałasu w środowisku i obniżanie jego poziomu tam, gdzie jest to konieczne.

W wyniku realizacji postanowień dokumentu przewiduje się poprawę stanu środowiska i stanu sanitarnego, szczególnie w zakresie zmniejszenia emisji hałasu drogowego, poprawy jakości powietrza, poprawy jakości wód powierzchniowych, poprawy jakości krajobrazu.

Strategia rozwoju Elektromobilności Elbląga 2020+

Celem Strategii jest nakreślenie kierunków rozwoju elektromobilności w Gminie Miasto Elbląg, w tym określenie możliwego potencjału działań, wyznaczenie wymaganych poziomów redukcji CO₂ poprzez analizę wskaźnikową oraz przedstawienie harmonogramu rzeczowo-finansowego działań wraz ze sposobem monitorowania Strategii.

Realizacja postanowień dokumentu wiąże się z takimi działaniami jak:

- stworzenie warunków do rozwoju elektromobilności w mieście;
- upowszechnienie elektromobilności wśród mieszkańców;
- promocja różnych środków transportu opartych na napędzie elektrycznym;
- stworzenie sieci transportowej przyjaznej dla pojazdów elektrycznych w mieście i jego bezpośrednim otoczeniu;
- włączenie społeczeństwa miasta w prace na rzecz rozwoju elektromobilności.

Strategia opracowana została po to by określić narzędzia długookresowej strategii rozwojowej miasta, mogące zapewnić rozwój elektromobilności w dwóch polach aktywności miasta: transporcie i ochronie środowiska. Z praktycznego punktu widzenia elektromobilność w skali miasta obejmuje wprowadzanie pojazdów elektrycznych do transportu zbiorowego oraz wprowadzanie do eksploatacji innych pojazdów drogowych, wymagających specjalnej infrastruktury ładowania i organizacji ruchu na sieci ulicznej.

Poprawa jakości powietrza, możliwa będzie dzięki rozwojowi elektromobilności i zmniejszeniu ruchu samochodów spalinowych – pod warunkiem zmian w proporcjach źródeł energii elektrycznej poprzez zmniejszanie produkcji prądu w siłowniach węglowych. Dopiero znaczące zwiększenie roli OZE w produkcji energii elektrycznej może sprawić, że emisja CO₂ zmaleje.

W Strategii uwzględnione zostały działania istotne przy wdrażaniu elektromobilności na terenie miasta, harmonogram realizacji zadań, a także system zarządzania, wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji strategii.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska przed hałasem dla miasta Elbląga

Celem aktualizacji Programu ochrony środowiska przed hałasem (POŚPH) jest wskazanie działań mających za zadanie zmniejszenie uciążliwości hałasowej do wartości dopuszczalnych, na terenach, na których występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu.

Tereny wymagające podjęcia działań antyhałasowych zostały zidentyfikowane na podstawie Mapy Akustycznej miasta Elbląga opracowanej w czerwcu 2017 r.

W aktualizacji POŚPH, oprócz informacji wpływających z Mapy Akustycznej i dokumentów strategicznych, wzięto pod uwagę również skargi mieszkańców na uciążliwość hałasu oraz wyniki konsultacji społecznych przeprowadzonych w ramach realizacji aktualizacji Programu.

Zgodnie z POŚPH planowanie przestrzenne powinno dążyć do minimalizowania konfliktów związanych z uciążliwością hałasu, przede wszystkim poprzez odpowiednie strefowanie funkcji różnych obszarów. Powinno także poprzez swoje zapisy eliminować potencjalne źródła hałasu z miejsc, które mogą powodować konflikty i wskazywać miejsca odpowiednie dla inwestycji powodujących dużą uciążliwość hałasową. Właściwe uwzględnienie problematyki hałasowej w procesie wyznaczania funkcji terenów na etapie sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego może wykluczyć poważniejsze konflikty powodowane hałasem.

Program ochrony środowiska przed hałasem zakłada, że osiągnięcie pożądanego stanu jest możliwe dzięki polityce transportowej oraz edukacji ekologicznej. Odpowiednie działania zmierzające do poprawy systemu transportu miejskiego sprzyjają poprawie jakości środowiska i stanowią dla niego szansę, ale tylko wówczas, gdy jednocześnie zostaną zrealizowane inne działania, które umożliwią ograniczenie negatywnego wpływu transportu miejskiego na środowisko. Sukces polityki transportowej na polu ochrony środowiska naturalnego oraz ochrony przed hałasem zależy nie tylko od budowy i modernizacji dróg, większego udziału alternatywnych (przyjaznych dla środowiska) środków transportu osób i towarów, lepszej organizacji, lecz również od zmiany stylu życia mieszkańców, w szczególności od zmniejszenia uzależnienia od samochodów, poprzez promowanie rozwiązań alternatywnych, przyjaznych środowisku oraz zwiększających bezpieczeństwo ruchu. W dziedzinie polityki transportowej zalecane są następujące działania prowadzące do ograniczenia negatywnego wpływu transportu na środowisko w tym do ograniczenia hałasu:

- działania w zakresie rozbudowy układu ulicznego i organizacji ruchu;
- działania w zakresie transportu zbiorowego;
- w zakresie dróg rowerowych i ciągów pieszych;
- działania w zakresie organizacji i zarządzania;
- działania w zakresie ochrony środowiska i jakości życia mieszkańców.

Oprócz zaleconych działań o charakterze inwestycyjnym, prawnym i organizacyjnym, których celem stanowi poprawa stanu akustycznego środowiska, za ważny element wzmacniający walkę z hałasem uważać należy prowadzenie edukacji ekologicznej.

Program ochrony środowiska przed hałasem zakłada dążenie do możliwie szerokiego spektrum odbiorców prowadzonych akcji edukacyjnych, aby objąć nią różne grupy wiekowe ludności (począwszy od edukacji najmłodszych w przedszkolach i szkołach) oraz różne formy codziennej aktywności grupy społeczeństwa (decydenci i pracownicy przemysłu

oraz firm i instytucji związanych z transportem, kierowcy zawodowi i amatorzy, uczestnicy kursów na prawa jazdy, rowerzyści, użytkownicy komunikacji publicznej, etc.).

Należy wspomnieć, że wraz z aktualizacją ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo Ochrony Środowiska* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2556 z późn. zm.) uchylono art. 119, stanowiący że dla terenów, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny, tworzy się programy ochrony środowiska przed hałasem, których celem jest dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego. Zgodnie z nowowprowadzonym art. 119a ww. ustawy na podstawie strategicznych map hałasu Marszałek Województwa opracowuje dla obszaru województwa projekt uchwały w sprawie programu ochrony środowiska przed hałasem.

Program ochrony powietrza dla strefy miasto Elbląg ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀ i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM₁₀ wraz z planem działań krótkoterminowych

W 2020 roku opracowany został *Program Ochrony Powietrza ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀ i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM₁₀ wraz z planem działań krótkoterminowych* w strefie miasto Elbląg.

Podstawowym dokumentem wskazującym na konieczność wykonania Programu Ochrony Powietrza w tej strefie, w zakresie zanieczyszczeń pyłem zawieszonym PM₁₀ oraz benzo(a)pirenem, jest roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko mazurskim za rok 2018, wykonana przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Olsztynie.

Zgodnie z Programem poprawa jakości powietrza jest niezbędna dla poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców strefy miasto Elbląg. Dokumentację do Programu opracowano na podstawie diagnozy jakości powietrza za rok 2018 (dane emisyjne oraz meteorologiczne z 2018 roku) ze uwzględnieniem udziałów poszczególnych typów źródeł w obszarach z naruszonymi normami jakości powietrza. Realizację zaproponowanych w Programie działań naprawczych przewidziano do 30 czerwca 2026 r.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla miasta Elbląg

Plan gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Elbląg ma na celu poprawę efektywności energetycznej i redukcję zużycia energii, zwiększenie udziału wykorzystania OZE oraz poprawę jakości powietrza w mieście Elbląg i daje większe szanse na uzyskanie dofinansowania na działania proekologiczne w przyszłej perspektywie finansowej UE 2014–2020. Plan ma też na celu zaprezentowanie pod względem ekonomicznym oraz ekologicznym przedsięwzięć, których realizacja nastąpi w nowej perspektywie finansowej UE na lata 2014–2020.

Cele strategiczne miasta w zakresie gospodarki niskoemisyjnej uwzględniają zapisy określone w pakiecie klimatyczno-energetycznym do roku 2025, tj.:

- redukcję emisji gazów cieplarnianych;
- zwiększenie udziału energii pochodzącej z źródeł odnawialnych;

- redukcję zużycia energii finalnej, co ma zostać zrealizowane poprzez podniesienie efektywności energetycznej;

a także poprawę jakości powietrza zgodnie z Programem ochrony powietrza dla strefy miasta Elbląg, w której stwierdzony został ponadnormatywne poziom stężenia benzo(a)pirenu.

Celami strategicznymi w zakresie gospodarki niskoemisyjnej są:

- dążenie do utrzymania zeroemisyjnego wzrostu gospodarczego i zaspokajania potrzeb społeczeństwa, tj. rozwoju gospodarczo–społecznego miasta Elbląg do 2020 roku następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną i finalną;
- ograniczenie emisji pyłów i gazów cieplarnianych z instalacji wykorzystywanych na terenie miasta, a także emisji pochodzącej z transportu, mające na celu spełnienie norm w zakresie jakości powietrza;
- zwiększenie efektywności wykorzystania/wytwarzania energii oraz wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii;
- rozwój innowacyjnej, niskoemisyjnej gospodarki opartej o wiedzę oraz nowoczesne technologie.

Cele szczegółowe w zakresie gospodarki niskoemisyjnej stanowią podstawę do definiowania poszczególnych obszarów interwencji, jednocześnie oddziałując na strukturę działań określonych w tych obszarach. Dlatego też, cele szczegółowe określono jako ramowe dla dalszego podejmowania decyzji oraz funkcjonowania monitoringu realizacji przedsięwzięć PGN. Cele szczegółowe w zakresie gospodarki niskoemisyjnej przedstawiają się następująco:

- realizacja idei wzorcowej roli sektora publicznego poprzez promowanie i wdrażanie działań z zakresu efektywności energetycznej;
- zwiększenie efektywności wykorzystania energii i paliw w budynkach z uwzględnieniem aspektów remontów budynków oraz utylizacji azbestu;
- zwiększenie świadomości wśród mieszkańców dotyczącej ich wpływu na lokalną gospodarkę ekoenergetyczną oraz jakość powietrza;
- postrzeganie przez mieszkańców sieciowych nośników energii jako przyjaznych;
- wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie miasta;
- promocja i wdrażanie idei budownictwa energooszczędnego;
- promocja efektywnego energetycznie oświetlenia;
- promocja i realizacja zrównoważonego transportu – z uwzględnieniem transportu publicznego oraz indywidualnego w tym również rowerowego.

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Elbląga na lata 2022–2032

Do celów programu należą:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasto Elbląg do 2032 roku;
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu;

- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko w Gminie Miasto Elbląg.

Cele te pozostają w ścisłej relacji z celami zdefiniowanymi w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032. Ich osiągnięcie będzie możliwe w perspektywie długoterminowej (okres do 2032 roku) poprzez usunięcie z terenu miasta Elbląga stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest i ich bezpieczne unieszkodliwienie. Są to cele długoterminowe, a jego realizacja wymaga zaangażowania mieszkańców, właścicieli obiektów, w których występują wyroby zawierające azbest.

Do obowiązków właścicieli i zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest należą:

- Przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest;
- Sporządzenie Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest;
- Opracowanie i udostępnienie instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest;
- Oznakowanie pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest;
- Opracowanie corocznego planu kontroli jakości powietrza dla pomieszczeń zawierających azbest;
- Zaznaczenie na planach sytuacyjnych terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Właściciele i zarządcy wyrobów zawierających azbest są prawnie zobligowani do corocznego składania informacji o wyrobach zawierających azbest wraz z przeprowadzoną oceną stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest. Podczas usuwania wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów należy zidentyfikować azbest w wyrobach przeznaczonych do usunięcia, uzyskać od wykonawcy prac świadectwa czystości powietrza po wykonaniu robót oraz jego przechowywanie przez minimum 5 lat.

Do głównych kierunków działań Programu, wynikających z obowiązków przedstawionych w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032 należą:

- Działania edukacyjno-informacyjne:
  - informowanie poprzez stronę internetową lub ulotki o działaniach Gminy Miasto Elbląg podjętych w celu likwidacji azbestu
  - udostępnienie informacji poprzez stronę internetową o aktualnych aktach prawnych regulujących sposób zabezpieczenia, usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.
- Usuwanie wyrobów zawierających azbest:
  - pozyskiwanie dostępnych środków zewnętrznych na realizację *Programu*.
- Monitoring realizacji programu:
  - aktualizacja inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Miasto Elbląg,

- sprawozdawczość w zakresie realizacji Programu.

Plan Adaptacji do zmian klimatu Miasta Elbląga do roku 2030

Plan Adaptacji do zmian klimatu Miasta Elbląga do roku 2030 wskazuje wizję, cel nadrzędny oraz cele szczegółowe adaptacji Miasta do zmian klimatu, jakie powinny zostać osiągnięte poprzez realizację wybranych działań adaptacyjnych w czterech najbardziej wrażliwych sektorach/obszarach Miasta.

Plan Adaptacji ma na celu przystosowanie Miasta do zmian klimatu, zmniejszenie jego podatności na zjawiska ekstremalne oraz zwiększenie potencjału do radzenia sobie ze skutkami tych zjawisk i ich pochodnych. Głównym celem jest zwiększenie odporności miasta na przewidywany w perspektywie do roku 2030 wzrost częstości i intensywności występowania fal upałów oraz okresów bezopadowych z wysoką temperaturą, wzrost częstości i intensywności występowania deszczy nawalnych skutkujących podtopieniami oraz na występowanie smogu poprzez podjęcie wielu działań adaptacyjnych dających efekt synergii. Działania adaptacyjne pomogą miastu przystosować się do zmian klimatu, redukując podatność najbardziej wrażliwych sektorów miasta: zdrowia publicznego/grup wrażliwych, gospodarki wodnej, transportu, oraz energetyki.

Celem nadrzędnym Planu Adaptacji jest poprawa jakości życia mieszkańców, wzrost świadomości ekologicznej oraz rozwój infrastruktury miasta w warunkach zmieniającego się klimatu. Plan zawiera także następujące cele szczegółowe:

- Zwiększenie odporności miasta na występowanie powodzi od strony morza;
- Zwiększenie odporności miasta na występowanie powodzi nagłych/miejskich oraz deszczy nawalnych;
- Zwiększenie odporności miasta na występowanie wyższych temperatur maksymalnych;
- Zwiększenie odporności miasta na występowanie ekstremalnie niskich temperatur;
- Zwiększenie odporności miasta na występowanie silnego i bardzo silnego wiatru;
- Zwiększenie odporności miasta na występowanie burz (w tym burz z gradem);
- Zwiększenie odporności miasta na występowanie przekroczeń norm stężeń.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Miasto Elbląg

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego (SUiKZP) Gminy Miasto Elbląg zawarto ustalenia następujących dokumentów:

- Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego;
- Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego 2030;
- Strategii rozwoju Elbląga 2020+;
- Strategii Rozwoju Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego/ Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Studium jest dokumentem stanowiącym narzędzie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie. Dokument ten jest aktem kierownictwa wewnętrznego, wiążącym organy oraz jednostki samorządu gminy. Studium określa następujące funkcje rozwoju:

- ustalenie generalnych kierunków polityki przestrzennej gminy, które stanowią wytyczne do ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, będących aktami prawa miejscowego;
- koordynująco–informacyjną poprzez treści adresowane do różnych podmiotów gospodarki przestrzennej, publicznej i komercyjnej, w celu uniknięcia ewentualnych zagrożeń i konfliktów przestrzennych.

Celem Studium jest ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego, który ma zasadnicze znaczenie dla zrównoważonego rozwoju gminy. Głównie koncentruje się to na:

- określeniu przestrzennych uwarunkowań rozwoju gminy, celem wykorzystania ich potencjału i uniknięcia zagrożeń poprzez podjęcie prawidłowych działań;
- wyznaczenie kierunków rozwoju, ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym i uwzględnienie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym;
- skoordynowanie rozwoju przestrzennego z możliwościami finansowymi gminy.

Przyjęte w studium kierunki rozwojowe miasta wyznaczają obszary działań mających wskazywać dążenie do podniesienia standardów funkcjonowania miasta (poprzez modernizację istniejącej infrastruktury technicznej, układ sieci uliczno–drogowej, infrastrukturę społeczną i system rozwoju sieci zbiorczego transportu zbiorowego a także rehabilitacji).

Celem ustalenia specyfiki funkcjonowania poszczególnych obszarów miasta, podzielono jego przestrzeń na cztery strefy funkcjonalne: A,B,C,D posiadające zróżnicowane cechy, a następnie strefy te podzielono na 29 jednostek strukturalnych.

Podstawowym założeniem polityki rozwojowej miasta w najbliższym okresie powinna być racjonalizacja kosztów funkcjonowania miasta i unikanie nieefektywnych inwestycji. W związku z tym, przyjęto założenia, że przestrzeń zurbanizowana miasta nie będzie się rozszerzała terytorialnie, lecz poddawana będzie zabiegom modernizacyjnym i rewitalizacyjnym.

Wśród podstawowych założeń dotyczących kierunków zagospodarowania przestrzennego na podstawie istniejących uwarunkowań przyjęto koncentrację miasta poprzez modernizację i intensyfikację zabudowy oraz podniesienie standardów zagospodarowania zurbanizowanych obszarów, przyjmując jako ich wyznacznik obszar posiadający zbiorczą kanalizację sanitarną (aglomerację Elbląg).

Rozwój Elbląga w oparciu o wyznaczone w studium kierunki rozwoju uwzględnia potrzeby z zakresu sprawnego funkcjonowania miasta uwzględniając zasady i wymogi wynikające z obowiązującego prawa oraz istniejących uwarunkowań. W związku z przyjętą zasadą skoncentrowanego rozwoju miasta, w celu ograniczenia fragmentyzacji miasta, rozwój zabudowy uwarunkowany jest dostępnością sieci i urządzeń infrastruktury technicznej i odpowiednią infrastrukt-

turą społeczną oraz lokalnymi cechami danego fragmentu przestrzeni. W Studium uwzględniono również inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, dotyczące w głównej mierze rozwoju portu morskiego w Elblągu i wyznaczono nowe tereny inwestycyjne, przeznaczone na funkcje produkcyjne, usługowe oraz logistyczne.

5.2. CELE I KIERUNKI INTERWENCJI PROGRAMU

W oparciu o diagnozę stanu środowiska miasta Elbląg, zdefiniowane zagrożenia i problemy oraz mając na uwadze oczekiwane pozytywne zmiany w ochronie środowiska, w tabeli poniżej zaproponowano cele i kierunki interwencji Programu dla poszczególnych obszarów interwencji:

1. Ochrona klimatu i jakości powietrza – cel: dobra jakość powietrza atmosferycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm;

2. Zagrożenie hałasem – cel: dobry stan klimatu akustycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm poziomu hałasu;

3. Pola elektromagnetyczne – cel: utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych na poziomach nieprzekraczających wartości;

4. Gospodarowanie wodami – cele: zwiększenie retencji wodnej i poprawa stanu wód; ograniczanie negatywnych skutków powodzi;

5. Gospodarka wodno-ściekowa – cel: poprawa jakości wód powierzchniowych;

6. Zasoby geologiczne – cel: ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalni, rekultywacja terenów poeksploatacyjnych

7. Gleby – cel: dobra jakość gleb;

8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów – cele: ograniczenie ilości odpadów komunalnych przekazywanych do składowania; ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko;

9. Zasoby przyrodnicze – cel: zachowanie na tym samym poziomie lesistości miasta; zachowanie różnorodności biologicznej;

10. Zagrożenie poważnymi awariami – cel: utrzymanie stanu bez incydentów o znamionach poważnej awarii.

Poza głównymi obszarami interwencji w strategii ochrony środowiska uwzględniono również zagadnienia horyzontalne:

11. Edukacja – cel: świadome ekologicznie społeczeństwo.

Cele zostały określone zgodnie z zasadą SMART, co oznacza, że są one skonkretyzowane (specific, określone możliwie konkretnie), mierzalne (measurable, z przypisanymi wskaźnikami), akceptowalne (achievable, akceptowane przez osoby pracujące na rzecz ich osiągnięcia), realne (realistic, możliwe do osiągnięcia), terminowe (time-bound, z przypisanymi terminami).

Tabela 17. Cele i kierunki interwencji Programu

Cele	Kierunek interwencji	Typy zadań proponowanych do realizacji w ramach poszczególnych kierunków interwencji	Podmiot odpowiedzialny za realizację
Ochrona klimatu i jakości powietrza			
Dobra jakość powietrza atmosferycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm	Zmniejszenie emisji pyłów i gazów	Kontrola instalacji grzewczych	Gmina Miasto Elbląg
		Dofinansowania do wymiany systemu ogrzewania	Gmina Miasto Elbląg
		Programy ochrony powietrza (pop) i ich aktualizacje	Gmina Miasto Elbląg
	Zwiększenie udziału energii z OZE	Instalacje OZE na budynkach użyteczności publicznej	Gmina Miasto Elbląg
	Zmniejszenie energochłonności budynków	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz mieszkalnych	Gmina Miasto Elbląg oraz właściciele nieruchomości
		Wymiana oświetlenia na energooszczędne	Gmina Miasto Elbląg
		Monitoring zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej i mieszkalnych	Gmina Miasto Elbląg oraz właściciele nieruchomości
	Zmniejszenie zużycia energii	Rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia dróg publicznych	Gmina Miasto Elbląg
	Zmniejszenie emisji z sektora przemysłowego	Regularne kontrole zakładów przemysłowych	GIOŚ
	Zmniejszenie emisji z transportu	Budowa ścieżek rowerowych	Gmina Miasto Elbląg
Promowanie transportu zbiorowego i transportu przyjaznego środowisku		Gmina Miasto Elbląg	

Cele	Kierunek interwencji	Typy zadań proponowanych do realizacji w ramach poszczególnych kierunków interwencji	Podmiot odpowiedzialny za realizację
Zagrożenia hałasem			
Dobry stan klimatu akustycznego i brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu	Zagadnienia ochrony przed hałasem w planowaniu przestrzennym	Programy ochrony środowiska przed hałasem	Gmina Miasto Elbląg
	Ochrona przed hałasem i zmniejszenie hałasu	Budowa ekranów akustycznych	GDDKiA
		Zieleń osłonowa, izolacyjna	Gmina Miasto Elbląg
		Stosowanie tzw. cichych nawierzchni podczas remontów i przebudów istniejącej sieci drogowej	Gmina Miasto Elbląg
Modernizacja nawierzchni dróg	Gmina Miasto Elbląg		
Pola elektromagnetyczne			
Utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych na poziomach nieprzekraczających wartości dopuszczalnych	Ochrona przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym	Uwzględnianie zapisów dotyczących ochrony przed polem elektromagnetycznym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Gmina Miasto Elbląg
Gospodarowanie wodami			
Zwiększenie retencji wodnej i poprawa stanu wód	Regulacja i konserwacja wód płynących	Konserwacja rzek, kanałów i cieków	Zarząd Zlewni w Elblągu
		Oceny stanu technicznego budowli hydrotechnicznych	Zarząd Zlewni w Elblągu

Cele	Kierunek interwencji	Typy zadań proponowanych do realizacji w ramach poszczególnych kierunków interwencji	Podmiot odpowiedzialny za realizację
	Ochrona wód, zrównoważone gospodarowanie wodami	Działania edukacyjne oraz akcje promujące oszczędzanie wody	Gmina Miasto Elbląg
		Monitoring wód powierzchniowych i podziemnych	GIOŚ
Ograniczanie negatywnych skutków powodzi	Zwiększanie bezpieczeństwa powodziowego, ochrona przeciwpowodziowa	Konserwacja wałów przeciwpowodziowych	Zarząd Zlewni w Elblągu
		Oceny stanu technicznego wałów	Zarząd Zlewni w Elblągu
		Weryfikacja: map zagrożenia powodziowego (mzp), map ryzyka powodziowego (mrp), przegląd i aktualizacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym (pzrp)	RZGW
Gospodarka wodno-ściekowa			
Poprawa jakości wód powierzchniowych	Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki	Budowa/modernizacja ujęć wód i stacji uzdatniania wód	EPWiK Sp. z o.o., Gmina Miasto Elbląg
		Budowa/rozbudowa sieci wodociągowych	EPWiK Sp. z o.o., Gmina Miasto Elbląg
		Budowa/rozbudowa kanalizacji sanitarnej	EPWiK Sp. z o.o., Gmina Miasto Elbląg
		Prowadzenie systematycznej kontroli właścicieli nieruchomości zlokalizowanych na terenach nieskanalizowanych	Gmina Miasto Elbląg
Zasoby geologiczne			

Cele	Kierunek interwencji	Typy zadań proponowanych do realizacji w ramach poszczególnych kierunków interwencji	Podmiot odpowiedzialny za realizację
Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalni, rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	Racjonalne i efektywne gospodarowanie, w przypadku rozpoznania nowych złóż	Wprowadzanie odpowiednich zapisów w mpzp	Gmina Miasto Elbląg
Gleby			
Dobra jakość gleb	Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	Wykonywanie badań glebowych	Gmina Miasto Elbląg
	Rekultywacja i dekontaminacja terenów przemysłowych	Rekultywacja terenów zdegradowanych/przemysłowych	Właściciel nieruchomości
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów			
Ograniczenie ilości odpadów komunalnych przekazywanych do składowania	Racjonalne gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne	Odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych	Gmina Miasto Elbląg – ZUO Sp. z o. o.
		Modernizacja PSZOK	Gmina Miasto Elbląg
	Minimalizacja składowanych odpadów	Działania edukacyjne dla mieszkańców	Gmina Miasto Elbląg
Ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko	Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne	Demontaż i utylizacja azbestu	Właściciel nieruchomości
		Zagospodarowanie osadów ściekowych	EPWiK Sp. z o.o., Gmina Miasto Elbląg

Cele	Kierunek interwencji	Typy zadań proponowanych do realizacji w ramach poszczególnych kierunków interwencji	Podmiot odpowiedzialny za realizację
Zasoby przyrodnicze			
Zachowanie na tym samym poziomie lesistości miasta, zachowanie różnorodności biologicznej	Ochrona form ochrony przyrody i innych obszarów cennych przyrodniczo, tworzenie nowych form ochrony przyrody	Tworzenie nowych form ochrony przyrody	Gmina Miasto Elbląg
		Ochrona istniejących form ochrony przyrody oraz prace pielęgnacyjne i ochronne z tym związane (w tym inwentaryzacja)	Gmina Miasto Elbląg
	Ochrona gatunkowa	Doraźna realizacja działań ochrony czynnej	RDOŚ
	Ochrona krajobrazu	Konserwacja/rewitalizacja i prace pielęgnacyjne parków, terenów rekreacyjnych, zieleni miejskiej	Gmina Miasto Elbląg
	Zrównoważona gospodarka leśna	Uproszczony plan urządzania lasu	Gmina Miasto Elbląg
		Utrzymanie dużego zalesienia lasów komunalnych	Gmina Miasto Elbląg
Zagrożenia poważnymi awariami			
Utrzymanie stanu bez incydentów o znamionach poważnej awarii	Minimalizacja potencjalnych negatywnych skutków awarii i zagrożeń środowiska dla ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego, działalności gospodarczej	Modernizacja punktów alarmowych	Gmina Miasto Elbląg
		Ulepszanie systemu alarmowania/ostrzegania dla mieszkańców o nadzwyczajnych zagrożeniach	Gmina Miasto Elbląg
Edukacja ekologiczna			

Cele	Kierunek interwencji	Typy zadań proponowanych do realizacji w ramach poszczególnych kierunków interwencji	Podmiot odpowiedzialny za realizację
Świadome ekologicznie społeczeństwo	Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców i zmiana ich zachowań na proekologiczne	Akcje informacyjno-edukacyjne; konkursy o tematyce ekologicznej/przyrodniczej; budowa ścieżek edukacyjnych, budowa centrów edukacji przyrodniczej; rajdy rowerowe, pikniki ekologiczne; zielone szkoły; akcje o tematyce ekologicznej (np. „sprzątanie świata”, „dzień ziemi”)	Gmina Miasto Elbląg

Źródło: Opracowanie własne

5.3. GŁÓWNE ZAGROŻENIA DLA REALIZACJI PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Do głównych zagrożeń, jakie mogą się pojawić przy realizacji założonych działań, które mogą doprowadzić do braku realizacji planowanych zadań lub opóźnienia w ich realizacji w założonym czasie (okres 2023–2030) należą:

- nieotrzymanie dofinansowania ze środków zewnętrznych na realizację inwestycji;
- długotrwałe i skomplikowane procedury ubiegania się o wsparcie finansowe (głównie ze środków UE);
- długotrwałe procedury przetargowe;
- długotrwałe i skomplikowane procedury uzyskiwania decyzji administracyjnych (lokalizacyjnych, środowiskowych);
- zmiany prawa krajowego w trakcie realizacji Programu – skutkujące brakiem konieczności realizacji pewnych zadań czy zmianą kompetencji;
- opóźnienia i przedłużający się czas budowy/realizacji inwestycji – przyczyny: nieefektywne planowanie, błędy projektowe, opieszałość wykonawcy, niekorzystne warunki pogodowe, zmiany w regulacjach prawnych, przypadki losowe i nieprzewidziane zdarzenia (awarie, znaleziska archeologiczne, znaleziska w postaci materiałów wybuchowych) itp.

5.4. HARMONOGRAM RZECZOWO-FINANSOWY

Poniżej zamieszczony został harmonogram zadań miasta Elbląg planowanych do realizacji w latach 2023–2030. W celu określenia zadań opracowano ankiety, które zostały rozesłane do instytucji odpowiedzialnych za realizację polityki w zakresie ochrony środowiska oraz zasobów przyrodniczych zarówno z terenu miasta Elbląga jak i instytucji zewnętrznych. Ankiety zostały przygotowane w formie harmonogramu rzeczowo-finansowego zadań planowanych do realizacji przez poszczególne jednostki do roku 2030.

Należy podkreślić, że lista zadań nie zamyka możliwości realizowania innych działań. Oznacza to możliwość realizacji przedsięwzięć niewskazanych w harmonogramie, ale takich, które mieszczą się w ramach obszarów i kierunków interwencji Programu:

1. ochrona klimatu i jakości powietrza;
2. zagrożenie hałasem;
3. pola elektromagnetyczne;
4. gospodarowanie wodami;
5. gospodarka wodno-ściekowa;
6. zasoby geologiczne;
7. gleby;
8. gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów;
9. zasoby przyrodnicze;
10. zagrożenie poważnymi awariami.

Harmonogram wzbogacony został także o zadania z obszaru:

11. Edukacja ekologiczna.

Poniżej zamieszczony został harmonogram rzeczowo–finansowy dla zadań realizowanych przez różnego rodzaju instytucje. Z uwagi na niewielką liczbę pozyskanych zadań monitorowanych, realizowanych przez jednostki zewnętrzne, zadania własne zostały przedstawione razem z zadaniami monitorowanymi w tabeli 18, z rozróżnieniem charakteru tych zadań (W) – zadania własne, (M) – zadania monitorowane.

Tabela 18. Harmonogram rzeczowo–finansowy zadań własnych oraz zadań monitorowanych

L.P	OBSZAR INTERWENCJI	NAZWA ZADANIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	TERMIN ZAKOŃCZENIA	TERMIN ROZPOCZĘCIA	KOSZTY REALIZACJI [ZŁ]								ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	UWAGI	
						2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030			
1.	OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	Wymiana systemu ogrzewania (W)*	Gmina Miasto Elbląg	Bezterminowo	2017 r.	250 000	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Koszty zależne od budżetu na dany rok	
		Realizacja Programu „Ciepłe Mieszkanie” (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2026 r.	2023 r.	842 500	1 137 500	987 500	0	-	-	-	-	WFOŚiGW Olsztyn	Zgodnie z umową podpisaną 24 stycznia 2023 roku w Olsztynie.	
		Realizacja Programu „Czyste Powietrze” (M)**	WFOŚiGW (Gmina Miasto Elbląg na podstawie porozumienia przyjmuje i przekazuje wnioski)	2029 r.	2022 r.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	WFOŚiGW Olsztyn	Koszty zależne od liczby złożonych wniosków
		Wymiana oświetlenia na energooszczędne, LED (W)*	Placówki Oświaty w Elblągu	2026 r.	2023 r.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Budżet, środki własne	Koszty zależne od budżetu na dany rok
		Realizacja „Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Elbląg ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM ₁₀ i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM ₁₀ wraz z planem działań krótkoterminowych” (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2026 r.	2020 r.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	WFOŚiGW Olsztyn Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Brak możliwości określenia kosztów realizacji
		Instalacja fotowoltaiczna (W)*	CKZiU Elbląg	2023 r.	2023 r.	196 000	-	-	-	-	-	-	-	-	RPO Warmia i Mazury	-

L.P.	OBSZAR INTERWENCJI	NAZWA ZADANIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	TERMIN ZAKOŃCZENIA	TERMIN ROZPOCZĘCIA	KOSZTY REALIZACJI [ZŁ]								ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	UWAGI	
						2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030			
		Termomodernizacja oraz termoizolacja (W)*	Placówki oświaty	2026 r.	2023 r.	-	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne, Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Koszty zależne od budżetu na dany rok	
		Wymiana okien (W)*	Placówki oświaty	2026 r.	2023 r.	-	-	-	-	-	-	-	-	Budżet własny, Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Koszty zależne od budżetu na dany rok	
		Budowa instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej wraz z dokumentacją projektową dla budynku przy ul. Fabrycznej 25 w Elblągu (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2023 r.	2022 r.	138 397	-	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	-
		Kontrola instalacji grzewczych (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2030 r.	2023 r.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Realizacja sezonowa przez Straż Miejską w Elblągu Koszty zależne od budżetu na dany rok
2.	ZAGROŻENIE HAŁASEM	Realizacja „Programu Ochrony Środowiska przed Hałasem” (W)*	Gmina Miasto Elbląg	Uchwalany co 5 lat	2023 r.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Na podstawie strategicznych map hałasu marszałek województwa opracowuje dla obszaru województwa projekt uchwały w sprawie programu ochrony środowiska przed hałasem. Program ochrony środowiska przed hałasem jest uchwalany przez sejmik województwa co 5 lat, w terminie do dnia 18 lipca.	

L.P	OBSZAR INTERWENCJI	NAZWA ZADANIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	TERMIN ZAKOŃCZENIA	TERMIN ROZPOCZĘCIA	KOSZTY REALIZACJI [ZŁ]								ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	UWAGI
						2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030		
		Budowa odcinka drogi powiatowej ulicy Wschodniej w Elblągu – Etap I: ul. Wschodnia BIS (projekt + budowa + rozbudowa energooszczędnego systemu oświetlenia) (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2023 r.	2022 r.	10 910 148	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg, Dofinansowanie w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg	-
		Przebudowa drogi powiatowej nr 2122N ul. Związku Jaszczurczego w Elblągu w ramach budowy połączenia tej drogi z drogą wojewódzką nr 500 (projekt + przebudowa + rozbudowa energooszczędnego systemu oświetlenia) (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2023 r.	2022 r.	6 321 960	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg, Dofinansowanie w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg	Wartość na dzień 20.06.2023 r.
		Przebudowa mostu nad rzeką Elbląg leżącego w ciągu Alei Kardynała Stefana Wyszyńskiego (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2025 r.	2023 r.	317 877	3 000 000	4 850 000	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Wartość na dzień 20.06.2023 r.
		Przebudowa mostu nad rzeką Fiszewką w ciągu ul. Warszawskiej (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2024 r.	2023 r.	370 000	5 000 000	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Wartość na dzień 20.06.2023 r.
		Odnowa nawierzchni dróg w Elblągu (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2023 r.	2015 r.	1 486 770	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Wartość na dzień 20.06.2023 r.
		Odnowa nawierzchni ul. Obóznej w Elblągu (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2023 r.	2022 r.	454 145	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg, Środki Inwestorów zewnętrznych	Wartość na dzień 20.06.2023 r.

L.P	OBSZAR INTERWENCJI	NAZWA ZADANIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	TERMIN ZAKOŃCZENIA	TERMIN ROZPOCZĘCIA	KOSZTY REALIZACJI [ZŁ]								ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	UWAGI
						2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030		
		Modernizacja drogi powiatowej nr 2113N w ciągu ul. Radomskiej w Elblągu (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2023 r.	2023 r.	388 034	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Wartość na dzień 20.06.2023 r.
		Przebudowa ulicy Nowogródzkiej w Elblągu (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2023 r.	2023 r.	70 000	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	-
		Budowa połączenia drogowego pomiędzy ul. Częstochowską i ul. Legionów w Elblągu (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2025 r.	2022 r.	123	1 532 304	2 298 460	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg, Środki Inwestorów zewnętrznych	Wartość na dzień 20.06.2023 r.
		Rozbudowa Al. Jana Pawła II w Elblągu (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2025 r.	2022 r.	0	90 000	3 100 000	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg, Środki Inwestorów zewnętrznych	-
		Budowa ścieżki rowerowej i odnowa nawierzchni chodnika w ciągu Al. Grunwaldzkiej od ul. Sadowej do wjazdu na parking Hali Sportowo-Widowskiej (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2023 r.	2023 r.	580 000	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	-
3.	POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	Uwzględnianie zapisów dotyczących ochrony przed polem elektromagnetycznym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (W)*	Gmina Miasto Elbląg	Zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Brak nakładów finansowych

L.P	OBSZAR INTERWENCJI	NAZWA ZADANIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	TERMIN ZAKOŃCZENIA	TERMIN ROZPOCZĘCIA	KOSZTY REALIZACJI [ZŁ]								ŹRÓDEŁA FINANSOWANIA	UWAGI
						2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030		
4	GOSPODAROWANIE WODAMI	Konserwacja wałów przeciwpowodziowych na terenie Zarządu Zlewni w Elblągu: NW Elbląg – okoszenie z rozdrobieniem pokosu, wycinka zakrzaczeń ze zrzębkowaniem (M)**	Zarząd Zlewni w Elblągu	Listopad każdego roku	Czerwiec każdego roku	881 586	969 745	1 066 391	1 173 391	1 290 730	1 419 803	1 561 783	1 717 962	Dotacja/ Środki własne	-
		Zabudowa uszkodzeń wałów przeciwpowodziowych (wyrw, nory) na terenie NW Elbląg (M)**	Zarząd Zlewni w Elblągu	Listopad każdego roku	Czerwiec każdego roku	1 207 554	1 328 310	1 461 141	1 607 255	1 767 981	1 944 779	2 139 256	2 353 182	Dotacja/ Środki własne	-
		Oceny stanu technicznego wałów na terenie NW Elbląg, wykonanie rocznej kontroli oceny stanu technicznego wałów p.pow (M)**	Zarząd Zlewni w Elblągu	Grudzień każdego roku	Październik każdego roku	482 283	530 511	583 562	641 919	706 111	776 722	854 394	939 833	Dotacja/ Środki własne	-
		Oceny stanu technicznego budowli hydrotechnicznych na terenie NW Elbląg, wykonanie rocznej kontroli oceny stanu technicznego budowli hydrotechnicznych (M)**	Zarząd Zlewni w Elblągu	Grudzień każdego roku	Październik każdego roku	68 880	75 768	83 345	91 679	100 847	110 932	122 025	134 228	Dotacja/ Środki własne	-
		Konserwacja kanałów i cieków na terenie Zarządu Zlewni w Elblągu: Konserwacja kanałów NW Elbląg – okoszenie skarp z wygrabieniem, hakowanie roślinności z dna z rozplantowaniem (M)**	Zarząd Zlewni w Elblągu	Listopad każdego roku	Czerwiec każdego roku	2 734 696	3 008 166	3 308 983	3 639 881	4 003 869	4 404 256	4 844 682	5 329 150	Dotacja/ Środki własne	-

L.P.	OBSZAR INTERWENCJI	NAZWA ZADANIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	TERMIN ZAKOŃCZENIA	TERMIN ROZPOCZĘCIA	KOSZTY REALIZACJI [ZŁ]								ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	UWAGI	
						2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030			
		Budowa zbiornika wodnego na Potoku Dębica w Elblągu (M)**	PG Wody Polskie ZZ Elbląg	2027 r.	2016 r.	249 593	180 743	680 000	410 922	689 738	-	-	-	Środki własne	-	
		Regulacja Srebrnego Potoku km 0+000–12+167 miasto Elbląg (M)**	PG Wody Polskie ZZ Elbląg	2026 r.	2007 r.	1 204 415	7 369 000	18 017 688	10 154 675	-	-	-	-	Środki własne	-	
5.	GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	Dofinansowanie budowy przyłączy do kanalizacji sanitarnej nieruchomości zlokalizowanych na terenie Gminy Miasto Elbląg (W)*	Gmina Miasto Elbląg	Zadanie realizowane corocznie	Zadanie realizowane corocznie	50 000	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Brak możliwości określenia kosztów realizacji na kolejne lata	
		Kontrola zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków (W)*	Gmina Miasto Elbląg	Zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe	-	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Podpisana została umowa na lata 2021–2024 r. Na kontrole przeznaczone jest łącznie 30 tys. Brak możliwości określenia kosztów realizacji na poszczególne lata	
		Bezwykopowa renowacja kanałów sanitarnych metodą ROBO-LINER na terenie m. Elbląga (M)**	EPWiK Sp. z o.o. w Elblągu	2030 r.	2021 r.	200 000	200 000	200 000	300 000	300 000	300 000	300 000	300 000	300 000	Środki własne	-
		Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków przy ul. Mazurskiej w Elblągu (M)**	EPWiK Sp. z o.o. w Elblągu	2023 r.	2020 r.	26 304 146	-	-	-	-	-	-	-	-	Pożyczka z NFOŚiGW; Dotacja UE w ramach POIiŚ 2014–2020; Środki własne	Koszty realizacji uwzględniają wynagrodzenie: Wykonawcy, Inżyniera Kontraktu, JRP oraz odsetki od pożyczki
		Bezwykopowa renowacja kanałów deszczowych na terenie m. Elbląga (M)**	EPWiK Sp. z o.o. w Elblągu	2030r.	2021 r.	200 000	200 000	200 000	300 000	300 000	300 000	300 000	300 000	300 000	Środki własne	-

L.P.	OBSZAR INTERWENCJI	NAZWA ZADANIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	TERMIN ZAKOŃCZENIA	TERMIN ROZPOCZĘCIA	KOSZTY REALIZACJI [ZŁ]								ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	UWAGI
						2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030		
		Zabezpieczenie cieków naturalnych przed zanieczyszczeniami wodami opadowymi (M)**	EPWiK Sp. z o.o. w Elblągu	2030r.	2021 r.	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	500 000	500 000	Środki własne	-
		Przebudowa przepompowni ścieków P2 przy ul. Grunwaldzkiej (M)**	EPWiK Sp. z o.o. w Elblągu	2023 r.	2023 r.	1 500 000	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne	-
		Likwidacja-wymiana sieci wodociągowych azbestowocementowych. (M)**	EPWiK Sp. z o.o. w Elblągu	2027 r.	2024 r.	-	600 000	800 000	800 000	800 000	500 000	-	-	Środki własne	-
		Wymiana, rekonstrukcja kanałów sanitarnych tłocznych i grawitacyjnych (M)**	EPWiK Sp. z o.o. w Elblągu	2030 r.	2024 r.	-	500 000	500 000	800 000	500 000	500 000	500 000	500 000	Środki własne	-
		Modernizacja zbiornika gazu na oczyszczalni (M)**	EPWiK Sp. z o.o. w Elblągu	2026 r.	2026 r.	-	-	-	1 500 000	-	-	-	-	Środki własne	-
		Instalacja kofermentu na oczyszczalni (M)**	EPWiK Sp. z o.o. w Elblągu	2027 r.	2027 r.	-	-	-	-	3 000 000	-	-	-	Środki własne	-
		Kanalizacja sanitarna ulica Wschodnia (M)**	EPWiK Sp. z o.o. w Elblągu	2025 r.	2023 r.	500 000	1 270 000	1 000 000	-	-	-	-	-	Środki własne	-
		Przebudowa - modernizacja kanałów deszczowych (M)**	EPWiK Sp. z o.o. w Elblągu	2030 r.	2024 r.	-	250 000	250 000	250 000	250 000	250 000	250 000	250 000	Środki własne	-

L.P	OBSZAR INTERWENCJI	NAZWA ZADANIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	TERMIN ZAKOŃCZENIA	TERMIN ROZPOCZĘCIA	KOSZTY REALIZACJI [ZŁ]								ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	UWAGI	
						2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030			
6.	ZASOBY GEOLOGICZNE	Uwzględnianie zapisów dotyczących ochrony zasobów geologicznych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (W)*	Gmina Miasto Elbląg	Zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Brak nakładów finansowych
7.	GŁĘBY	Uwzględnianie zapisów dotyczących ochrony gleb w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (W)*	Gmina Miasto Elbląg	Zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Brak nakładów finansowych
		Badanie gleby i ziemi celem przekazania wykazu historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi (W)*	Gmina Miasto Elbląg	Zadanie realizowane co 2 lata	Zadanie realizowane co 2 lata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Koszty zależne od budżetu na dany rok
8.	GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	Dofinansowanie kosztów transportu i unieszkodliwiania azbestu i wyrobów zawierających azbest. (W)*	Gmina Miasto Elbląg	Zadanie realizowane corocznie	Zadanie realizowane corocznie	50 000	-	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Brak możliwości określenia kosztów realizacji na kolejne lata
		Kontrola firm odbierających odpady komunalne wpisane do rejestru działalności regulowanej (W)*	Gmina Miasto Elbląg	Zadanie realizowane co 2 lata	Zadanie realizowane co 2 lata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Brak nakładów finansowych
		Kontrola właścicieli nieruchomości niezamieszkałych w zakresie odbioru odpadów komunalnych (W)*	Gmina Miasto Elbląg	Zadanie realizowane co 2 lata	Zadanie realizowane co 2 lata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Brak nakładów finansowych

L.P	OBSZAR INTERWENCJI	NAZWA ZADANIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	TERMIN ZAKOŃCZENIA	TERMIN ROZPOCZĘCIA	KOSZTY REALIZACJI [ZŁ]								ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	UWAGI
						2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030		
9.	ZASOBY PRZYRODNICZE	Realizacja uproszczonego planu urządzenia lasu obiekt Modrzewina (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2025 r.	2023 r.	-	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Zgodnie z posiadanymi środkami finansowymi na dany rok
		Ustanowienie pomnika przyrody (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2023 r.	2023 r.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Brak kosztów
		Pielęgnacja pomników przyrody (min 1 na rok) (W)*	Gmina Miasto Elbląg	2026 r.	2023 r.	-	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Zgodnie z posiadanymi środkami finansowymi na dany rok
		Nowe nasadzenia, kompensacja przyrodnicza – nasadzenia zastępcze (W)*	Placówki oświaty	2024 r.	2022 r.	-	-	-	-	-	-	-	-	Podmioty odpowiedzialne za wykonanie decyzji DOŚ/ środki własne	Na podstawie wydanych decyzji
10.	ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	Miejski Plan Zarządzania Kryzysowego (W)*	Gmina Miasto Elbląg	Proces ciągły	Proces ciągły	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Brak nakładów finansowych
		System ostrzegania i alarmowania ludności (W)*	Gmina Miasto Elbląg	Proces ciągły	Proces ciągły	1 300	1 500	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	W kolejnych latach koszt trudny do przewidzenia w związku z inflacją i innymi czynnikami niezależnymi Opłata abonamentowa – serwer SMS
						9 000	9 000	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	W kolejnych latach koszt trudny do przewidzenia w związku z inflacją i innymi czynnikami niezależnymi. Roczny przegląd syren
					50 000	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Zakup syreny	

L.P.	OBSZAR INTERWENCJI	NAZWA ZADANIA	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA ZADANIE	TERMIN ZAKOŃCZENIA	TERMIN ROZPOCZĘCIA	KOSZTY REALIZACJI [ZŁ]								ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	UWAGI	
						2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030			
11.	EDUKACJA EKOLOGICZNA	Prowadzenie zajęć edukacyjnych (W)*	Gmina Miasto Elbląg	Akcje coroczne	Akcje coroczne	-	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Koszty zależne od budżetu na dany rok	
		Działania informacyjno-edukacyjne (W)*														
		Organizacja festynów oraz pikników ekologicznych (W)*														
		Tworzenie tablic oraz ulotek edukacyjnych (W)*														
		Organizacja konkursów o tematyce ekologicznej (W)*														
		Organizowanie akcji o tematyce ekologicznej, takich jak „Sprzątanie Świata” oraz „Dzień Ziemi” (W)*														
		Produkcja materiałów na potrzeby organizowanych akcji, kampanii edukacyjnych (W)*														
		Budowa domków dla owadów oraz jeży (W)*	Gmina Miasto Elbląg	Akcje sezonowe	Akcje sezonowe	2 160	-	-	-	-	-	-	-	-	Środki własne Gminy Miasto Elbląg	Koszty zależne od budżetu na dany rok
		Konsultacje społeczne dokumentów z zakresu ochrony środowiska, gospodarki wodnej, ochrony przyrody (W)*	Gmina Miasto Elbląg	W zależności od opracowywanych dokumentów	W zależności od opracowywanych dokumentów	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Brak nakładów finansowych

*(W) – zadanie własne

** (M) – zadanie monitorowane

Źródło: Opracowanie własne

5.5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Finansowanie działań Programu spoczywa na jednostkach uczestniczących w jego realizacji. Podstawowym źródłem finansowania zadań wskazanych w Programie będą środki własne oraz fundusze zewnętrzne. Dodatkowych źródeł finansowania zadań poszczególne jednostki mogą szukać wśród funduszy unijnych środków NFOŚiGW i WFOŚiGW, kredytów bankowych oraz dotacji.

Poniżej scharakteryzowano najważniejsze źródła środków zewnętrznych na finansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska. Należy zaznaczyć, że poniższy wykaz źródeł finansowania nie jest wyczerpujący. Wynika to między innymi z trwającego procesu negocjacji pozyskiwania środków z Unii Europejskiej. Podczas realizacji Programu mogą się również pojawić się inne, nowe źródła finansowania.

Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych

Program ma na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych przez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez JST i ich związki. Program realizowany jest poprzez procesy inwestycyjne udzielane przez BGK. Program ten zakłada dotacje na inwestycje dla gmin i powiatów.

W ramach dotychczasowych naborów wniosków, wysokość finansowania wynosiła 95% wartości inwestycji dla następujących inwestycji:

- budowa lub modernizacja infrastruktury drogowej;
- budowa lub modernizacja infrastruktury wodno–kanalizacyjnej, w tym oczyszczalni;
- budowa lub modernizacja źródeł ciepła sieciowego zeroemisyjnego;
- budowa lub modernizacja indywidualnych źródeł ciepła zeroemisyjnego;
- budowa lub modernizacja infrastruktury gospodarki odpadami, w tym spalarnie, przetwarzanie biologiczne, segregacja;
- odnawialne źródła energii.

Wysokość finansowania wynosiła 90% wartości inwestycji dla następujących inwestycji:

- tabor z napędem zeroemisyjnym;
- budowa lub modernizacja źródeł ciepła sieciowego niskoemisyjnego;
- budowa lub modernizacja sieci ciepłowniczej;
- budowa lub modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej, z wyłączeniem oświetleniowej;
- cyfryzacja usług publicznych i komunalnych;
- poprawa efektywności energetycznej budynków i instalacji publicznych;
- innowacyjne rozwiązania w elektroenergetyce;
- rewitalizacja obszarów miejskich;

Wysokość finansowania wynosiła 85% wartości inwestycji dla następujących inwestycji:

- budowa lub modernizacja infrastruktury technicznej drogowej;

- budowa lub modernizacja infrastruktury tramwajowej, w tym zajezdni;
- budowa lub modernizacja infrastruktury kolejowej, w tym stacji utrzymaniowo–naprawczej;
- budowa lub modernizacja infrastruktury transportu wodnego;
- tabor transportu kolejowego;
- tabor transportu tramwajowego;
- tabor z napędem niskoemisyjnym;
- budowa lub modernizacja kanalizacji deszczowej;
- gospodarka wodna, w tym melioracja, retencja, osuszanie;
- budowa lub modernizacja indywidualnych źródeł ciepła niskoemisyjnego;
- budowa i modernizacja infrastruktury społecznej;
- budowa lub modernizacja infrastruktury edukacyjnej;
- rewitalizacja obszarów i/lub budynków zdegradowanych i/lub przemysłowych.

Wysokość finansowania wynosiła 80% wartości inwestycji dla następujących inwestycji:

- tabor zbiorowego transportu drogowego;
- tabor zbiorowego transportu wodnego;

Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg

Pomimo systematycznej poprawy, stan polskich dróg samorządowych wciąż stanowi jedną z podstawowych barier ograniczających wzrost poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego, a także jest czynnikiem obniżającym aktywność gospodarczą, inwestycyjną oraz konkurencyjność regionów i poszczególnych ośrodków gospodarczych.

Ustawa z dnia 23 października 2018 r. o Rządowym Funduszu Rozwoju Dróg (t.j. Dz. U. 2023 poz. 747) powołany został nowy mechanizm wsparcia jednostek samorządu terytorialnego, realizujących inwestycje na drogach samorządowych. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (RFRD) stanowi kompleksowy instrument wsparcia realizacji zadań na drogach zarządzanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Jego celem jest przyspieszenie powstawania nowoczesnej i bezpiecznej infrastruktury drogowej na szczeblu lokalnym, stanowiącej ważny element prawidłowego funkcjonowania i rozwoju gospodarki oraz przyczyniającej się do poprawy poziomu życia obywateli.

W 2019 r. po raz pierwszy realizowano zadania w ramach Funduszu. Środki RFRD przekazywane są na:

- dofinansowanie budowy, przebudowy i remontu dróg powiatowych i dróg gminnych,
- dofinansowanie budowy mostów lokalizowanych w ciągu dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych;
- finansowanie budowy, przebudowy i remontu dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych o znaczeniu obronnym;
- dofinansowanie zadań mających na celu wyłącznie poprawę bezpieczeństwa ruchu pieszych w obszarze oddziaływania przejść dla pieszych;

- dofinansowanie budowy obwodnic lokalizowanych w ciągach dróg wojewódzkich;
- dofinansowanie budowy, przebudowy lub remontu dróg wojewódzkich, dróg powiatowych lub dróg gminnych, zarządzanych przez prezydenta miasta na prawach powiatu będącego siedzibą wojewody lub sejmiku województwa.

W ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg, środki przekazywane są na zasadach konkursowych, głównie na dofinansowanie budowy, przebudowy i remontu dróg powiatowych i gminnych. Wsparcie będzie przyznawane na podstawie wniosków o dofinansowanie, składanych przez jednostki samorządu terytorialnego w ramach naborów przeprowadzanych na terenie każdego województwa. Za przeprowadzenie naboru oraz późniejszą ocenę wniosków o dofinansowanie odpowiadają wojewodowie.

Warunkiem uzyskania dofinansowania jest złożenie przez właściwego zarządcę drogi wniosku o dofinansowanie u wojewody i spełnienie kryteriów kwalifikacyjnych. Kryteria oceny wniosków określone są w ustawie o Rządowym Funduszu Rozwoju Dróg i wskazują szereg przesłanek, które powinny zostać wzięte pod uwagę przez komisję dokonującą oceny wniosku. Uwzględnia się takie kwestie jak: zwiększenie dostępności transportowej jednostek administracyjnych, zapewnienie spójności sieci dróg publicznych, podnoszenie standardów technicznych dróg powiatowych i gminnych, poprawę stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego czy poprawę dostępności terenów inwestycyjnych. Natomiast wojewodowie ustalą szczegółowe kryteria uwzględniające specyfikę i potrzeby regionu.

Premier zatwierdza ostateczne listy zadań powiatowych i gminnych do dofinansowania z RFRD, z prawem dokonywania w nich zmian. W tym celu w planie finansowym RFRD wyodrębnia się rezerwę w kwocie stanowiącej równowartość 5% planowanych wydatków Funduszu w danym roku, którą dysponował będzie szef rządu.

Wysokość dofinansowania ze środków RFRD na zadania powiatowe i gminne będzie uzależniona od dochodów danej jednostki samorządu terytorialnego: im niższy dochód podatkowy jednostek samorządu terytorialnego, tym większa wartość dofinansowania, przy czym maksymalne dofinansowanie będzie mogło wynieść aż do 80% kosztów realizacji zadania.

Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg rozszerzył katalog beneficjentów o prezydentów miast na prawach powiatu, będących siedzibą wojewody lub sejmiku województwa. Od 2021 roku prezydenci tych miast będą mogli uzyskać dofinansowanie budowy, przebudowy lub remontu zarządzanych przez nich dróg wojewódzkich, dróg powiatowych lub dróg gminnych.

Nabór wniosków o dofinansowanie prowadzi minister właściwy do spraw transportu. Dofinansowanie może wynieść do 80% wartości zadania, ale nie więcej niż 30 mln zł. Minister może wskazać maksymalną liczbę zadań miejskich, które mogą uzyskać dofinansowanie z jednego miasta na prawach powiatu w ramach naboru.

W ramach naboru na zadania remontowe na drogach gminnych i powiatowych na 2023 rok limit na dofinansowanie zadań realizowanych przez samorządy województwa warmińsko-mazurskiego wyniesie 61,1 mln zł:

- 30,4 mln zł na zadania powiatowe;

- 30,7 mln zł na zadania gminne.

Wsparcie uzyska 89 zadań: 56 powiatowych i 33 gminne, co pozwoli na remont 97 kilometrów dróg: 69 km powiatowych i 28 km gminnych.

Program Czyste Powietrze

Celem Programu Czyste Powietrze jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Przeznaczony jest dla właścicieli lub współwłaścicieli jednorodzinnych budynków mieszkalnych lub wydzielonych w budynkach jednorodzinnych lokali mieszkalnych z wyodrębnioną księgą wieczystą.

Dofinansowanie dotyczy wymiany starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy, oraz przeprowadzenia niezbędnych prac termomodernizacyjnych budynku. Dotacja może wynosić do 66 000 zł dla podstawowego poziomu dofinansowania i do 99 000 zł oraz do 135 000 zł dla podwyższonego poziomu dofinansowania i dla najwyższego poziomu dofinansowania.

Rodzaje wspieranych przedsięwzięć oraz maksymalne kwoty dofinansowania w części programu dla beneficjentów uprawnionych do podstawowego poziomu dofinansowania:

- Opcja 1 – przedsięwzięcie obejmujące demontaż nieefektywnego źródła ciepła na paliwo stałe oraz zastąpienie go zakupem i montażem pompy ciepła typu powietrze-woda albo grunтовой pompy ciepła do celów ogrzewania lub ogrzewania i chłodzenia. Dodatkowo mogą być wykonane:

- demontaż starej instalacji centralnego ogrzewania
- lub ciepłej wody użytkowej (w tym kolektorów słonecznych);
- zakup i montaż mikroinstalacji fotowoltaicznej;
- zakup i montaż wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła;
- zakup i montaż ocieplenia przegród budowlanych, okien, drzwi zewnętrznych, drzwi/bram garażowych (zawiera również demontaż);
- przygotowanie dokumentacji związanej z powyższym zakresem: audytu energetycznego, dokumentacji projektowej, ekspertyz.

Kwota maksymalnej dotacji wynosi 35 000 zł bez instalacji oraz 41 000 zł z instalacją fotowoltaiczną (gdy przedsięwzięcie nie obejmuje kompleksowej termomodernizacji) lub 60 000 zł bez instalacji oraz 66 000 zł z instalacją fotowoltaiczną (dla przedsięwzięcia z kompleksową termomodernizacją).

- Opcja 2 – przedsięwzięcie obejmujące demontaż niewydajnego źródła ciepła na paliwo stałe oraz:

- zakup i montaż innego źródła ciepła niż wymienione w opcji 1, do celów ogrzewania lub ogrzewania i c.w.u., albo
- zakup i montaż kotłowni gazowej (w rozumieniu załącznika 2 do programu t.j. przyłącze gazowe/zbiornik na gaz, instalacja wewnętrzna, kocioł gazowy kondensacyjny,

opłata przyłączeniowa – dotyczy budynków, które nie są przyłączone do sieci dystrybucji gazu. Maksymalna intensywność dotacji wynosi 45% lub 8 300 zł).

Kwota maksymalnej dotacji dla przedsięwzięć bez kompleksowej termomodernizacji wynosi 25 000 zł bez instalacji oraz 31 000 zł z instalacją fotowoltaiczną; dla przedsięwzięć z kompleksową termomodernizacją wynosi 50 000 zł (gdy przedsięwzięcie nie obejmuje instalacji fotowoltaicznej) lub 56 000 zł (dla przedsięwzięć instalacją fotowoltaiczną).

- Opcja 3 – przedsięwzięcia nieobejmujące wymiany źródła ciepła na paliwo stałe na nowe źródło ciepła, a obejmujące (dopuszcza się wybór więcej niż jednego elementu z zakresu):
  - zakup i instalację wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła;
  - zakup i instalację ocieplenia dla przegród budowlanych, okien, drzwi zewnętrznych, drzwi/bram garażowych (zawiera również demontaż);
  - wykonanie dokumentacji dotyczącej powyższego zakresu: audytu energetycznego, dokumentacji projektowej, ekspertyz.

Kwota maksymalnej dotacji w opcji 3 wynosi 13 000 zł dla przedsięwzięcia bez kompleksowej termomodernizacji oraz 33 000 zł dla przedsięwzięcia z kompleksową termomodernizacją. Beneficjentami Programu mogą być osoby fizyczne, będą właścicielami/współwłaścicielami budynków mieszkalnych jednorodzinnych lub wydzielonych w budynkach jednorodzinnych lokali mieszkalnych z wyodrębnioną księgą wieczystą, o dochodzie miesięcznym nieprzekraczającym kwoty 1 894 zł na jednego członka w gospodarstwie wieloosobowym lub 2 651 zł w gospodarstwie jednoosobowym.

Inne rodzaje wspieranych przedsięwzięć oraz maksymalne kwoty dofinansowania przewidziane są dla beneficjentów uprawnionych do podwyższonego poziomu dofinansowania oraz beneficjentów najwyższego poziomu dofinansowania.

W ramach podwyższonego poziomu finansowania wyróżnia się następujące rodzaje wspieranych przedsięwzięć oraz maksymalne kwoty dofinansowania:

- Opcja 1 – przedsięwzięcia obejmujące demontaż nieefektywnego źródła ciepła na paliwo stałe oraz zakup i montaż pompy ciepła typu powietrze – woda albo gruntowej pompy ciepła do celów ogrzewania lub ogrzewania i cwu.

Dodatkowo mogą być wykonane:

- demontaż oraz zakup i montaż nowej instalacji centralnego ogrzewania lub cwu (w tym kolektorów słonecznych);
- zakup i montaż mikroinstalacji fotowoltaicznej;
- zakup i montaż wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła;
- zakup i montaż ocieplenia przegród budowlanych, okien, drzwi zewnętrznych, bram garażowych (zawiera również demontaż);
- dokumentacja dotycząca powyższego zakresu: audyt energetyczny, dokumentacja projektowa, ekspertyzy.

Kwota maksymalnej dotacji dla przedsięwzięć bez kompleksowej termomodernizacji wynosi 50 000 zł bez instalacji oraz 59 000 zł z instalacją fotowoltaiczną; dla przedsięwzięć z kompleksową termomodernizacją wynosi 90 000 zł (gdy przedsięwzięcie nie obejmuje instalacji fotowoltaicznej) lub 99 000 zł (dla przedsięwzięć instalacją fotowoltaiczną).

• Opcja 2 – przedsięwzięcie obejmujące demontaż nieefektywnego źródła ciepła na paliwo stałe oraz:

- zakup i montaż innego źródła ciepła niż wymienione powyżej do celów ogrzewania lub ogrzewania i cwu albo
- zakup i montaż kotłowni gazowej (w rozumieniu załącznika 2a do Programu t.j. przyłącze gazowe/zbiornik na gaz, instalacja wewnętrzna, kocioł gazowy kondensacyjny, opłata przyłączeniowa – dotyczy budynków, które nie są przyłączone do sieci dystrybucji gazu. Maksymalna intensywność dotacji wynosi 70% lub 13 900 zł).

Dodatkowo mogą być wykonane:

- demontaż oraz zakup i montaż nowej instalacji centralnego ogrzewania lub cwu (w tym kolektorów słonecznych, pompy ciepła wyłącznie do cwu);
- zakup i montaż mikroinstalacji fotowoltaicznej;
- zakup i montaż wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła;
- zakup i montaż ocieplenia przegród budowlanych, okien, drzwi zewnętrznych, bram garażowych (zawiera również demontaż);
- dokumentacja dotycząca powyższego zakresu: audyt energetyczny, dokumentacja projektowa, ekspertyzy.

Kwota maksymalnej dotacji dla przedsięwzięć bez kompleksowej termomodernizacji wynosi 32 000 zł bez instalacji oraz 41 000 zł z instalacją fotowoltaiczną; dla przedsięwzięć z kompleksową termomodernizacją wynosi 72 000 zł (gdy przedsięwzięcie nie obejmuje instalacji fotowoltaicznej) lub 81 000 zł (dla przedsięwzięć instalacją fotowoltaiczną). Audyt energetyczny to dodatkowy koszt 1 200 zł w każdym z powyższych przypadków.

• Opcja 3 – przedsięwzięcie nieobejmujące wymiany źródła ciepła na paliwo stałe na nowe źródło ciepła, a obejmujące:

- zakup i montaż wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła;
- zakup i montaż ocieplenia przegród budowlanych, okien, drzwi zewnętrznych, bram garażowych (zawiera również demontaż);
- wykonanie dokumentacji dotyczącej powyższego zakresu: audytu energetycznego, dokumentacji projektowej, ekspertyz.

Kwota maksymalnej dotacji dla opcji 3 wynosi 25 000 zł dla przedsięwzięć z instalacją fotowoltaiczną bez kompleksowej termomodernizacji oraz 48 000 zł dla przedsięwzięć z instalacją fotowoltaiczną z kompleksową termomodernizacją. Audyt energetyczny to dodatkowy koszt 1 200 zł w obu przypadkach.

W ramach najwyższego poziomu dofinansowania wyróżnia się następujące rodzaje wspieranych przedsięwzięć oraz maksymalne kwoty dofinansowania:

- Opcja 1 – przedsięwzięcia obejmujące demontaż nieefektywnego źródła ciepła na paliwo stałe oraz zakup i montaż pompy ciepła typu powietrze-woda albo gruntowej pompy ciepła do celów ogrzewania lub ogrzewania i cwu.

Dodatkowo mogą być wykonane:

- demontaż oraz zakup i montaż nowej instalacji centralnego ogrzewania lub cwu (w tym kolektorów słonecznych);
- zakup i montaż mikroinstalacji fotowoltaicznej;
- zakup i montaż wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła;
- zakup i montaż ocieplenia przegród budowlanych, okien, drzwi zewnętrznych, bram garażowych (zawiera również demontaż);
- dokumentacja dotycząca powyższego zakresu: audyt energetyczny, dokumentacja projektowa, ekspertyzy.

Kwota maksymalnej dotacji dla przedsięwzięć bez kompleksowej termomodernizacji wynosi 70 000 zł bez instalacji oraz 79 000 zł z instalacją fotowoltaiczną; dla przedsięwzięć z kompleksową termomodernizacją wynosi 120 000 zł (gdy przedsięwzięcie nie obejmuje instalacji fotowoltaicznej) lub 135 000 zł (dla przedsięwzięć instalacją fotowoltaiczną). Audyt energetyczny to dodatkowy koszt 1 200 zł w każdym z powyższych przypadków.

- Opcja 2 – przedsięwzięcie obejmujące demontaż nieefektywnego źródła ciepła na paliwo stałe oraz:

- zakup i montaż innego źródła niż wymienione powyżej do celów ogrzewania lub ogrzewania i cwu albo
- zakup i montaż kotłowni gazowej (w rozumieniu załącznika 2b do Programu t.j. przyłącze gazowe/zbiornik na gaz, instalacja wewnętrzna, kocioł gazowy kondensacyjny, opłata przyłączeniowa – dotyczy budynków, które nie są przyłączone do sieci dystrybucji gazu. Maksymalna intensywność dotacji wynosi 100% lub 18 500 zł).

Dodatkowo mogą być wykonane:

- demontaż oraz zakup i montaż nowej instalacji centralnego ogrzewania lub cwu (w tym kolektorów słonecznych, pompy ciepła włącznie do cwu);
- zakup i montaż mikroinstalacji fotowoltaicznej;
- zakup i montaż wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła;
- zakup i montaż ocieplenia przegród budowlanych, okien, drzwi zewnętrznych, bram garażowych (zawiera również demontaż);
- dokumentacja dotycząca powyższego zakresu: audyt energetyczny, dokumentacja projektowa, ekspertyzy.

Kwota maksymalnej dotacji dla przedsięwzięć bez kompleksowej termomodernizacji wynosi 50 000 zł bez instalacji oraz 59 000 zł z instalacją fotowoltaiczną; dla przedsięwzięć z kompleksową termomodernizacją wynosi 100 000 zł (gdy przedsięwzięcie nie obejmuje instalacji fotowoltaicznej) lub 115 000 zł (dla przedsięwzięć instalacją fotowoltaiczną). Audyt energetyczny to dodatkowy koszt 1 200 zł w każdym z powyższych przypadków.

- Opcja 3 – przedsięwzięcie nieobejmujące wymiany źródła ciepła na paliwo stałe na nowe źródło ciepła, obejmujące:
  - zakup i montaż wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła;
  - zakup i montaż ocieplenia przegród budowlanych, okien, drzwi zewnętrznych, bram garażowych (zawiera również demontaż);
  - wykonanie dokumentacji dotyczącej powyższego zakresu: audytu energetycznego, dokumentacji projektowej, ekspertyz.

Kwota maksymalnej dotacji dla opcji 3 wynosi 40 000 zł dla przedsięwzięć z instalacją fotowoltaiczną bez kompleksowej termomodernizacji oraz 70 000 zł dla przedsięwzięć z instalacją fotowoltaiczną z kompleksową termomodernizacją. Audyt energetyczny to dodatkowy koszt 1 200 zł w obu przypadkach.

Czas trwania programu przewidziano na 10 lat – do końca 2027 roku przyjmowane będą wnioski, a wszystkie prace objęte umową powinny zostać zakończone do 30.06.2029 r.

Program „Ciepłe Mieszkanie”

Program dedykowany jest dla gmin, które następnie ogłaszać będą nabór dla osób fizycznych na terenie gminy, posiadających tytuł prawny wynikający z prawa własności lub ograniczonego prawa rzeczowego do lokalu mieszkalnego, znajdującego się w budynku mieszkalnym wielorodzinnym. Finansowanie dotyczy wymiany wszystkich nieefektywnych źródeł ciepła na paliwa stałe służących do ogrzewania lokalu mieszkalnego na efektywne źródła ciepła lub podłączenie do efektywnego źródła ciepła w budynku.

W przypadku najbardziej zanieczyszczonych gmin dotacja może wynosić do 17 500 zł dla podstawowego poziomu dofinansowania, 26 900 zł dla podwyższonego poziomu dofinansowania i 39 900 zł dla najwyższego poziomu dofinansowania. W przypadku pozostałych gmin dotacja może wynosić do 15 000 zł dla podstawowego poziomu dofinansowania, 25 000 zł dla podwyższonego poziomu dofinansowania i 37 500 zł dla najwyższego poziomu dofinansowania.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)

Zakres finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej NFOŚiGW określa art. 400a ust. 1 oraz art. 410a ust. 4–6 ustawy Prawo ochrony środowiska. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest instytucją wdrażającą, a także i finansującą przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska.

W ramach NFOŚiGW dofinansowanie w ramach poszczególnych działań z zakresu ochrony środowiska mogą otrzymać:

- **Działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska:**
  - Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej;
  - regionalne zarządy gospodarki wodnej;

- wojewódzkie zarządy melioracji i urzędzeń wodnych;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, działające w ich imieniu jednostki organizacyjne;
- podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego;
- jednostki organizacyjne Lasów Państwowych;
- urzędy morskie;
- Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej;
- Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej;
- Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego;
- Państwowy Instytut Badawczy;
- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska;
- Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska;
- Ministerstwo Środowiska.

Dotacje:

- maksymalny poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu: 85%;
- maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (%):
  - organy władzy, administracji rządowej; KZGW; RZGW – 100%, WZMiUW – 100%, w zakresie projektów realizujących zadania Skarbu Państwa;
  - pozostali beneficjenci: 85%;
  - minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowanych: 5%.

• **Działanie 2.2 Gospodarka odpadami komunalnymi:**

- jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, działające w ich imieniu jednostki organizacyjne;
- podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego.

Dotacje:

- maksymalny poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu: 85%;
- maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (%): 85%;
- minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowanych: 5%.

• **Działanie 2.3 Gospodarka wodno – ściekowa w aglomeracjach:**

- jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, działające w ich imieniu jednostki organizacyjne;

- podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego

Dotacje:

- maksymalny poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu: 85%;
- maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (%): 85%;
- minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowanych: 5%.
- **Działanie 2.5 Poprawa jakości środowiska miejskiego:**
  - jednostki samorządu terytorialnego i ich związki;
  - podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego dla typów projektów;
  - regionalne dyrekcje ochrony środowiska dla typów projektów.

Dotacje:

- Maksymalny poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu: 85%;
- Maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję) (%):
  - GDOŚ, RDOŚ: 100%;
  - Pozostali beneficjenci: 85%;
  - Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowanych: 5%.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Olsztynie

Lista priorytetowych programów Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest dostępna na stronie www.funduszu. Jako priorytetowe traktuje się te przedsięwzięcia, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej w obszarze „środowisko”. Przedsięwzięcia priorytetowe ustanowione na rok 2023 to przedsięwzięcia z obszarów priorytetowych:

- Transformacja energetyczna gospodarki:
  - budowa, rozbudowa i modernizacja źródeł wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii;
  - budowa, rozbudowa i modernizacja źródeł wysokosprawnej kogeneracji;
  - podniesienie efektywności gospodarowania energią m. in. poprzez ograniczenie strat w procesie przesyłania i dystrybucji energii.
- Jakość powietrza:
  - budownictwo energooszczędne;
  - poprawa efektywności energetycznej, w tym oświetlenie LED;

- ograniczenie lub likwidacja niskiej emisji;
- wdrażanie elektromobilności poprzez zakup pojazdu z napędem elektrycznym i budowę stacji ładowania pojazdów elektrycznych;
- opracowanie planów/ programów dot. ochrony atmosfery, hałasu lub gospodarki energetycznej.
- Adaptacja do zmian klimatu:
  - przeciwdziałanie i usuwanie skutków nadzwyczajnych zagrożeń i klęsk żywiołowych;
  - wspieranie potencjału służb ratowniczych;
  - rozwój i utrzymanie systemów monitoringu środowiska;
  - zielono–niebieska infrastruktura, likwidacja powierzchni nieprzepuszczalnych, systemy zagospodarowania wód opadowych i kanalizacja deszczowa;
  - działania z zakresu zapobiegania powodzi i suszy, w tym: zwiększenie retencji w ekosystemach, urządzenia wodne.
- Gospodarka w obiegu zamkniętym, w tym gospodarka odpadami:
  - realizacja projektów zgodnych z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami;
  - realizacja projektów wdrażających cele gospodarki o obiegu zamkniętym;
  - zbieranie i przetwarzanie odpadów ulegających biodegradacji;
  - odzysk i/lub unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych, w tym zawierających azbest;
  - rekultywacja terenów zdegradowanych, w tym nieczynnych i nielegalnych składowisk odpadów;
  - budowa instalacji do zagospodarowania osadów ściekowych;
  - wykorzystanie odpadów do celów energetycznych, w tym budowa instalacji do termicznego unieszkodliwiania odpadów;
  - realizacja projektów związanych z PSZOK.
- Kształtowanie świadomości proekologicznej i ochrona przyrody:
  - realizacja działań edukacji ekologicznej;
  - dostęp do informacji o stanie środowiska oraz promocja postaw i zachowań prośrodowiskowych;
  - rozwój infrastruktury służącej edukacji ekologicznej;
  - zachowanie i przywracanie siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych gatunków;
  - restytucja bądź reintrodukcja rodzimych gatunków, cennych lub zagrożonych wyginięciem;
  - przywracanie drożności rzek poprzez likwidację przeszkód dla migracji ryb;
  - ochrona obszarów wodno–błotnych;
  - poprawa bioróżnorodności obszarów leśnych;
  - ograniczenie antropopresji na gatunki i siedliska;
  - wspieranie organów ochrony przyrody w zakresie zarządzania obszarami prawnie chronionymi;

- doskonalenie systemu ochrony przyrody (w tym m. in.: prace badawcze i projektowe związane z zasobami przyrodniczymi, inwentaryzacje przyrodnicze, badanie flory i fauny, programy i plany ochrony, plany urządzeniowe lasów, itp.);
- wsparcie funkcjonowania ośrodków rehabilitacji zwierząt;
- przedsięwzięcia związane z rekultywacją zbiorników wodnych.
- Gospodarka wodno-ściekowa:
  - budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w aglomeracjach ujętych w KPOŚK;
  - budowa, rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej w aglomeracjach ujętych w KPOŚK;
  - budowa, rozbudowa i modernizacja lokalnych oczyszczalni ścieków;
  - budowa, rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej poza aglomeracjami ujętymi w KPOŚK;
  - budowa przydomowych oczyszczalni ścieków (poza obszarami zbiorników wód podziemnych bez izolacji i innych obszarach wykluczających lokalizację przydomowych oczyszczalni);
  - budowa zbiorników bezodpływowych na gnojowicę i gnojówkę;
  - budowa zakładowych oczyszczalni/podczyszczalni ścieków;
  - budowa, rozbudowa i modernizacja instalacji zagospodarowania i unieszkodliwiania osadów ściekowych;
  - przedsięwzięcia związane z wdrożeniem programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu;
  - budowa, rozbudowa i modernizacja wodociągów – rozpatrywana łącznie z rozwiązaniem gospodarki wodno-ściekowej na danym obszarze;
  - budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury zaopatrzenia w wodę.
- Inne działania z zakresu ochrony środowiska:
  - wspieranie systemu kontroli wnoszenia opłat za korzystanie ze środowiska;
  - opracowanie planów/ programów dot. ochrony środowiska, których nie można podporządkować do poszczególnych dziedzin.

Poniżej scharakteryzowane zostały podstawowe programy, z których można pozyskać środki na realizację zadań zawartych w Programie. Poza wymienionymi niżej Programami, środki można pozyskiwać z wielu innych, bardziej lokalnych programów finansujących.

Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)

Celem Programu jest poprawa warunków rozwoju kraju poprzez budowę infrastruktury technicznej i społecznej zgodnie z założeniami rozwoju zrównoważonego, w tym poprzez działania na rzecz środowiska i adaptacji do zmian klimatu:

- efektywnego, niskoemisyjnego systemu energetycznego i rozwoju odnawialnych źródeł energii;

- gospodarki przyjaznej środowisku i o obiegu zamkniętym;
- adaptacji do zmian klimatu;
- gospodarki wodno-ściekowej;
- zachowania bioróżnorodności;
- bezpiecznego i przyjaznego środowisku systemu transportowego;

Budżet na realizację Programu to ponad 24 mld euro na lata 2021–2027. W ramach Programu FEnIKS wyznacza się następujące priorytety, cele szczegółowe oraz działania:

- Priorytet I: Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności:
  - Cel szczegółowy 2.1. Wspieranie efektywności energetycznych i redukcji emisji gazów cieplarnianych:
    - Działanie FENX.01.01 Efektywność energetyczna – przykładowe typy projektów:
      - poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej, w budynkach mieszkalnych oraz w dużych przedsiębiorstwach, wraz z instalacją OZE;
      - promocja, doradztwo i podnoszenie świadomości, wiedzy mieszkańców, przedsiębiorców i władz lokalnych m.in. w zakresie działań na rzecz niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym efektywności energetycznej i wykorzystania OZE.

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie wynosi 85%, a maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu 100%.

- Cel szczegółowy 2.4. Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego:
  - Działanie FENX.01.02 Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu – przykładowe typy projektów:
    - budowa, rozbudowa lub remonty sieci kanalizacji deszczowej oraz infrastruktury towarzyszącej;
    - zazielenienia zbiorników wodnych lub ich renaturyzacja w lokalnych zlewniach miejskich;
    - budowa, rozbudowa lub remonty zbiorników wód opadowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą;
    - likwidacja zasklepienia lub uszczelnienia gruntu poprzez stosowanie wzmocnień przepuszczalnych dla wody np.: ażurowych lub żwirowych, jak również poprzez stosowanie rozwiązań opartych na przyrodzie, w tym zakładających przywrócenie do stanu pierwotnego.

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie oraz maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 85%.

- Cel szczegółowy 2.5. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej:

- Działanie FENX.01.03 Gospodarka wodno–ściekowa – przykładowe typy projektów:
  - budowa, rozbudowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych
  - budowa zbiorczych systemów kanalizacji sanitarnej na terenie aglomeracji, które nie spełniają wynikającego z dyrektywy 91/271/EWG wymogu w zakresie stopnia skanalizowania;

W uzasadnionych przypadkach i w ograniczonym zakresie, dopuszczalne jest włączenie do zakresu projektu również zadań związanych z:

- wdrożeniem inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodnokanalizacyjnymi;
- modernizacją lub rozbudową oczyszczalni ścieków komunalnych z wykorzystaniem energooszczędnych urządzeń i technologii stosowanych do zbierania ścieków komunalnych;

a także zadań związanych z rozbudową i poprawą jakości systemów zaopatrzenia ludności w wodę, dotyczących:

- ograniczania strat wody w sieciach wodociągowych;
- zwiększania efektywności dostaw wody, rozwoju systemów ujęć,
- uzdatniania, zaopatrzenia, dostawy wody do spożycia (w tym budowa nowych lub modernizacja istniejących sieci wodociągowych, stacji uzdatniania, ujęć wody);
- zmniejszenia zużycia wody, ujęcia jej w obieg zamknięty oraz wtórnego wykorzystania wody w podmiotach bezpośrednio realizujących zadania związane z gospodarką wodno–ściekową.

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie oraz maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 85%.

- Cel szczegółowy 2.6. Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej:
  - Działanie FENX.01.04 Gospodarka odpadami oraz gospodarka o obiegu zamkniętym – przykładowe typy projektów:
    - systemy selektywnego zbierania odpadów komunalnych uwzględniające rozwiązania dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów, w tym ponowne użycie (w tym projekty dotyczące m.in. ponownego użycia, naprawy, wymiany rzeczy używanych; zintegrowanego systemu selektywnego zbierania odpadów);
    - instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami (w tym rozbudowa lub modernizacja istniejących instalacji do przetwarzania poszczególnych frakcji odpadów; instalacje zapewniające finalne zagospodarowanie odpadów w procesach recyklingu materiałowego lub recyklingu organicznego (bioodpadów);

- rozwijanie recyklingu odpadów w tym działania polegające na budowie nowych, rozbudowie lub modernizacji istniejących instalacji w zakresie zdolności do realizacji procesów odzysku, w tym recyklingu);
- minimalizacja wytwarzania odpadów w procesach produkcyjnych (w tym przedsięwzięcia w zakresie racjonalizacji zasobochłonności prowadzonej działalności w przedsiębiorstwach w całym cyklu życia produktu lub usługi);
- zapobieganie powstawaniu odpadów żywności poprzez wykorzystanie niesprzedanych produktów spożywczych lub produktów spożywczych o krótkim terminie przydatności do spożycia (w tym wykorzystanie niesprzedanych produktów spożywczych o krótkim terminie przydatności do spożycia, promocja idei zrównoważonej konsumpcji oraz idea zero-waste);
- działania edukacyjno-informacyjne społeczeństwa w szczególności w obszarze zapobiegania powstawaniu odpadów oraz prowadzenia działań w gospodarce odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami oraz w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym (w tym projekty propagujące prośrodowiskowe wzorce konsumpcji, zapobiegania powstawania odpadów).

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie oraz dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 85%.

- Cel szczegółowy 2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia:
  - Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury – przykładowe typy projektów:
    - ochrona in-situ lub ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych (w tym ochrona czynna gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz siedlisk przyrodniczych w oparciu o zatwierdzone dokumenty planistyczne dla obszarów Natura 2000, parków narodowych i rezerwatów przyrody (jeśli pokrywają się częściowo lub całkowicie z obszarem Natura 2000), kompleksowe działania na rzecz ochrony gatunkowej o ponadregionalnej skali oddziaływania);
    - opracowanie dokumentów planistycznych dla obszarów chronionych (w tym przygotowanie lub aktualizacja dokumentów planistycznych parków narodowych, obszarów Natura 2000 i rezerwatów przyrody (jeśli pokrywają się częściowo lub całkowicie z obszarem Natura 2000 i istnieje konieczność ustanowienia dla nich odrębnych dokumentów ustanawiających zasady ich ochrony);
    - zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych (w tym zahamowanie nasilającej się presji na rodzime gatunki i siedliska);

- rozwój zdolności i usprawnienie zarządzania obszarami chronionymi (w tym rozwój infrastruktury geoinformacyjnej, ochrona terenów cennych przyrodniczo poprzez wykup nieruchomości gruntowych, infrastruktura bezpośrednio służąca edukacji);
- zielona i niebieska infrastruktura wraz ze stosownym zapleczem (w tym rozwiązywanie istotnych problemów środowiskowych i trwałe przywracanie usług ekosystemowych);
- zielona i niebieska infrastruktura wraz ze stosownym zapleczem – „odbetonowanie” terenów miejskich (w tym rozszczelnienie powierzchni nieprzepuszczalnych i przywrócenie na tych powierzchniach wegetacji);
- monitoring przyrody, powietrza i hałasu (w tym doposażenie, rozwój, modernizacja, promocja i wzmocnienie monitoringu przyrody, powietrza oraz hałasu);
- rekultywacja i remediacja terenów zdegradowanych działalnością gospodarczą (w tym remediacja, dekontaminacja i rekultywacja terenów zanieczyszczonych i zdegradowanych);
- edukacja w zakresie ochrony przyrody (w tym poprawa wiedzy i świadomości społeczeństwa na temat celów i zasad ochrony przyrody i różnorodności biologicznej oraz wpływu zanieczyszczeń na stan środowiska i zdrowie ludzi);

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie wynosi 85%, a maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu 100%.

- Priorytet II: Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR:
  - Cel szczegółowy 2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych:
    - Działanie FENX.02.01 Infrastruktura ciepłownicza – przykładowe typy projektów:
      - sieć ciepłownicza/ chłodnicza (wraz z magazynem energii);
      - źródła wysokosprawnej kogeneracji (wraz z magazynem energii);
      - magazyn energii cieplnej/elektrycznej;
      - sieć ciepłownicza/chłodnicza (wraz z magazynem energii);
      - źródła wysokosprawnej kogeneracji (wraz z magazynem energii);
      - źródła wysokosprawnej kogeneracji (wraz z magazynem energii) z wykorzystaniem gazu ziemnego.

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie oraz maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 79,71%.

- Cel szczegółowy 2.2. Wspieranie energii odnawialnej:
  - Działanie FENX.02.02 Rozwój OZE – przykładowe typy projektów:

- budowa, przebudowa, modernizacja i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania biometanu wraz z przyłączeniem do sieci gazowej;
- budowa lub rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepła z biogazu wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci, w tym z infrastrukturą umożliwiającą wykorzystanie ciepła wytworzonego w skojarzeniu;
- budowa lub rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepła z biomasy wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci;
- budowa lub rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepła z biomasy wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci;
- budowa lub rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej z wiatru wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci;
- magazyny energii elektrycznej lub cieplnej;
- budowa i rozbudowa instalacji w zakresie wytwarzania wodoru z OZE wraz z magazynami wodoru działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci, w tym dedykowanej sieci do transportu wodoru;
- budowa lub rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania ciepła z geotermii wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci;
- budowa lub rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej w elektrowniach wodnych wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci.

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie oraz maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 79,71%.

- Cel szczegółowy 2.3 Rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania energii poza transeuropejską siecią energetyczną (TEN-E):
  - Działanie FENX.02.03 Infrastruktura energetyczna – przykładowe typy projektów:
    - budowa, rozbudowa lub modernizacja linii elektroenergetycznych na wszystkich poziomach napięć;
    - budowa magazynów energii elektrycznej;
    - budowa, rozbudowa i modernizacja inteligentnych sieci gazowych na wszystkich rodzajach ciśnień wraz z infrastrukturą towarzyszącą;

- rozwój systemów dystrybucyjnych w oparciu o lokalne stacje LNG;
- budowa i rozbudowa magazynów gazów odnawialnych.

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie oraz maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 79,71%.

- Cel szczegółowy 2.4 Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego:
  - Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom – przykładowe typy projektów:
    - wsparcie zrównoważonych systemów gospodarowania wodami opadowymi z udziałem zieleni/zielono-niebieskiej infrastruktury/rozwiązań opartych na naturze;
    - opracowanie planów adaptacji do zmian klimatu (w tym opracowanie miejskich planów adaptacji oraz wdrażanie działań inwestycyjnych);
    - wspieranie małej retencji;
    - renaturyzacja przekształconych cieków wodnych i obszarów od wód zależnych;
    - budowa, przebudowa lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej, służących zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy;
    - opracowanie i aktualizacja dokumentów strategicznych/planistycznych w zakresie gospodarowania wodami, zarządzania ryzykiem powodziowym oraz ochrony zasobów wodnych (w tym odbudowy, modernizacji i budowy małych urządzeń piętrzących; renaturyzacja siedlisk podmokłych czy adaptacja istniejących systemów do pełnienia funkcji retencyjnych);
    - rozwijanie systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego;
    - rozwijanie systemów ratownictwa, w tym zapobieganie, przeciwdziałanie i ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów (w tym rozwijanie systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego);
    - rozwój monitoringu środowiska (m.in. monitoring pól elektromagnetycznych, monitoring wód, monitoring brzegu morskiego oraz monitoring gleby i ziemi) (w tym działania inwestycyjne i nieinwestycyjne systemu monitoringu środowiska);
    - edukacja w zakresie kwestii klimatycznych, adaptacji do zmian klimatu oraz ochrony zasobów wodnych (w tym samodzielne projekty związane z edukacją obywateli, zwiększaniem świadomości na temat zmian klimatu, adaptacji czy zasobów wodnych).

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie oraz maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 79,71%.

- Cel szczegółowy 2.5 Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej:

- Działanie FENX.02.05 Woda do spożycia – przykładowe typy projektów:
  - ograniczanie strat wody do spożycia w sieciach wodociągowych;
  - zwiększania efektywności dostaw wody, rozwoju systemów ujęć, uzdatniania, zaopatrzenia, dostawy i magazynowania wody;
  - wdrożenia inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodociągowymi;
  - zmniejszenia zużycia wody, ujęcia jej w obieg zamknięty oraz wtórne wykorzystanie wody, w podmiotach bezpośrednio realizujących zadania związane z zaopatrzeniem ludności w wodę.

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie oraz maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 79,71%.

- Priorytet III: Transport miejski:

- Cel szczegółowy 2.8 Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej:
  - Działanie FENX.03.01 Transport miejski – przykładowe typy projektów:
    - inwestycje infrastrukturalne, w tym: infrastruktura szynowa, węzły przesiadkowe, miejskie systemy ITS, rozwiązania IT, systemy sprzedaży biletów i informacji pasażerskiej;
    - tabor szynowy;
    - tabor autobusowy i trolejbusowy;
    - Plany Zrównoważonej Mobilności Miejskiej.

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie oraz maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 85%.

- Priorytet IV: Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności:

- Cel szczegółowy 3.1 Rozwój odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej, bezpiecznej, zrównoważonej i intermodalnej TEN-T:
  - Działanie FENX.04.01 Drogi w sieci bazowej TEN-T – przykładowe typy projektów:
    - budowa, przebudowa dróg będących w zarządzie GDDKiA do parametrów dróg ekspresowych i autostrad sieci bazowej TEN-T;
    - budowa obwodnic miast (w tym dróg ekspresowych), wchodzących w skład sieci bazowej TEN-T zarządzanych przed GDDKiA.

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie wynosi 85% a maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 100%.

- Działanie FENX.04.02 Kolej w TEN-T – przykładowe typy projektów:
  - budowa, przebudowa i modernizacja linii kolejowych, w tym z możliwością elementów projektów dotyczących: budowy i modernizacji stacji i przystanków kolejowych; zabudowy urządzeń ERTMS; budowy systemów zasilania trakcyjnego i sieci trakcyjnej, systemów sterowania ruchem kolejowym, systemów usprawniających zarządzanie przewozami pasażerskimi

i podnoszących bezpieczeństwo w pasażerskim ruchu kolejowym i towarowym;

- budowa, przebudowa i modernizacja obiektów inżynierskich;
- zabudowa ERTMS na liniach kolejowych;
- modernizacja i przebudowa istniejących lub budowa dworców wraz z niezbędną infrastrukturą obsługi podróżnych.

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie wynosi 85% a maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 100%.

- Działanie FENX.04.03 Infrastruktura lotnicza w TEN-T – przykładowe typy projektów:
  - zakup urządzeń i systemów do kontroli, osób, bagażu, ładunków i poczty;
  - budowa obiektów oraz zakup sprzętu bezpośrednio służących do poprawy bezpieczeństwa;
  - dostosowanie i modernizacja infrastruktury oraz zakup sprzętu dla zapewnienia ochrony w obszarze obsługi ruchu pasażerskiego i towarowego;
  - budowa obiektów infrastruktury komunikacji, nawigacji i dozoru, rozbudowa i modernizacja systemów zarządzania ruchem lotniczym oraz dla zapewnienia bezpieczeństwa pożarowego;
  - projekty związane z ochroną środowiska lub łagodzeniem/ograniczeniem negatywnego oddziaływania portów lotniczych na środowisko naturalne.

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie oraz maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 85%.

- Cel szczegółowy 3.2 Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej:
  - Działanie FENX.04.04 RIS na śródlądowych drogach wodnych – przykładowe typy projektów:
    - RIS (wyposażenie Odry na obcinku poza TEN-T w System Informacji Rzecznej).

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie wynosi 85% a maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 100%.

- Priorytet V: Wsparcie sektora transportu z EFRR:
  - Cel szczegółowy 3.1 Rozwój odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej, bezpiecznej, zrównoważonej i intermodalnej TEN-T:
    - Działanie FENX.05.01 Drogi w sieci kompleksowej TEN-T – przykładowe typy projektów:
      - budowa, przebudowa dróg będących w zarządzie GDDKiA do parametrów dróg ekspresowych w sieci kompleksowej TEN-T;
      - budowa obwodnic miast na sieci dróg krajowych (w tym dróg ekspresowych) w TEN-T, zarządzanych przez GDDKiA;

- budowa obwodnic miast na prawach powiatu uwzględnionych w zawartych Kontraktach Programowych.

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie wynosi 85% a maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 100%.

- Działanie FENX.05.02 Porty morskie i śródlądowe drogi wodne w TEN-T – przykładowe typy projektów:
  - Porty morskie: inwestycje służące poprawie dostępu do portów od strony morza; inwestycje służące poprawie stanu infrastruktury portowej; inwestycje służące poprawie infrastruktury dostępu do portów od strony lądu; inwestycje ograniczające zanieczyszczenia środowiska przez statki;
  - Śródlądowe drogi wodne: liniowe i punktowe inwestycje infrastrukturalne służące poprawie parametrów eksploatacyjnych dróg wodnych.

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie wynosi 85% a maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 100%.

- Cel szczegółowy 3.2 Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej:
  - Działanie FENX.05.03 Drogi i bezpieczeństwo ruchu drogowego – przykładowe typy projektów:
    - Drogi: budowa, przebudowa dróg będących w zarządzie GDDKiA do parametrów dróg ekspresowych w sieci TEN-T; budowa, przebudowa dróg krajowych będących w zarządzie GDDKiA, w tym dróg ekspresowych, poza TEN-T; budowa obwodnic na sieci dróg krajowych (w tym dróg ekspresowych) poza siecią TEN-T, zarządzanych przez GDDKiA; budowa obwodnic miast na prawach powiatu uwzględnionych w zawartych Kontraktach Programowych;
    - Bezpieczeństwo ruchu drogowego: zakup sprzętu dla służb prewencji i kontroli w ruchu drogowym, w tym pojazdów z niezbędnym specjalistycznym wyposażeniem (nadzór); zakup sprzętu dla służb drogowego ratownictwa technicznego, w tym pojazdów z niezbędnym specjalistycznym wyposażeniem (ratownictwo); kampanie medialne, szkolenia i inne działania informacyjne (edukacja).

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie wynosi 85% a maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 100%.

- Działanie FENX.05.04 Kolej, kolej miejska i bezpieczeństwo na kolei – przykładowe typy projektów:
  - Kolej: budowa, przebudowa i modernizacja linii kolejowych, w tym z możliwością elementów projektów dotyczących: budowy i modernizacji stacji i przystanków kolejowych; zabudowy urządzeń ERTMS; budowy systemów

zasilania trakcyjnego i sieci trakcyjnej, systemów sterowania ruchem kolejowym, systemów usprawniających zarządzanie przewozami pasażerskimi i podnoszących bezpieczeństwo w pasażerskim ruchu kolejowym i towarowym; budowa, przebudowa i modernizacja obiektów inżynieryjnych; budowa ERTMS na liniach kolejowych, przebudowa, modernizacja istniejących lub budowa nowych dworców wraz z niezbędną infrastrukturą obsługi podróżnych; elektryfikacja linii kolejowych;

- Kolej miejska: budowa, przebudowa i modernizacja linii kolejowych; budowa ERTMS i systemów sterowania ruchem kolejowym oraz usprawniających zarządzanie przewozami pasażerskimi; budowa, przebudowa i modernizacja systemów zasilania trakcyjnego i sieci trakcyjnej; budowa, przebudowa i modernizacja stacji i przystanków kolejowych; budowa zintegrowanych węzłów przesiadkowych; budowa, przebudowa i modernizacja obiektów inżynieryjnych; budowa zintegrowanych platform cyfrowych do obsługi informacji pasażerskiej i sprzedaży biletowej wraz z niezbędną infrastrukturą, integrującą również różne gałęzie transportu;
- Bezpieczeństwo, systemy cyfrowe: budowa i modernizacja systemów bezpieczeństwa w ruchu kolejowym; wyposażenie jednostek służb ratowniczych (ratownictwo techniczne) w pojazdy i/lub specjalistyczny sprzęt techniczny; kampanie, szkolenia na rzecz bezpieczeństwa oraz upowszechniania informacji i promowania mobilności multimodalnej; budowa, rozbudowa, modernizacja systemów służących informacji pasażerskiej i poprawie dostępności usług transportowych.

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie wynosi 85% a maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 100%.

- Działanie FENX.05.05 Tabor kolejowy – przykładowe typy projektów:
  - zakup zeroemisyjnego taboru kolejowego do realizacji przewozów pasażerskich o charakterze ponadregionalnym;
  - zakup zeroemisyjnego taboru kolejowego do realizacji przewozów pasażerskich o charakterze aglomeracyjnym;
  - modernizacja taboru kolejowego poprzez montaż urządzeń ETCS/GSM-R w pojazdach taboru kolejowego.

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie oraz maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 85%.

- Działanie FENX.05.06 Transport intermodalny – przykładowe typy projektów:
  - budowa lub przebudowa infrastruktury terminali intermodalnych, w tym dedykowanej infrastruktury kolejowej (w tym bocznice)/drogowej niezbędnej do ich włączenia w sieć linii kolejowych/ sieć drogową / sieć transportu wodnego wraz z niezbędną do funkcjonowania terminala budową/przebudową urządzeń obcych;

- zakup lub modernizacja urządzeń niezbędnych do obsługi terminali intermodalnych;
- zakup lub modernizacja systemów telematycznych i satelitarnych (urządzeń i oprogramowania) związanych z transportem intermodalnym;
- zakup lub modernizacja taboru kolejowego, specjalistycznego sprzętu wykorzystywanego w przewozach intermodalnych.

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie oraz maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 85%.

- Działanie FENX.05.07 Bezpieczeństwo morskie i śródlądowe drogi wodne poza TEN-T – przykładowe typy projektów:
  - Śródlądowe drogi wodne: liniowe i punktowe inwestycje infrastrukturalne służące poprawie parametrów eksploatacyjnych dróg wodnych, w tym m.in.: modernizacja budowli hydrotechnicznych, zabudowy regulacyjnej oraz udrożnienie toru wodnego.

Maksymalny poziom dofinansowania UE w projekcie wynosi 85% a maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi 100%.

Program Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW)

Program FEPW ma a celu utrwalenie warunków sprzyjających konkurencyjności makroregionu oraz wyższej jakości życia w Polsce Wschodniej. Budżet zaplanowany jest na lata 2021–2027 i wynosi 2,65 mld euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Do obszarów wsparcia należą między innymi:

- Energia i klimat: rozwój inteligentnych sieci energetycznych, dostosowanie miast do zmian klimatu, ochrona bioróżnorodności, podnoszenie świadomości ekologicznej;
- Zrównoważona mobilność miejska.

W ramach obszaru energia i klimat, wyróżnia się następujące priorytety, działania oraz cele szczegółowe:

- **Priorytet FEPW.02 Energia i klimat:**

Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej. W ramach priorytetu alokacja wynosi 430 mln euro.

- Działanie FEPW.02.01 Dystrybucja energii:

Wsparcie będzie przeznaczone na rozwój inteligentnych sieci elektroenergetycznych w celu zwiększenia możliwości przyłączenia OZE, rozwoju zeroemisyjnego transportu a także zapewnienia stabilności dostaw energii do odbiorców.

Działanie FEPW.02.02 Adaptacja do zmian klimatu:

Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: inne ryzyka, np. burze i susze (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe).

Interwencja ma na celu zmniejszenie podatności miast na niekorzystne zjawiska pogodowe oraz stworzenie warunków dla stabilnego rozwoju społeczno-gospodarczego w obliczu ryzyk związanych ze zmianami klimatu.

Działanie FEPW.02.03 Bioróżnorodność:

Cel szczegółowy: Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.

• **Priorytet FEPW.03 Zrównoważona mobilność miejska:**

Działanie FEPW.03.01 Zrównoważona mobilność miejska:

Cel szczegółowy EFRR/FS.CP2.VIII – Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

Wsparciem będą objęte projekty z zakresu ekologicznych, zintegrowanych systemów mobilności miejskiej (obejmujących transport miejski i aktywne formy mobilności), przyczyniające się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń, hałasu i zwiększenia efektywności przemieszczania się w miastach i ich obszarach funkcjonalnych. W ramach priorytetu alokacja wynosi 420 mln euro.

Program Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur (FEWiM) 2021–2027

W ramach programu na lata 2021–2027 ma wpłynąć ponad 1 mld 786 mln euro dofinansowania. Fundusze Europejskie zostaną zainwestowane we wzrost społeczny i gospodarczy województwa. Wyróżnia się między innymi następujące cele polityki/cele szczegółowe FST:

- **Priorytet: Środowisko:**

- Cel polityki CP2: Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej:
  - Cel szczegółowy CS2.i: Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych – przykładowe działania:
    - Kompleksowe przedsięwzięcia polegające na głębokiej modernizacji energetycznej budynków, obejmującej całą gamę prowadzących do zmniejszenia energochłonności działań typu wymiana ich wyposażenia na energooszczędne, instalację dedykowanych potrzebom energetycznym budynku urządzeń OZE, wymianę /modernizację nieefektywnych systemów grzewczych na zero lub 45 niskoemisyjne albo podłączenie do sieci ciepłowniczej/chłodniczej, przebudowę systemów wentylacji i klimatyzacji, instalację systemów chłodzących itp.;
    - Poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach w różnych aspektach (np. zastosowanie energooszczędnych technologii, projekty dotyczące odzyskiwania energii cieplnej z procesów przemysłowych, instalacja urządzeń OZE itp.);
    - Rozwój systemów ciepłowniczych obejmujący inwestycje w systemy ciepłownicze i chłodnicze (sieci) wraz z magazynami ciepła do 5 MW mocy zamówionej, podłączenie do sieci ciepłowniczej lub gazowej obiektów, w których likwidowane są źródła na paliwa stałe, wymiana nieefektywnych źródeł ciepła opartych o paliwa stałe na źródła niskoemisyjne;
    - Przebudowa, wymiana oświetlenia zewnętrznego, przede wszystkim ulicznego na energooszczędne (wraz z systemami zarządzania oświetleniem), poprawiająca efektywność energetyczną tych systemów oraz integrację instalacji OZE, energooszczędnego oświetlenia LED wraz z systemem zarządzania, z możliwością zastosowania magazynów energii;
    - Działania edukacyjne i szkoleniowe dla mieszkańców, przedsiębiorców oraz władz wspierające m.in. realizacja programów ochrony powietrza i uchwał antysmogowych.
  - Cel szczegółowy CS2.ii: Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju – przykładowe działania:

- Inwestycje w odnawialne źródła energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepła w tym z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE wraz z przyłączeniem źródeł OZE do sieci energetycznych lub ciepłowniczych;
- Rozwój inteligentnych systemów zarządzania energią wyłącznie jako element uzupełniający powyższych przedsięwzięć.
- Cel szczegółowy CS2.iv: Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego – przykładowe działania:
  - Poprawa środowiska miejskiego poprzez zwiększenie skali zielonej i błękitnej infrastruktury (np. zbiorniki infiltracyjno-retencyjne, parki miejskie, ogrody deszczowe, powierzchnie przepuszczalne, rekultywacja cieków wodnych, powierzchniowe i podziemne zbiorniki szczelne, zielone dachy i ściany, ogrody wertykalne, parki linearne, kieszonkowe, zielone torowiska, zielone przystanki komunikacji miejskiej), w tym z wykorzystaniem inteligentnych systemów zarządzania wodami opadowymi i likwidacją miejskich wysp ciepła;
  - Przedsięwzięciach w obszarze małej retencji mających na celu ochronę i utrzymanie zasobów wody oraz wsparcie na rzecz bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałania skutkom suszy poprzez rozwijanie naturalnej retencji (przywracanie bądź utrzymanie naturalnych ekosystemów), zabiegi agrotechniczne, fitomelioracyjne oraz zalesienia dla zwiększenia retencji gruntowej;
  - Kompleksowych projektach mających na celu poprawę bezpieczeństwa użytkowników, utrzymania dobrego stanu wody oraz zabezpieczenie brzegów systemu wodnego kanału Elbląskiego i Wielkich Jezior Mazurskich przed degradacją związaną z nadzwyczajnymi stanami pogodowymi, takimi jak ulewne deszcze, huragany i trąby powietrzne, przeciwdziałanie suszy i obniżaniu zwierciadła wód podziemnych zasilających jeziora i rzeki oraz zalewaniu obszarów zurbanizowanych i infrastruktury;
  - Rozwijaniu systemów zintegrowanego monitorowania, prognozowania zagrożeń i ostrzegania środowiskowego;
  - Edukacji w zakresie kwestii klimatycznych oraz ochrony zasobów wodnych jako elemencie uzupełniającym powyższe przedsięwzięcia.
- Cel szczegółowy CS2.v: Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej – przykładowe działania:
  - Inwestycje w zbiorcze systemy odprowadzania (sieci kanalizacyjne), oczyszczania ścieków oraz zagospodarowania osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków komunalnych;

- Inwestycje w systemy ujmowania, uzdatniania, zaopatrzenia, dostawy i magazynowania wody;
- Wspieranie inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi;
- Zapewnienie nowoczesnych systemów odbioru nieczystości płynnych i stałych z jednostek pływających w przystaniach, portach żeglarskich, stacjach wodnych i innych miejscach cumowania oraz w kamperowiskach, ponadto sezonowych pakietów sanitarnych w obozowiskach.
- Cel szczegółowy CS2.vi: Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej – przykładowe działania:
  - Inwestycje w kierunku zapobiegania powstawaniu odpadów i ograniczania ich ilości;
  - Rozwój systemów selektywnego zbierania i odbioru odpadów oraz wsparcie ich recyklingu;
  - Kompleksowe projekty z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, z wyłączeniem wsparcia dla inwestycji wymienionych w Art. 7 pkt f) i g) Rozporządzenia ws. EFRR 2021/1058 dotyczących składowania lub zwiększenia przepustowości instalacji przetwarzania odpadów resztkowych;
  - Projekty dotyczące naprawy i ponownego użytkowania przedmiotów;
  - Projekty w zakresie zmiany procesów produkcyjnych w celu przejścia z modelu liniowego na cyrkularny;
  - Edukacja ekologiczna, w tym zwiększenie świadomości konsumentów, podmiotów publicznych i przedsiębiorstw na temat GOZ wyłącznie jako element uzupełniający powyższych przedsięwzięć.
- Cel szczegółowy CS2.vii: Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia – przykładowe działania:
  - Przedsięwzięcia służące zachowaniu lub przywracaniu stanu populacji zagrożonych gatunków zwierząt, roślin, grzybów i właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, zwalczaniu gatunków inwazyjnych oraz ochronie ekosystemów, w tym w szczególności na obszarach Natura 2000;
  - Opracowanie (w tym aktualizacja) i wdrażanie dokumentów planistycznych parków krajobrazowych (w tym planów ochrony parków krajobrazowych, priorytetem będzie wsparcie opracowania i poprawy planów działań ochronnych tych parków, których teren obejmuje również obszar Natura 2000);
  - Ochrona wód i ekosystemów od wód zależnych, przede wszystkim jezior. Interwencja skoncentruje się na urządzeniu i zagospodarowaniu terenów

bezpośrednio wokół jezior, i łączących je kanałów, rzek, Zalewu Wiślanego (w ich strefie przybrzeżnej) w imię dbałości o jakość wody, ograniczenia zanieczyszczeń i antropopresji;

- Ograniczanie antropopresji poprzez projekty zabezpieczające obszary chronione i cenne przyrodniczo przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystów, dotyczące, właściwego dla celów ochrony przyrody danego terenu, ukierunkowania ruchu turystycznego minimalizującego jego negatywny wpływ na stan różnorodności biologicznej wraz z elementami edukacyjnoinformacyjnymi na temat ochrony przyrody i ograniczania antropopresji na środowisko przyrodnicze, oraz z wyłączeniem budowy marin i przystani jachtowych;
- Ochrona i przywracanie walorów przyrodniczo–krajobrazowych w szczególności na obszarach zurbanizowanych, tworzenie miejsc ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich oraz pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime, zazielenianiu przestrzeni miejskiej oraz inwentaryzacji zieleni w miastach, jako element takiego projektu;
- Prowadzenie działań informacyjno–edukacyjnych w zakresie ochrony przyrody (w szczególności skierowanych do dzieci i młodzieży), jako element uzupełniający powyższe przedsięwzięcia;
- Rekultywacja i remediacja obszarów zdegradowanych działalnością gospodarczą (na terenach nienależących do Skarbu Państwa);
- Usuwanie odpadów azbestowych i wyrobów zawierających azbest ze środowiska.

W ramach priorytetu przewiduje się finansowanie w wysokości 41 000 000 euro.

- **Priorytet: Mobilność miejska:**

- Cel polityki: Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności
  - Cel szczegółowy CS2.viii: Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej – przykładowe działania:
    - Inwestycje w infrastrukturę oraz nisko i zeroemisyjny tabor kołowy (spełniający wymogi „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu Dyrektywy 2009/33/WE, z preferencją dla pojazdów bezemisyjnych) i szynowy na potrzeby transportu zbiorowego;
    - Inwestycje w infrastrukturę do ładowania i tankowania: zeroemisyjnych pojazdów komunikacji publicznej (nowo zakupionych i już użytkowanych) oraz zeroemisyjnych pojazdów dla użytkowników indywidualnych, zapewniającą niedyskryminacyjny dostęp dla wszystkich użytkowników;
    - Działania poprawiające przepływ i bezpieczeństwo pasażerów transportu publicznego (np. miejskie i podmiejskie węzły przesiadkowe, systemy ITS);

- Działania na rzecz integracji transportu zbiorowego (wsparcie dla obiektów P+R („parkuj i jedź”) będzie możliwe pod warunkiem zlokalizowania ich poza centrami miast, w miejscach zapewniających odpowiednią integrację z publicznym transportem zbiorowym) i wdrażania nowych zrównoważonych sposobów przemieszczania się (np. systemy biletowe, systemy współdzielenia środków transportu);
- Rozwój infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego (np. strefy wolne od ruchu samochodowego, strefowe uspokojenie ruchu, drogi, pasy i ścieżki rowerowe, likwidacja utrudnień w ruchu pieszym, tworzenie ciągłych i bezpośrednich tras pieszych);
- Działania związane z przygotowaniem planów zrównoważonej mobilności miejskiej przez podmioty zaangażowane w zarządzanie miejską polityką transportową;
- Podnoszenie świadomości mieszkańców, pracodawców i władz samorządowych w zakresie propagowania korzystania z niskoemisyjnego transportu zbiorowego i ruchu niezmotoryzowanego wyłącznie jako element powyższych przedsięwzięć.

W ramach priorytetu przewiduje się finansowanie w wysokości 108 000 000 euro.

Program LIFE

Program LIFE jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony środowiska, w tym przyrody oraz wpływu człowieka na klimat i dostosowania się do jego zmian. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, a także identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska i klimatu. Na Program składają się dwa obszary:

- Obszar środowisko (w tym podprogram „przyroda i różnorodność biologiczna” oraz „gospodarka o obiegu zamkniętym i jakość życia”);
- Obszar klimat (w tym „łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej” oraz „przejście na czystą energię”).

Całkowity budżet Programu LIFE na lata 2021–2027 wynosi 5,432 mld euro, w tym na działania na rzecz środowiska – 3,488 mld euro oraz na rzecz klimatu – 1,944 mld euro.

Standardowe dofinansowanie projektu LIFE przez Komisję Europejską wynosi do 60% wartości kosztów kwalifikowanych, a w przypadku projektów przyrodniczych do 75% (w przypadku projektów służących gatunkom i siedliskom priorytetowym/zagrożonym). Polscy Wnioskodawcy mogą dodatkowo ubiegać się o współfinansowanie projektu ze środków krajowych NFOŚiGW uzupełniając montaż finansowy przedsięwzięcia nawet do 95% kosztów kwalifikowanych. Narodowy Fundusz w ramach Inkubatora Wniosków LIFE udostępnia także środki w wysokości nawet do 80 tys. zł na przygotowanie i złożenie wniosków do Programu LIFE.

6. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

6.1. WPROWADZENIE

Warunkiem realizacji Programu ochrony środowiska jest ustalenie systemu zarządzania tym programem. System ten powinien składać się z następujących elementów:

- współpraca z interesariuszami/uczestnikami programu;
- monitorowanie, w tym monitoring środowiska;
- okresowa sprawozdawczość;
- ewaluacja;
- aktualizacja.

Zarządzanie Programem odbywać się powinno z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania, zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

6.2. UCZESTNICY WDRAŻANIA PROGRAMU

Podstawową zasadą realizacji Programu ochrony środowiska powinna być zasada wykonywania zadań jednostek związanych z systemem zarządzania środowiskiem, świadomych istnienia Programu i ich uczestnictwa w nim. Można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w Programie z uwagi na pełnioną przez nie rolę. Są to:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem;
- podmioty realizujące zadania programu;
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu;
- społeczność jako główny podmiot odbierający wyniki wdrożenia programu.

Włączanie do procesu szerokiego grona uczestników zapewnia jego akceptację i równomierne obciążenie poszczególnych partnerów w postaci środków i obowiązków. Bezpośrednim realizatorem programu będą podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez Program, jak również Urząd Miejski, jako prowadzący inwestycje w zakresie ochrony środowiska na swoim terenie. Podmioty te będą również przekazywały informacje w ramach monitoringu realizacji zadań Programu i efektów w środowisku.

Podmioty te będą również przekazywały informacje w ramach monitoringu realizacji zadań Programu i efektów w środowisku. Bezpośrednim odbiorcą programu będzie społeczeństwo miasta. W procesie planowania uwzględniany jest również szeroki udział społeczeństwa, polegający na konsultacjach treści dokumentu ze społeczeństwem poprzez zgłaszanie wniosków, uwag i opinii. Możliwość udziału społeczeństwa musi być zapewniona na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.).

6.3. WDRAŻANIE I ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

Program ochrony środowiska dla miasta wchodzi do realizacji na podstawie uchwały Rady Miejskiej. Efektywne wdrożenie i zarządzanie niniejszym Programem wymaga dużego zaangażowania administracji samorządowej, a także współpracy pomiędzy wszystkimi instytucjami włączonymi w zagadnienia ochrony środowiska.

Za realizację programu odpowiedzialny jest organ wykonawczy Gminy Miasto Elbląg. Program będzie wdrażany przy udziale wielu podmiotów, wśród których należy wymienić: poszczególne komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego, zakłady przemysłowe i podmioty gospodarcze, instytucje kontrolujące, mieszkańcy, organizacje pozarządowe, nauczyciele i inne. Wszystkie jednostki będą musiały ze sobą współpracować poprzez stałą wymianę informacji i wiedzy.

6.4. INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU

Zarządzanie Programem będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów, które pozwolą na jego weryfikację w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w szeroko rozumianym otoczeniu realizowanej polityki ekologicznej miasta. Instrumenty służące realizacji Programu wynikają z ustawy *Prawo ochrony środowiska*, ustawy o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*, ustawy o *ochronie przyrody*, ustawy o *odpadach*, *Prawo geologiczne i górnicze*, *Prawo budowlane*. Są to instrumenty prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

6.4.1. INSTRUMENTY PRAWNE

Do instrumentów prawnych należą:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane;
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych;
- pozwolenia wodnoprawne;
- zezwolenia na wycinkę drzew;
- decyzje dotyczące gospodarowania odpadami;
- decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach.

Ponadto bardzo ważnymi instrumentami służącymi właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska są raporty i przeglądy ekologiczne oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Właściwe zarządzanie środowiskiem powinno opierać się o nowoczesny system planowania przestrzennego i ocen oddziaływania na środowisko. W świetle wyzwań inwestycyjnych, związanych z wdrożeniem pakietu działań wynikających ze zintegrowanych strategii rozwoju Polski, znaczenia nabiera właściwe funkcjonowanie systemu oceny oddziaływania na środowi-

ska dla planowanych przedsięwzięć (EIA) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA), które są podstawowym narzędziem wdrażania polityki zrównoważonego rozwoju. Istotne jest, aby ocena oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, jak i dokumentów tworzących ramy dla realizacji tych przedsięwzięć była przeprowadzona w sposób rzetelny i poprawny oraz zgodnie z najlepszymi praktykami w tym zakresie.

Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli pomiar stanu środowiska prowadzony zarówno w odniesieniu do badań jakości środowiska, jak też do ilości zasobów środowiskowych.

6.4.2. INSTRUMENTY FINANSOWE

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska (za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za zbieranie, transport i odzysk lub unieszkodliwianie odpadów komunalnych, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki);
- administracyjne kary pieniężne;
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna;
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy;
- pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

6.4.3. INSTRUMENTY SPOŁECZNE

Uzgodnienia instytucjonalne i konsultacje społeczne są ważnym elementem skutecznego zarządzania realizującego zasady zrównoważonego rozwoju. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne: pierwsza dotyczy działań samorządów, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem.

W pierwszym przypadku narzędziami są:

- doksztalcanie profesjonalne i systemy szkoleń;
- interdyscyplinarny model pracy;
- współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych.

W drugim:

- udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez systemy konsultacji i debat publicznych;
- prowadzenie kampanii edukacyjnych.

Narzędziami dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych są:

- środowiskowe porozumienia, karty, deklaracje, statuty;
- strategie i plany działań;
- systemy zarządzania środowiskiem;

- ocena wpływu na środowisko;
- ocena strategii środowiskowych.

Narzędziami włączającymi mechanizmy rynkowe w realizację zrównoważonego rozwoju są:

- opłaty, podatki, grzywny (na rzecz środowiska);
- regulacje cenowe;
- regulacje użytkowania;
- ocena inwestycji;
- środowiskowe zalecenia dla budżetowania;
- kryteria środowiskowe w procedurach przetargowych.

Narzędziami dla pomiaru, oceny i monitorowania skutków rozwoju zrównoważonego są:

- wskaźniki równowagi środowiskowej;
- ustalenie wyraźnych celów operacyjnych;
- monitorowanie skuteczności procesów zarządzania.

Edukacja ekologiczna jest bardzo ważnym instrumentem społecznym wspomagającym wdrażanie Programów ochrony środowiska. Głównym jej celem jest kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i codziennych postaw. W ciągu ostatnich dziesięciu lat obserwuje się znaczny rozwój edukacji ekologicznej, a w społeczeństwie potrzebę wiedzy na temat aspektów środowiskowych działań i produktów. Istotną rolę odgrywają tutaj pozarządowe organizacje ekologiczne i szkoły wszystkich szczebli. Ponadto ważny oddźwięk w społeczeństwie mają kampanie ekologiczne, które mają na celu uświadamianie i nagłaśnianie problemów ekologicznych społeczeństwu.

Szkolenia powinny być organizowane w szczególności dla:

- pracowników administracji;
- samorządów mieszkańców;
- nauczycieli szkół wszystkich szczebli;
- członków organizacji pozarządowych;
- dziennikarzy;
- dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych;
- właścicieli i pracowników gospodarstw rolnych.

Podstawą skuteczności działań edukacyjnych jest rzetelne informowanie społeczeństwa na temat stanu środowiska np. poprzez wydawanie ogólnodostępnych raportów o stanie środowiska. Istotne jest także komunikowanie się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych mogących mieć wpływ na jakość środowiska.

6.4.4. INSTRUMENTY STRUKTURALNE

Do instrumentów strukturalnych należą programy strategiczne np. strategie rozwoju wraz z programami sektorowymi. Strategia jest dokumentem wytyczającym główne tendencje

i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych (np. dotyczy rewitalizacji, rozwoju przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska, itd.).

6.5. MONITOROWANIE

6.5.1. MONITORING ŚRODOWISKA

Celem monitoringu jest ocena stanu środowiska (czy stan środowiska ulega poprawie czy pogorszeniu) poprzez zbieranie, analizowanie i udostępnianie danych dotyczących jakości środowiska i zachodzących w nim zmian. Wyniki prowadzonego monitoringu są również podstawą oceny efektywności wdrażania polityki środowiskowej. Monitoring dostarcza informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska.

Badanie stanu środowiska realizowane jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, który z mocy ustawy koordynowany jest przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska. Od 1 stycznia 2019 r. zadania PMŚ są realizowane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ). Zakres zadań państwowego monitoringu środowiska jest określany w wieloletnich strategicznych programach PMŚ, opracowywanych przez GIOŚ i zatwierdzanych przez Ministra Klimatu oraz wykonawczych programach PMŚ opracowywanych przez GIOŚ. Obecnie obowiązujący Strategiczny Program PMŚ na lata 2020–2025 obejmuje zadania wynikające z odrębnych ustaw, zobowiązań międzynarodowych oraz innych potrzeb wynikających ze strategii rozwoju oraz innych programów i dokumentów programowych. Badania stanu środowiska w ramach PMŚ realizowane są w oparciu o 7 podsystemów:

- podsystem monitoringu jakości powietrza;
- podsystem monitoringu jakości wód;
- podsystem monitoringu jakości gleby i ziemi;
- podsystem monitoringu przyrody;
- podsystem monitoringu hałasu;
- podsystem monitoringu pól elektromagnetycznych;
- podsystem monitoringu promieniowania jonizującego.

Programy pomiarowo–badawcze na obszarze województwa warmińsko–mazurskiego w ramach czterech podsystemów: monitoringu jakości powietrza, monitoringu jakości wód, monitoringu hałasu i monitoringu promieniowania elektromagnetycznego – realizowane są na poziomie krajowym i wojewódzkim. Badania i pomiary w trzech pozostałych podsystemach prowadzone są tylko na poziomie krajowym.

W okresie wdrażania Programu, dane uzyskiwane z monitoringu jakości środowiska będą pomocne przy ocenie realizacji i aktualizacji Programu ochrony środowiska.

6.5.2. KONTROLA I MONITORING PROGRAMU

Kontrola i monitoring realizacji celów i zadań Programu ochrony środowiska winien obejmować określenie stopnia wykonania działań:

- określenie stopnia realizacji przyjętych celów;
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich wykonaniem;
- analizę przyczyn rozbieżności.

Proponuje się, żeby ocena stopnia wdrażania programu dokonywana była z częstotliwością co dwa lata. W ramach tego procesu należy na bieżąco monitorować postęp w zakresie wdrażania zdefiniowanych działań, a po dwóch latach dokonać oceny rozbieżności między celami zdefiniowanymi w Programie a ich wykonaniem oraz analizą przyczyn tych rozbieżności. Wyniki oceny będą stanowiły wykładnię dla kolejnego programu.

6.5.3. WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Podstawą monitoringu realizacji Programu ochrony środowiska jest sprawozdawczość oparta na wskaźnikach odzwierciedlających stan środowiska naturalnego i presję na środowisko oraz stan infrastruktury technicznej. Są to wskaźniki związane z poszczególnymi celami. Niektóre z mierników są parametrami stanu środowiska w sytuacji, gdy cel programu odnosi się wprost do zasobu środowiskowego.

W poniższej tabeli zamieszczono wykaz wskaźników realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Miasta Elbląg. Lista wskaźników nie jest zamknięta i może być sukcesywnie modyfikowana. Poza głównymi wskaźnikami przy ocenie skuteczności realizacji programu mogą być brane pod uwagę również wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa. Wskaźniki te ze względu na ich opisowy charakter oraz trudności w definiowaniu ich wartości należy traktować jako fakultatywne.

Wskaźniki społeczno-ekonomiczne:

- poprawa stanu zdrowia obywateli, mierzona przy pomocy takich mierników jak długość życia, spadek umieralności niemowląt, spadek zachorowalności;
- zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji oraz zmniejszenie całkowitych przepływów materiałowych w gospodarce;
- coroczny przyrost netto miejsc pracy w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska.

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko:

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lądowych, poprawa jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, a szczególnie głównych zbiorników wód podziemnych, poprawa jakości wody do picia oraz spełnienie przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej;

- poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza (zwłaszcza zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla zdrowia i zanieczyszczeń wywierających najbardziej niekorzystny wpływ na ekosystemy, a więc przede wszystkim metali ciężkich, trwałych zanieczyszczeń organicznych, substancji zakwaszających, pyłów i lotnych związków organicznych);
- zmniejszenie uciążliwości hałasu, przede wszystkim hałasu komunikacyjnego;
- zmniejszenie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów, rozszerzenie zakresu ich gospodarczego wykorzystania oraz ograniczenie zagrożeń dla środowiska ze strony odpadów niebezpiecznych;
- ograniczenie degradacji gleb, zwiększenie skali przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu równowagi ekologicznej, ograniczenie pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych i powstrzymanie procesów degradacji zabytków kultury;
- wzrost poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i poprawa stanu zdrowotności lasów;
- zmniejszenie negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowanie estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą.

Wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa:

- kompletność regulacji prawnych i tempo ich harmonizacji z prawem wspólnotowym i prawem międzynarodowym;
- spójność i efekty działań w zakresie monitoringu i kontroli;
- zakres i efekty działań edukacyjnych oraz stopień udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych;
- opracowanie i realizowanie przez grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska.

Proponowane wskaźniki realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Miasta Elbląg do roku 2030 przedstawione zostały w tabeli 19.

Tabela 19. Wskaźniki realizacji Programu dla obszarów interwencji

Obszar interwencji	Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa wskaźnika (rok)
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Zanieczyszczenia, dla których stwierdzono klasę C wg kryterium ochrony zdrowia w strefie miasto Elbląg	GIOŚ, RWMŚ w Olsztynie	Brak (2022)
	Liczba kotłowni	GUS	50 (2021)
	Długość sieci ciepłej przesyłowej i rozdzielczej	GUS	106,1 km (2021)

Obszar interwencji	Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa wskaźnika (rok)
Zagrożenie hałasem	Najwyższe przekroczenie hałasu przez zakłady przemysłowe	WIOŚ	12,1 dB (2021)
Pola elektromagnetyczne	Przypadki przekroczeń wartości dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych	WIOŚ	0 (2022)
Gospodarowanie wodami	Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	GUS	31,9 m ³ (2022)
	Liczba JCWP rzecznych o stanie chemicznym dobrym – badanych w danym roku	WIOŚ/RZGW	0 (2022)
	Liczba stanowisk monitoringu JCWPd	WIOŚ	0 (2022)
Gospodarka wodno-ściekowa	Długość sieci wodociągowej	UM Elbląg	289,8 km (2022)
	Długość sieci kanalizacyjnej ściekowej	GUS	221,8 (2022)
	Liczba oczyszczalni ścieków	GUS	1 szt. (2022)
Gleby	Powierzchnia terenów, na których stwierdzono przekroczenia standardów jakości ziemi i gleby	RDOŚ	0 (2022)
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Masa zebranych zmieszanych odpadów komunalnych	ZUO Elbląg	29 697,14 Mg (2022)
	Liczba instalacji do unieszkodliwiania odpadów komunalnych przez składowanie	WIOŚ	1 szt. (2022)
	Liczba instalacji do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza składowaniem	WIOŚ	1 szt. (2022)
	Liczba dzikich wysypisk odpadów	Gmina Miasto Elbląg	0 (2022)
Zasoby przyrodnicze	Lesistość miasta	GUS	26,6% (2022)
	Liczba pomników przyrody	RDOŚ	65 szt. (2022)
	Powierzchnia gruntów leśnych	RDOŚ	1 640,67 ha (2022)
Zagrożenie poważnymi awariami	Liczba poważnych awarii	GIOŚ/GUS	0 (2022)

Źródło: Opracowanie własne

6.6. OCENA I WERYFIKACJA PROGRAMU / SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Ocena realizacji celów i zadań ochrony środowiska określonych w celu realizacji polityki ochrony środowiska w niniejszym Programie Ochrony Środowiska powinna być realizowana co 2 lata poprzez sporządzenie przez Prezydenta Miasta Elbląga raportów z wykonania Programu.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań Programu będzie wysokość ponoszonych nakładów finansowych oraz uzyskane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm komponentów środowiska. Do oceny należy wykorzystać wskaźniki określone w poprzednim podrozdziale.

Opracowane przez organ wykonawczy miasta Elbląg raporty, winny być przedkładane Radzie Miejskiej w Elblągu w cyklu dwuletnim.

6.7. UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O STANIE ŚRODOWISKA I REALIZACJI PROGRAMU

Duże znaczenie dla możliwości upowszechniania informacji o stanie środowiska i realizacji Programu daje nowelizowane ustawodawstwo stwarzające powszechny dostęp do informacji o środowisku i procedury udziału społeczeństwa w zarządzaniu środowiskiem (Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko).

Obecnie informacja ekologiczna w Polsce dostępna jest poprzez:

- publikacje Głównego Urzędu Statystycznego;
- publikacje Ministerstwa Środowiska;
- publikacje służb państwowych: Inspekcji Ochrony Środowiska, Inspekcji Sanitarnej, IMGW-PIB, PIG-PIB, PSH;
- programy i plany strategiczne, opracowania jednostek samorządu terytorialnego;
- prasę popularno-naukową o tematyce ekologicznej;
- programy telewizyjne i radiowe;
- publikacje o charakterze edukacyjnym jednostek naukowo-badawczych;
- publikacje opracowane przez organizacje pozarządowe;
- targi i giełdy ekologiczne;
- akcje i kampanie edukacyjne i promocyjne;
- Internet.

6.8. WSPÓLNOTOWY SYSTEM EKOZARZĄDZANIA I AUDYTU (EMAS)

Wspólnotowy System Ekozarządzania i Audytu (EMAS) jest unijnym instrumentem przeznaczonym dla organizacji (przedsiębiorstw i instytucji), które dobrowolnie zobowiązują się do oceny swojego wpływu na środowisko i doskonalenia swojej działalności prośrodowiskowej. Podstawowe wymogi i zasady funkcjonowania Systemu EMAS w Unii Europejskiej określa

uchwalone przez Parlament Europejski i Radę Rozporządzenie (WE) Nr 1221/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekozarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS), uchylające rozporządzenie (WE) nr 761/2001 oraz decyzje Komisji 2001/681/WE i 2006/193/WE. EMAS, z uwagi na rejestr organizacji prowadzony przez organ właściwy w każdym państwie, jest obecnie najbardziej wiarygodnym systemem zarządzania środowiskowego (SZŚ)³⁰.

System EMAS w organizacji można zbudować na bazie funkcjonujących już instrumentów systemowych takich, jak np. czysta produkcja, Odpowiedzialność i Troska (Responsible Care), czy ISO 14001. EMAS w swoich wymaganiach jest najbardziej zbliżony do wymagań normy ISO 14001.

Funkcjonowanie Systemu EMAS w Polsce reguluje ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. *o krajowym systemie ekozarządzania i audytu (EMAS)* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2013). Zgodnie z art. 2. Krajowy system ekozarządzania i audytu (EMAS), zwany dalej „systemem” tworzą:

- 1) Minister właściwy do spraw klimatu;
- 2) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska;
- 3) Polskie Centrum Akredytacji.

Zadaniem ministra właściwego do spraw klimatu jest prowadzenie polityki w zakresie rozwoju systemu oraz współpraca z organami Unii Europejskiej w tym zakresie.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska prowadzi rejestr organizacji zarejestrowanych w systemie, zwany dalej "rejestrem EMAS". Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska obowiązany jest do składania ministrowi właściwemu do spraw klimatu:

- 1) rocznej informacji o działaniach podjętych przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na podstawie przepisów ustawy i rozporządzenia (WE) nr 1221/2009, w terminie do dnia 15 lutego, za poprzedni rok kalendarzowy;
- 2) kwartalnej informacji o organizacjach zarejestrowanych, zawieszonych oraz wykreślonych z rejestru EMAS, w terminie do 15. dnia pierwszego miesiąca kwartału, za poprzedni kwartał.

Zgodnie z art. 4.³¹, Organami egzekwowania prawa są:

- 1) wójt, burmistrz albo prezydent miasta;
- 2) starosta;
- 3) marszałek województwa;
- 4) wojewoda;
- 5) regionalny dyrektor ochrony środowiska;
- 6) organy Inspekcji Ochrony Środowiska;
- 7) organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej;
- 8) Prezes Wyższego Urzędu Górniczego;
- 9) Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

³⁰ Źródło: <https://www.gov.pl/web/klimat/emas> (dn. 21.04.2023)

³¹ Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o krajowym systemie ekozarządzania i audytu (EMAS) (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2013)

SPIS TABEL

TABELA 1. WYKAZ DRÓG POWIATOWYCH, GMINNYCH ORAZ ROWEROWYCH NA TERENIE MIASTA ELBLĄG.....	11
TABELA 2. GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA MIASTA ELBLĄG W LATACH 2017–2022	12
TABELA 3. KLASY BONITACYJNE ORAZ ICH UDZIAŁ NA TERENIE MIASTA ELBLĄG.....	15
TABELA 4. WARTOŚCI STĘŻEŃ ŚREDNIOROCZNYCH W ELBLĄGU	23
TABELA 5. EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ GAZOWYCH I PYŁOWYCH NA TERENIE ELBLĄGA W LATACH 2019–2022	23
TABELA 6. WYNIKI KLASYFIKACJI STREFY W 2021 I 2022 ROKU DLA STREFY MIASTO ELBLĄG	23
TABELA 7. INSTYTUCJE MONITOROWANE W ZAKRESIE HAŁASU PRZEMYSŁOWEGO W LATACH 2019–2021	27
TABELA 8. WYNIKI POMIARÓW PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH WYKONANYCH W ELBLĄGU W 2022 ROKU	30
TABELA 9. WYKAZ WAŁÓW PRZECIWPOWODZIOWYCH W ELBLĄGU.....	40
TABELA 10. KOMUNALNE UJĘCIA WÓD PODZIEMNYCH NA TERENIE MIASTA ELBLĄG.....	43
TABELA 11. CHARAKTERYSTYKA ŹŁÓŻ NA TERENIE MIASTA ELBLĄG.....	48
TABELA 12. ZESTAWIENIE ILOŚCI ODPADÓW KOMUNALNYCH ZEBRANYCH Z TERENU MIASTA ELBLĄG W LATACH 2021–2022 [MG/ROK]	51
TABELA 13. ZESTAWIENIE ILOŚCI ODPADÓW KOMUNALNYCH PODDANYCH ODZYSKOWI Z TERENU MIASTA ELBLĄG W LATACH 2021–2022 [MG/ROK]	55
TABELA 14. OBSZARY NATURA 2000 ISTOTNE DLA MIASTA ELBLĄG.....	61
TABELA 15. ANALIZA SWOT	68
TABELA 16. GŁÓWNE PROBLEMY I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA MIASTA ELBLĄG.....	72
TABELA 17. CELE I KIERUNKI INTERWENCJI PROGRAMU	98
TABELA 18. HARMONOGRAM RZECZOWO–FINANSOWY ZADAŃ WŁASNYCH ORAZ ZADAŃ MONITOROWANYCH	106
TABELA 19. WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU DLA OBSZARÓW INTERWENCJI.....	151

SPIS RYCIN

RYCINA 1. POŁOŻENIE GMINY MIASTA ELBLĄG NA TLE GMIN ORAZ POWIATÓW WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO–MAZURSKIEGO	10
RYCINA 2. LICZBA MIESZKAŃCÓW MIASTA ELBLĄG W LATACH 2017–2022	12
RYCINA 3. FORMY ZAGOSPODAROWANIA GRUNTÓW W MIEŚCIE ELBLĄG (%).....	14
RYCINA 4. UDZIAŁ % GRUNTÓW NA TERENIE MIASTA ELBLĄG	14
RYCINA 5. JCWP RZECZNYCH ORAZ ZLEWNIE JCWP RZECZNYCH NA TERENIE GMINY MIASTA ELBLĄG.....	36
RYCINA 6. POŁOŻENIE ELBLĄGA NA TLE JCWPD ORAZ GZWP.	38
RYCINA 7. OBSZARY ZAGROŻONE POWODZIĄ OD MORZA, GŁĘBOKOŚĆ WODY W STREFIE ZALEWOWEJ 0,2 M.....	39
RYCINA 8. OBSZARY ZAGROŻONE POWODZIĄ OD MORZA, GŁĘBOKOŚĆ WODY W STREFIE ZALEWOWEJ 1 M.....	40
RYCINA 9. FORMY OCHRONY PRZYRODY NA OBSZARZE ELBLĄGA.....	65